

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Gabrijela Ducman

Delovanje »Demenci prijaznih točk« v Savinjski regiji

Magistrsko delo

Ljubljana, 2020

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Gabrijela Ducman

Delovanje »Demenci prijaznih točk« v Savinjski regiji

Magistrsko delo

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Ljubljana, 2020

Zahvala

Za mentorstvo in strokovno pomoč pri pisanju magistrskega dela se iskreno zahvaljujem mentorju **doc. dr. Sreču Dragošu**.

Zahvaljujem se **vsem zaposlenim na Demenci prijaznih točkah**, ki so bili pripravljeni sodelovati v intervjujih in mi s tem omogočili izvajanje raziskovalnega dela naloge.

Velika hvala tudi **moji družini**, ki mi ves čas stoji ob strani ter je bila še posebej razumevajoča in potrpežljiva v času pisanja magistrskega dela. Hvala tudi vsem drugim, ki so kakorkoli pripomogli k nastanku magistrskega dela, mi bili v pomoč in spodbudo.

Iskrena hvala vsem!

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Gabrijela Ducman

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Naslov magistrskega dela: Delovanje »Demenci prijaznih točk« v Savinjski regiji

Kraj: Ljubljana

Leto: 2020

Št. strani: 142 **št. slik:** 0 **št. prilog:** 3 **št. virov:** 30

Deskriptorji: demenca, socialno delo na področju demence, socialnodelovni model razumevanja demence, krepitev moči, demenci prijazne točke.

Povzetek: V teoretičnem delu magistrskega dela sem najprej predstavila sedanji odnos družbe do demence, kjer se osredotočim predvsem na stigmatizacijo ljudi z demenco ter predstavim načine in ukrepe, s katerimi bi sčasoma lahko razvili demenci bolj prijazno družbo. V nadaljevanju opišem potrebe oseb z demenco in njihovih svojcev. Predstavim tudi vlogo socialnega dela na področju demence in opišem različne modele razumevanja demence, kjer še posebej izpostavim socialnodelovni model in koncept krepitev moči. Teoretični del zaključim s predstavitvijo demenci prijaznih točk. Empirični del naloge predstavlja kvalitativna raziskava, v kateri obravnavam delovanje demenci prijaznih točk v Savinjski regiji. Podatke sem pridobila s pomočjo osmih delno standardiziranih intervjujev, ki sem jih opravila z zaposlenimi na točkah. Z raziskavo sem želela ugotoviti, kako demenci prijazne točke zares delujejo v praksi, kakšne aktivnosti in storitve izvajajo, s kakšnimi težavami se uporabniki obračajo na točke in koliko so upošteevane njihove potrebe, na kakšen način so pri delovanju točk upoštevani koncepti socialnega dela ter katere pomanjkljivosti bi bilo treba izboljšati, da bi delovanje točk bilo še bolj učinkovito. Na podlagi rezultatov raziskave sem ugotovila, da na demenci prijaznih točkah prevladujejo storitve informiranja in izobraževanja, pri čemer dajejo poudarek vsebinam s socialnega vidika demence, ob tem pa so pozorni tudi na koncept krepitev moči. Točke so obiskane zlasti s strani svojcev ljudi z demenco, njihove stiske pa so povezane predvsem s pomanjkanjem osnovnih informacij v zvezi z demenco in v zvezi z oblikami pomoči, ki so jim na voljo, prav tako pa jim primanjkuje znanja o drugih vidikih demence (npr. medsebojni odnosi, komunikacija, sprejemanje bolezni, podpora svojcem). Pomanjkljivosti točk se kažejo predvsem na organizacijski in izvedbeni ravni. Zaposleni namreč zaznavajo preslabo podporo s strani Združenja Spominčica, neustreznost prostorov in neurejen sistem financiranja, ponekod pa se soočajo tudi s slabim odzivom lokalne skupnosti. Ob koncu predlagam, da na demenci prijaznih točkah poleg ozaveščanja dajo poudarek še na drugih aktivnostih, prav tako bi svoje delovanje morali razširiti v lokalno in širše okolje, predlagam pa tudi določene spremembe v organizacijski strukturi točk.

Title: Operation of »Dementia-Friendly Go-To Points« in the Savinjska Statistical Region

Descriptors: dementia, social work in the field of dementia, social work model of understanding dementia, empowerment, dementia-friendly go-to points

Abstract: In the theoretical part of the master's thesis, I first presented the current attitudes of the society towards dementia, where I focus primarily on stigmatizing people with dementia and present ways and measures that could eventually develop a more dementia-friendly society. Then, I describe the needs of people with dementia and their relatives. I also present the role of social work in the field of dementia and describe different models of understanding dementia, where I especially highlight the social work model and the concept of empowerment. I conclude the theoretical part by presenting dementia-friendly points. The empirical part of the thesis is qualitative research in which I discuss the operation of dementia-friendly points in the Savinjska Statistical Region. I obtained the data through eight partially standardized interviews I conducted with employees, working at the previously mentioned points. With the research, I wanted to find out how dementia-friendly points really work in practice, what activities and services they perform, what problems are the people who seek help there faced with and how their needs are taken into account, how social work concepts are taken into account and what downsides improvements should be done to make the operation of the points even more efficient. Based on the results of this research, I found that dementia-friendly points are dominated by information and education services with an emphasis on content from the social aspect of dementia, while also paying attention to the concept of empowerment. The points are visited mainly by relatives of people with dementia, and their distress is mainly related to the lack of basic information about dementia and the forms of assistance available to them. Furthermore, they lack knowledge about other aspects of dementia (for instance: interpersonal relationships, communication, acceptance of illness, support for relatives). The downsides of the points are mostly evident in the organizational and implementation level. The employees feel that the support from the Spominčica Association isn't good enough, the premises are inadequate and the financing system is unsettled. In some places, they are also facing a poor response from the local community. In the end, I suggest that in addition to raising awareness, dementia-friendly points also focus on other activities. Additionally, they should expand their activities to the local and wider environment. I also suggest certain changes in the organizational structure of the points.

PREDGOVOR

Demenca kot vse bolj naraščajoča bolezen sodobnega časa je v zadnjih dveh desetletjih postala aktualna tema mnogih znanstvenih raziskovanj in strokovnih razprav. Ljudje so se namreč začeli soočati s problematiko, ki jim je v mnogih pogledih še nepoznana, posledično pa se tudi težje odzivajo na spremembe, ki jih bolezen demenca povzroča v življenju posameznika in nasploh v družbi. Zaradi nepoznavanja bolezni se v zadnjem obdobju daje vse večji poudarek ozaveščanju in informiranju o demenci, hkrati pa se razvijajo nove oblike pomoči in metode dela, s katerimi bi čim bolj zadovoljili potrebe, ki se pojavljajo ob oskrbi ljudi z demenco. Eno izmed inovativnejših oblik pomoči na področju demence predstavljajo tako imenovane »demenci prijazne točke«, katerih namen je ozaveščati ljudi o demenci, spremeniti odnos družbe do ljudi z demenco, ter zagotoviti podporo tistim, ki se v svojem življenju soočajo s to boleznijo. Tovrstne točke se po Sloveniji ustanavljajo od leta 2017, do danes pa je v mrežo demenci prijaznih točk vključenih že več kot 200 organizacij.

Demenci prijazne točke imajo pomembno vlogo tudi za področje socialnega dela, saj lahko veliko pripomorejo k spremembam v razumevanju demence. Vse bolj se namreč skuša uveljaviti socialnodelovni model razumevanja demence, kjer se v ospredje postavlja človek z demenco, njegove potrebe in sposobnosti. Demenci prijazne točke so tukaj dober način, da se tovrstno razumevanje preko informacij in izobraževanj prenese v družbo, med ljudi z demenco ter njihove svojce. Prav tako se na točkah lahko v veliki meri uresničujejo še nekateri drugi koncepti socialnega dela, kot je na primer partnerski odnos, perspektiva moči, zagovorništvo, antidiskriminacijska usmeritev, skupine za samopomoč ter skupnostna in celostna oskrba.

Magistrsko delo je razdeljeno na dva dela, teoretičnega in empiričnega. V teoretičnem delu sem najprej predstavila, kakšen odnos ima družba do demence in kateri so načini, da ga izboljšamo. Opišem tudi temeljne potrebe oseb z demenco in njihovih svojcev, saj predstavljajo osnovno izhodišče na podlagi katerega se razvijajo oblike podpore in pomoči. V nadaljevanju se osredotočim na vlogo socialnega dela na področju demence. Tukaj predstavim tudi različne modele razumevanja demence, ki nam pomagajo razumeti razsežnosti te bolezni, posebej pa opišem socialnodelovni model in koncept krepitve moči, ki postajata na področju demence vse pomembnejša in odpirata nov pogled na to bolezen. Zadnje poglavje teoretičnega uvoda sem namenila kratki predstavitvi demenci prijaznih točk.

Empirični del naloge sem v celoti namenila raziskovanju demenci prijaznih točk, saj sem želela dobiti vpogled v to, kako točke zares delujejo v praksi. Zanimalo me je, katere vrste aktivnosti in storitev se izvajajo na demenci prijaznih točkah, kakšen je odziv ljudi in s kakšnimi težavami se obračajo na točke, v kolikšni meri so pri delovanju upoštevana načela in koncepti socialnega dela ter katere so tiste pomanjkljivosti, ki bi jih bilo treba odpraviti za še bolj učinkovito delovanje demenci prijaznih točk.

Menim, da z magistrsko nalogo odpiram dobro in aktualno temo, saj se bo v prihodnosti na področju demence in oskrbe ljudi z demenco, verjetno dogajalo še kar nekaj sprememb, preden bomo razvili dober koncept obvladovanja te bolezni. Demenci prijazne točke so namreč ena izmed oblik pomoči, ki s svojim delovanjem lahko prispevajo k izboljšanju situacije na področju demence, treba je le dobro razviti njihov koncept dela ter jih povezati v sodelovanje z drugimi oblikami pomoči.

KAZALO

1. TEORETSKI UVOD	1
1.1. Demenci prijazna družba	1
1.2. Stigmatizacija in destigmatizacija demence	3
1.3. Potrebe oseb z demenco in njihovih svojcev	6
1.4. Socialno delo na področju demence	10
1.5. Modeli razumevanja demence	14
1.6. Socialnodelovni model	18
1.7. Koncept krepitev moči.....	20
1.8. Demenci prijazna točka	22
2. OPREDELITEV PROBLEMA.....	26
3. METODOLOGIJA	28
3.1. Vrsta raziskave.....	28
3.2. Merski instrument in viri podatkov	28
3.3. Populacija in vzorec.....	29
3.4. Zbiranje podatkov.....	29
3.5. Obdelava in analiza podatkov.....	30
4. REZULTATI.....	31
5. RAZPRAVA IN SKLEPI	40
6. PREDLOGI.....	45
7. UPORABLJENA LITERATURA	47
8. PRILOGE.....	50

1. TEORETSKI UVOD

1.1. Demenci prijazna družba

Dejstvo je, da demenca postaja vedno večji problem sodobne družbe, saj število obolelih zaradi staranja prebivalstva narašča. Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) ocenjuje, da na svetu živi že več kot 47,5 milijonov ljudi z demenco, v Evropi pa več kot 9 milijonov. Številke so seveda skrb vzbujajoče, predvidevanja pa kažejo, da se bo njihovo število v dvajsetih letih še podvojilo. Tudi Slovenija pri tem ni nobena izjema. Ker trenutno še nimamo razvitega registra obolelih z demenco, se ocenjuje, da v Sloveniji živi več kot 32.000 oseb z demenco, za njih pa skrbi približno 100.000 svojcev, zdravstvenih in socialnih delavcev in drugih (Oreški 2018: 60).

Ker statistični podatki kažejo, da število ljudi z demenco vztrajno narašča, se posledično kaže tudi vedno večja potreba po reorganizaciji družbe, oblik pomoči in spremembi v razumevanju same bolezni. Tudi sam odnos družbe do starih ljudi in ljudi z demenco je glede na naraščajočo problematiko, še vedno slab in diskriminatoren. Dejstvo namreč je, da se ljudje z demenco še vedno v precejšnjem obsegu srečujejo s stigmo in odrivanjem na rob družbe, kar je predvsem posledica nepoznavanja bolezni. Tukaj lahko največje spremembe dosežemo z ozaveščanjem in poučevanjem družbe o demenci in njenih negativnih učinkih. »Okolje namreč mora poznati demenco in pomembna dejstva o njej, saj bo le tako lahko sprejelo včasih družbeno nesprejemljivo vedenje ljudi z demenco« (Mlakar, Prapertnik 2013: 284).

Pomemben korak k ustvarjanju demenci prijazne družbe je torej v prvi vrsti izobraževanje ljudi, javnih delavcev in drugih uslužbencev, ki se pri svojem delu ali v vsakdanjem življenju srečujejo z osebami z demenco. Z izobraževanjem družbe bomo namreč sčasoma dosegli večjo prepoznavnost pojava demence, enakovredno obravnavo oseb z demenco, izboljšala se bo njihova vključenost v družbo in ustvarili se bodo pogoji za razvijanje demenci prijazne skupnosti. V demenci prijaznem okolju namreč tudi osebe z demenco živijo bolj kakovostno, ostajajo aktivni člani družbe, prispevajo k skupnosti, živijo bolj varno, dobijo potrebno podporo in pomoč ter ohranjajo svojo socialno mrežo.

Drugi pomemben korak k ustvarjanju demenci prijazne družbe pa je postavljanje zakonodaje in pravnih predpisov, ki nas obvezujejo, da sledimo določenim ukrepom, priporočilom in smernicam za doseganje boljših pogojev in kakovostnejše življenje ljudi z demenco. V maju

2016 je zato bila sprejeta Strategija za obvladovanje demence v Sloveniji do leta 2020. »Namen strategije je zagotovitev preventivnih ukrepov (vzpostavitev pogojev, izobraževanje prebivalstva in priporočila za zdrav način življenja, uravnoteženo prehrano, redno fizično in mentalno dejavnost), zgodnje odkrivanje bolezni ter primernega standarda zdravstvene in socialne zaščite in zdravstvene oskrbe oseb z demenco« (Strategija za obvladovanje demence v Sloveniji do leta 2020).

Naj povzamem nekaj glavnih ciljev strategije, z uresničevanjem katerih bomo dosegli izboljšanje kakovosti življenja oseb z demenco, izboljšanje pogojev za odkrivanje in obvladovanje te bolezni ter boljši odnos družbe do ljudi z demenco. Strategija predvideva doseganje naslednjih ciljev:

- ozaveščanje in destigmatizacija bolezni,
- zgodnja diagnoza, zdravljenje in nadaljnja celostna obravnava oseb z demenco,
- dostopnost ustrezne obravnave in zdravljenja,
- prilagojeni socialnovarstveni programi,
- podpora raziskovalnemu delu na področju demence,
- vzpostavitev in vzdrževanje nabora epidemioloških podatkov o demenci v Sloveniji,
- paliativna oskrba oseb z demenco,
- pomoč in podpora svojcem pri domači oskrbi osebe z demenco,
- vzpostavitev regionalnih centrov za multidisciplinarno obravnavo oseb z demenco,
- izobraževanje strokovnega kadra in vključevanje vsebin v obstoječe izobraževalne programe za zdravstvene delavce, za zagotavljanje visokokakovostne oskrbe,
- varstvo pravic oseb z demenco,
- zagovorništvo za osebe z demenco (Strategija obvladovanja demence v Sloveniji do leta 2020).

Še preden pa je bila v Sloveniji sprejeta Strategija, je oktobra 2014 Alzheimer Europe sprejela Glasgowsko deklaracijo, s katero evropske države poziva k vzpostavitvi evropske strategije za demenco in ustreznih nacionalnih strategij po posameznih državah. Podpisniki Glasgowske deklaracije se zavezujejo k temu, da se bodo zavzemali za pravice, dostojanstvo in avtonomijo posameznikov z demenco, demenca pa naj bi postala prioriteta javnega zdravstva (Spominčica- Alzheimer Slovenija). S podpisom se je k temu zavezala tudi Slovenija, kar je bil povod za oblikovanje prej omenjene Strategije.

V Glasgowski deklaraciji je zapisano, da mora imeti vsak posameznik z demenco:

- pravico do pravočasne diagnoze,
- pravico do kakovostne obravnave po postavljeni diagnozi,
- pravico do individualne, koordinirane in kakovostne obravnave ves čas bolezni,
- pravico do enakopravnega dostopa do zdravljenja in terapevtskih ukrepov,
- pravico do spoštovanja v skupnosti.

1.2. Stigmatizacija in destigmatizacija demence

Stigmatizacija je sociološki izraz, ki označuje poseben odziv okolja na drugačnost oziroma različnost. Ameriški sociolog Goffman jo je opredelil kot »neželena drugačnost«. Domneval je, da je vse človeške razlike mogoče stigmatizirati (npr. barva kože, etična pripadnost, veroizpoved, politično prepričanje, starost, izobrazba...) (Lukič Zlobec *et al.* 2017: 70). Družba namreč daje velik poudarek oznakam določenih skupin ljudi, zato so stigmatizirane osebe pogosto zavržene s strani drugih ljudi ter obravnavane kot manjvredne in »nenormalne«. Na ta način se zmanjšuje njihovo vključevanje v družbo (Grintal 2018: 75), lahko so tarča posmeha, zaničevanja, opravljanja, psihičnega in fizičnega nasilja, dostop do družbenih dobrin (npr. izobrazbe, delovnega mesta, političnega odločanja) pa jim je pogosto otežen.

Po Goffmanu obstajajo tri vrste stigme: telesna odbojnost (različne fizične iznakaženosti), značajske slabosti (neodločnost, nebrzdane in neobičajne strasti, nepoštenost) ter skupinske stigme (pripadnost določeni rasi, narodu, veroizpovedi). Neka značilnost postane za posameznika stigmatizirajoča šele tedaj, ko druge osebe v določenih interakcijskih situacijah to lastnost definirajo kot odklonsko glede na vsakokratne norme normalnosti (Mali, Mešl, Rihter 2011: 24). Tako so naprimer tudi stari ljudje pogosto obravnavani ločeno – kot posebna skupina ljudi, preprosto zato, ker so stari. Če pa se starosti pridruži še demenca, je stigma posameznikov z demenco toliko večja, saj je njihovo vedenje pogosto drugačno od običajnega, družbeno sprejemljivega. Tovrstna negativna mnenja o starih in bolnih ljudeh vodijo v diskriminacijo in socialno izključevanje, kar jih potiska v marginalni položaj v vseh obravnavah (Mali, Kejžar 2018: 51).

Družba ima o osebah z demenco pogosto napačne predstave, kot na primer, da umirajo in ne prispevajo k družbi ter zaradi zmanjšanih kognitivnih sposobnosti niso več sposobne sprejemanja odločitev in skrbi zase (Grintal 2018: 75). O tem, kakšen je položaj osebe z demenco v družbi, najbolj verodostojno na podlagi lastne izkušnje opisuje Christine Bryden (2005), ki poudarja, da v družbi prevladujejo stereotipi in predstave le o višjem stadiju

bolezni, ko človek že res ne more več funkcionirati, pri tem pa spregledamo proces, ki vodi od postavitve diagnoze do smrti, človek pa v tem času zmore še marsikaj. Ljudje ne poznajo dovolj značilnosti demence, vzbuja jim občutek strahu in odpora. Okolica navadno preži na znake, ki bodo potrdili diagnozo in nesposobnost osebe za določena opravila. Oseb z demenco tudi nihče ne vpraša za mnenje in jih ne upošteva kot posameznikov. Prav stigma, ki jo okolje prilepi ljudem z demenco, jih pripelje v socialno izolacijo in hitro poslabšanje stanja (Mali, Milošević Arnold 2007: 66).

Dejstvo je, da demenco pogosto dojemamo kot normalni del staranja in jo povezujemo z duševnimi motnjami. Vendar pa pomanjkanje znanja in izkušenj z demenco povzroča strah tako pri zdravih ljudeh kot pri osebah z demenco (Lukič Zlobec *et al.* 2017: 70). Nizka stopnja razumevanja te bolezni prispeva k strahu, stigmatizaciji in socialni izključenosti oseb z demenco. Družba namreč vse osebe z demenco uvršča v eno kategorijo, kar vodi do napačnih predstav o simptomih in poteku bolezni, ki se med posamezniki sicer razlikujejo. Zaradi stigme okolica bolnikovih zgodnjih simptomov pogosto tudi ne prepozna kot bolezenskih in jih ne dojema kot simptome demence, kar prispeva k temu, da bolniki ne dobijo ustrezne pomoči in zdravljenja v zgodnji fazi bolezni (Grintal 2018: 75). Zato lahko z gotovostjo trdimo, da pomanjkanje informacij in znanja o poteku bolezni povzroča depersonalizacijo oseb z demenco, nerazumevanje njihovih potreb ter pomanjkanje simpatije do njih (Lukič Zlobec *et al.* 2017: 70).

Kako pa se posledice stigmatizacije dejansko kažejo in občutijo pri samih osebah z demenco? Ljudje z demenco občutijo, da se je njihov položaj v družbi spremenil zaradi bolezni, redkeje poiščejo pomoč in se soočajo z večjo socialno izključenostjo. Predvsem mlajše osebe z demenco zaradi neosveščenosti javnosti o zgodnjih oblikah bolezni pogosto ne dobijo pravočasne diagnoze in ne prejmejo ustrezne pomoči in zdravljenja. Osebe, ki so še zaposlene, so zaradi težav na delovnem mestu, povezanih z upadom kognitivnih sposobnosti, lahko označene kot nesposobne in neprimerne za nadaljnje opravljanje dela, kar ima resne posledice za njihovo finančno stanje, samopodobo in socialno vključenost (Lukič Zlobec *et al.* 2017: 70). Prav tako osebe z demenco zaznavajo občutek izgube spoštovanja drugih, da njihovo mnenje zaradi pojava bolezni ni več cenjeno ter da jih družba obravnava drugače. Zato pogosto zanikajo svojo bolezen, saj jih je strah zavrnitve drugih ljudi in socialne izključenosti. Osebe z demenco lahko zaradi nerazumevanja demence izgubijo prijatelje, ki jim predstavljajo pomemben vir podpore (Grintal 2018: 76).

Grintal (2018: 76) poudarja, da se zaradi stigmatizacije demence pri osebah z demenco pogosto kažejo tako vedenjske kot psihološke simptomatične motnje, predvsem v obliki anksioznosti, depresije, zmanjšane samopodobe in čustvene nestabilnosti. Prav tako zaradi stigmatizacije osebe zavračajo opravljanje rutinskih dejavnosti, zaznavajo prekomerno skrb glede varnosti, slabše spijo, pojavijo se jim simptomi, kot so tresenje, slabost, potenje, halucinacije, verbalne grožnje in razdražljivost, lahko pa v takšnem stanju posežejo tudi po alkoholu in drugih antidepresivnih zdravilih. Vse to negativno vpliva na njihovo zdravje in napredek bolezni, zmanjšuje njihovo kakovost življenja, jih ovira tudi pri iskanju pomoči in jim na splošno otežuje življenje.

Dejstvo je, da se ljudje z demenco srečujejo s stigmo in odrivanjem na rob družbe, družbene oznake in stališča pa pri tem pomembno vplivajo na občutke in zaznavanje oseb z demenco. Pojem uspešnega staranja bi namreč moral biti povezan z besedo demenca, saj bi s tem prispevali k pozitivnemu odnosu družbe do te bolezni. Pri tem je pomembno spremeniti negativno terminologijo pri demenci, kot so izguba, neuspeh idr., s čimer bi vplivali na boljše razumevanje bolezni ter priznali raznolikost med ljudmi. Le z ozaveščanjem javnosti o demenci ter informiranjem oseb z demenco o različnih možnostih podpore se lahko začne ustvarjati pozitiven odnos do te bolezni ter zmanjšuje stereotipe o demenci in osebah z demenco (Grintal 2018: 76). Prav tu lahko socialni delavci največ pripomoremo k spremembam. Najprej je treba ljudi ozaveščati in poučevati o tej bolezni in njenih negativnih učinkih, ki lahko prizadenejo vsakega izmed nas. Okolje mora poznati demenco in pomembna dejstva o njej, saj bo le tako lahko sprejelo včasih družbeno nesprejemljivo vedenje ljudi z demenco. Širša javnost mora vedeti več o potrebah ljudi z demenco, zavedati se mora, da potrebujejo pozitivne spodbude, povezanost, naklonjenost in toplino. Ozaveščanje javnosti lahko dosežemo na več načinov. Pri način je vsekakor ponudba brezplačnih izobraževanj in delavnic o demenci za vsakogar, ki si želi o tej bolezni in oblikah pomoči izvedeti kaj več (Šiplič Horvat 2016: 27).

Mednarodna zveza združenj za Alzheimerjevo bolezen Alzheimer's Disease International (ADI) priporoča 10 temeljnih načinov, s katerimi smo lahko učinkoviti pri premagovanju stigme na tem področju: izobraževanje o bolezni, preprečevanje osamljenosti ljudi z demenco, spodbujanje ljudi z demenco, da o svoji bolezni javno spregovorijo, prepoznavanje pravic ljudi z demenco in njihovih svojcev ali skrbnikov, vključevanje ljudi z demenco v lokalne skupnosti, podpiranje in izobraževanje formalnih in neformalnih skrbnikov, izboljšanje kakovosti oskrbe ljudi z demenco doma in v ustanovah, intenzivnejše izobraževanje o

demenci za zdravnike družinske medicine, pozivanje vlad k načrtovanju nacionalnih strategij o demenci, spodbujanje raziskav, ki preprečujejo, kako stigmo zmanjševati (Lukič Zlobec *et al.* 2017: 70 – 71).

V strokovnih člankih pa je mogoče zaslediti tudi nekaj priporočil ljudi z demenco o tem, kako po njihovem mnenju in z njihovega vidika lahko prispevamo k zmanjšanju stigme:

- Ohranite stike z ljudmi z demenco in njihovimi oskrbovalci, aktivno jih vključujte v pogovor in jih obravnavajte kot sebi enake. Povprašajte jih o počutju, o izgubi spomina in o tem, ali jim lahko pomagata.
- Vsak bolnik z demenco je kot človek edinstven, ima pa tudi lastne izkušnje o tem, kaj mu pomaga pri soočenju z zahtevami vsakdana. Zato nas lahko dementen človek tudi uči, na kakšen način želi biti obravnavan. Nekateri dementni ljudje npr. želijo, da jim pomagamo spomniti se besed, ki so jih pozabili, spet drugi raje vidijo, da jih ne popravljamo. Nekaterim hrup in gneča predstavlja okolje, v katerem se ne morejo zbrati, zato se lažje pogovarjajo v tihem in mirnem prostoru.
- Pri pogovoru z osebo z demenco in njegovim oskrbovalcem bodite pozorni na to, da oba vključujete v pogovor. Čeprav oseba z demenco pogovoru težje sledi in potrebuje več časa, ga je treba spodbujati k aktivnemu sodelovanju.
- Dajajte pobude za socialno vključevanje bolnika z demenco in njegovega svojca. Povabite ju na obisk, piknik, tja, kjer se ljudje družijo, saj s tem preprečujete socialno izolacijo in osamljenost.
- Upoštevajte nasvet ene izmed oseb z demenco: »Zaupajte nam tako, kot zaupate ostalim ljudem. Še vedno smo tukaj, čeprav smo včasih malo počasnejši in zmedeni« (Lipar 2013: 35).

1.3. Potrebe oseb z demenco in njihovih svojcev

V literaturi obstaja več delitev potreb, najpreprostejša je delitev na biološke in psihološke. Poznamo pa tudi dedno determinirane potrebe, ki jih imenujemo tudi prirojene ali primarne (npr. lakota, žeja, potreba po kisiku, izogibanje bolečini, toploti, potreba po počitku in spanju itn.); te potrebe so skupne vsemu človeštvu. Na drugi strani pa obstaja veliko število pridobljenih, naučenih potreb, ki jih imenujemo tudi sekundarne. Nekatere sekundarne potrebe so generične, značilne za človeka nasploh (npr. potreba po družbenih stikih in sožitju, po ljubezni, po ugledu, po delu), druge potrebe so spet lahko omejene na določen krog oseb (posebne potrebe) ali celo posameznika (individualne potrebe). Slednje (sekundarne,

individualne potrebe) so na področju socialnega dela še posebej pomembne, saj socialni delavci pri delu z ljudmi najpogosteje naletimo prav nanje (Mali 2007: 118). Zato sta pri raziskovanju potreb oseb z demenco in njihovih skrbnikov pomembni dve vprašanji (Mali 2011: 80):

- Kaj potrebuje človek z demenco od svoje družine, da bi lahko dobro živel v skupnosti?
- Kaj potrebujejo neformalni oskrbovalci (družina), da bi lahko ustrezno odgovorili na potrebe človeka z demenco?

Opozoriti je treba, da pri raziskovanju potreb ljudi z demenco vsekakor ne smemo spregledati potreb svojcev, ki skrbijo za osebe z demenco, kar od strokovnjakov zahteva posebno pozornost. Namreč, za postavitev njihovih potreb v kontekst pomoči osebam z demenco je dobro najprej poznati potrebe oseb z demenco. Ob tem velja opozoriti, da je ločevanje potreb oseb z demenco in njihovih svojcev zgolj ponazoritvene narave, saj gre v resnici za psihološke potrebe, ki so skupne vsem. Vendar jih pri osebah z demenco zaradi narave bolezni pogosto spregledamo, svojci pa se lastnih ne zavedajo zaradi preobremenjenosti s skrbjo (Mali 2007: 117).

Mali (2007: 118 – 121) navaja Kitwooda, ki potrebe ljudi z demenco razvrsti v šest temeljnih kategorij potreb:

- Potreba po povezovanju z drugimi ljudmi

Človek je socialno bitje in potrebuje stike z drugimi ljudmi. Ker osebe z demenco vsakdanje situacije pogosto doživljajo kot neobičajne in nove, je zaradi negotovosti potreba po povezovanju z drugimi ljudmi pri njih še toliko bolj poudarjena in pomembna, ponavadi pa jo izražajo v obliki zasledovanja svojcev, klicanja njihovih imen in nenehnega oklepanja. Če svojci njihovega vedenja ne razumejo in ga ne sprejemajo, potem v tem ne prepoznajo potrebe po povezovanju z drugimi ljudmi. Prav tako pa tudi svojci potrebujejo stike s socialnim okoljem. Zaradi preobremenjenosti s skrbjo za osebo z demenco pa tudi to svojo potrebo pogosto zanemarijo.

- Potreba po tolažbi

Potreba po tolažbi je pri osebah z demenco bolj poudarjena, saj zaradi narave bolezni pogosto doživijo občutke izgube, zmanjšanih sposobnosti in spremenjenega običajnega načina življenja. Potrebo po tolažbi izražajo na različne načine, denimo kot željo po naklonjenosti,

telesni bližini in nežnosti. Potrebo po tolažbi potrebujejo tudi svojci, pogosto pa jo zaradi nerazumevanja v lastni družini najdejo prav pri strokovnjaku, na katerega so se obrnili po pomoč.

– Potreba po oblikovanju osebne identitete

Identiteta nam omogoča poznavanje sebe, svojih čustev, svoje preteklosti in sedanjosti. V tradicionalnem pojmovanju demence je bila ta potreba spregledana in zanemarjena, saj je za osebe z demenco povezovanje preteklosti s sedanjostjo zelo težko. Svoje identitete se ne zavedajo v celoti, temveč po delih, v presledkih in pogosto nepovezano. Svojci jim lahko pomagajo pri zavedanju lastne identitete z ustreznimi predmeti, fotografijami, osebnimi predmeti in poznavanjem življenjske zgodbe osebe z demenco ter s tem prispevajo k ohranjanju njihove identitete. Skupno sodelovanje pa vpliva tudi na identiteto svojcev, ki je lahko pri preobremenjenosti s skrbjo za osebo z demenco spregledana in zanemarjena. Spremembe, ki jih v življenje svojcev prinaša skrb za osebo z demenco, vplivajo na identiteto svojcev. Tisti svojci, ki so spoznali smisel skrbi za osebo z demenco, se zavedajo tudi lastne osebnostne rasti, okrepi se njihova samozavest in samospoštovanje.

– Potreba po vključenosti (pripadnosti)

Potreba po vključenosti izhaja iz potrebe po povezovanju z drugimi ljudmi. Tudi v sodobni družbi je pripadnost ena temeljnih psiholoških potreb. Žal pa zaradi tabuiziranega odnosa do demence osebe z demenco doživljajo izključevanje, izolacijo in stigmatizacijo. Podobne izkušnje pa lahko doletijo tudi svojce, ki zaradi skrbi za stigmatizirano osebo avtomatično dobijo stigmo.

– Potreba po zaposlitvi

Zaposlitev v tem kontekstu razumemo kot aktivno udeležbo posameznika v procesu lastnega življenja, ki je odvisna od posameznikovih zmožnosti in sposobnosti. Nezadostitev tej potrebi lahko pripelje do zmanjšane samopodobe in postopnega propada osebnosti. Potrebo po zaposlitvi osebe z demenco izražajo na različne načine, npr. ko vneto hlatajo po delu, se neprestano gibajo ipd. Zadostitev tej potrebi od oskrbovalcev zahteva veliko znanja, spretnosti, zlasti pa poznavanja preteklosti osebe z demenco, da je ne zatrejo.

– Potreba po ljubezni

Brez ljubezni vse ostale potrebe ne morejo obstajati. Obenem pa ljubezen povezuje in združuje svojce in osebe z demenco.

Dejstvo je, da temeljne psihološke potrebe ne obstajajo vsaka zase, pač pa so med seboj povezane in prepletene. To pomeni, da oseba z demenco, ki se počuti varno v odnosu z drugimi ljudmi, tudi lažje zadovolji potrebo po zaposlitvi, počuti se manj odtujeno, po drugi strani pa s pomočjo zaposlitve oblikuje tudi svojo osebno identiteto. Poleg tega prepoznavanje in upoštevanje psiholoških potreb med posamezniki pozitivno vpliva tudi na kakovost medsebojnih odnosov, svojci pa ob zavedanju lastnih psiholoških potreb in potreb oseb z demenco lahko razvijejo določene spretnosti, ki so pri skrbi za osebo z demenco še posebej pomembne (Mali 2007: 121 – 123). Te spretnosti so:

- sprejemanje bolezni,
- pogajanje,
- sodelovanje,
- igra,
- izražanje zadovoljstva,
- praznovanje in veselje,
- sprostitev,
- validacija,
- odgovornost,
- prilagodljivost,
- ustvarjalnost,
- razdajanje.

Vse te spretnosti od družinskih oskrbovalcev zahtevajo močne osebnostne značilnosti. Zato bi v najboljšem primeru svojci morali biti odprti, prilagodljivi, ustvarjalni, sočutni, odgovorni, družinskega člana z demenco pa bi morali sprejemati kot enkratnega in spoštovanega vrednega posameznika. Ob številnih spremembah, ki jih demenca prinaša v življenje posameznika in družinskih članov, je brez skupnega sodelovanja vseh družinskih članov to težko doseči, saj od sorodnikov zahteva veliko odgovornosti, energije, razumevanja in empatije. Tako zahtevnim nalogam pa vsi sorodniki niso kos, zato dostikrat doživljajo različne težave in stiske (Mali 2007: 118, 123).

Svojci se zaradi nenehne skrbi za osebe z demenco pogosto počutijo preobremenjeni, utrujeni in imajo zdravstvene težave. Oskrba ljudi z demenco jim povzroča tudi finančno stisko, odvisnost od pomoči drugih in težave s širšim okoljem, v katerem živijo. Navajajo namreč, da se jih sosodje in prijatelji, odkar skrbijo za svojega družinskega člana z demenco, izogibajo

(Mlakar, Prapertnik 2013: 282). S številnimi ovirami se soočijo tudi, ko skušajo uskladiti oskrbovanje z drugimi aktivnostmi, kot so služba, vzgoja otrok in odnosi z drugimi ljudmi. Vpliv oskrbovanja na oskrbovalca je torej raznolik in kompleksen, prisotni pa so tudi številni dejavniki, ki lahko vplivajo na oskrbovalčev pogled na oskrbovanje. Številne študije nakazujejo, da naj bi bilo oskrbovanje človeka z demenco bolj naporno kot oskrbovanje telesno invalidnega. Raven obremenitve, ki jo občuti oskrbovalec, naj bi bila odvisna od tega, ali se družinski oskrbovalec čuti ujetega v oskrbovanje, od preobremenjenosti in izčrpanosti, od vpliva življenjskih dogodkov, ki niso povezani z oskrbovanjem, ter od kakovosti njegovih medčloveških odnosov (Lipar 2012: 61).

Vsa ta preobremenjenost kaj kmalu terja razbremenitev, kjer si svojci želijo predvsem, da bi prišel čas počitka. To svojci pogosto povezujejo z namestitvijo v ustanovo. Čeprav razmišljajo o drugih rešitvah, pa je zavodska oskrba še vedno vodilna in prevladujoča oblika pomoči. Nekateri svojci deloma vidijo razbremenitev tudi v tem, da si pomagajo med seboj, nekateri vključijo v oskrbo druge ljudi ali si pomagajo s telekomunikacijskimi pripomočki. Po drugi strani pa vključevanje drugih pomeni vstop tujih ljudi v zelo ranljive odnose, pomeni tudi priznanje nemoči in zastavljanje vprašanja, ali dovolj pomagamo bližnjemu (Flaker *et al.* 2008: 37, 38). Tako se s slabšanjem zdravja stare osebe postopoma pojavlja čedalje večja potreba po institucionalizaciji. Razmere v posameznikovem okolju morajo biti tako dramatične, da lahko udeleženci začutijo »potrebo po institucionalizaciji« in ker ni na voljo dosti drugih odgovorov, je institucionalizacija dostikrat nujna in jo na koncu želijo vsi (včasih tudi uporabnik) (op. cit.: 42).

1.4. Socialno delo na področju demence

Socialno delo ima nasploh pomembno vlogo na področju dela s starimi ljudmi, saj s svojimi specifičnimi metodami in pristopi dela, povečuje zmožnosti in sposobnosti starih ljudi pri spopadanju z njihovimi težavami, ki v tretjem življenjskem obdobju nastopijo zaradi določenih življenjskih sprememb. Pri delu z osebami z demenco pa je socialno delo posebno še v tem, da izhaja iz bogatih izkušenj človeka z demenco in jih uporabi kot pripomoček za razreševanje njihovih težav v sedanjosti (Mali 2016: 22).

Po Parsons je poslanstvo socialnega dela na področju demence prepoznavanje problemske situacije, zagotavljanje individualiziranih storitev, prepoznavanje potreb in mobilizacija tistih virov, ki lahko podprejo optimalno funkcioniranje osebe z demenco (Parsons 2005; v Šiplič Horvat 2016: 26).

Zaradi nesprejemanja demence v sodobni družbi je človek z demenco pogosto izključen iz okolja, saj zaradi značilnosti bolezni ne zmore ohranjati dotedanjih socialnih stikov, prav tako pa so okrnjene tudi ostale njihove kognitivne sposobnosti. Ob enem lahko govorimo tudi o socialni izključenosti svojcev, ki oskrbujejo osebo z demenco, saj so s tem preobremenjeni, veliko časa posvečajo bolnemu članu družine, postopoma opustijo svoje dotedanje socialne stike in postajajo vse bolj izločeni iz običajnega dogajanja. Tukaj imajo socialni delavci izredno pomembno vlogo, saj je eno od osnovnih poslanstev socialnega dela tudi preprečevanje socialne izključenosti in diskriminacije posameznikov in družbenih skupin (Milošević Arnold 2007: 23).

Prav ta socialna izključenost oseb z demenco in njihovih svojcev je najpomembnejši razlog, zaradi katerega mora socialno delo na tem področju prevzeti aktivnejšo vlogo. Namreč, vloga socialnega dela v skupnosti je spoštovati pravice in interese uporabnikov in tistih, ki skrbijo zanje, ter graditi odnos na zaupanju, transparentnosti in spoštovanju dostojanstva uporabnikov. Da pa lahko dosežemo te cilje, je treba v okolju iskati socialno mrežo in storitve, ki bi osebi z demenco omogočile čim daljšo neodvisnost in vključenost v skupnost. Zato socialni delavec usmerja svoje delo z osredotočenjem na uporabnika, na njegove želje, posebnosti, zmožnosti. Skupaj z uporabnikom razvija (in sorodniki) razvija socialno mrežo neformalnih odnosov ter oblikuje okolje, kjer uporabnik živi in lahko ohranja svojo neodvisnost in samostojnost, dokler je možno. Prav tako pa dajejo velik pomen oblikovanju individualnih programov, posebno pozornost pa namenjajo preprečevanju zlorab uporabnikov, ki predstavljajo ranljivo skupino (Mali, Kežzar 2018: 51).

Milošević Arnold (2007: 30) ob tem poudarja, da bi morali vsi strokovnjaki, ki neposredno delajo z osebami z demenco, postati zagovorniki pravic in interesov posameznikov in jim pomagati, da si pridobijo in ohranijo ustrezno mesto v skupnosti. Pri tem so še kako pomembni tudi koncepti antidiskriminacijske usmeritve socialnega dela, katere cilj je zagotoviti vsem enake možnosti in preprečevati vse vrste prikrajšanosti ljudi zaradi njihove drugačnosti.

K temu je treba dodati še nekaj drugih pomembnih vidikov socialnega dela, ki prav tako igrajo ključno vlogo na področju dela z osebami z demenco in njihove kakovosti življenja. Mali in Kežzar (2018: 52) poudarjata, da je naloga socialnega dela na tem področju tudi krepitev moči, dajanje priložnosti za odločanje, za pridobivanje novih izkušenj, dajanje smisla v življenje starega človeka in prenašanje takšnega načina razmišljanja in delovanja naprej, saj

lahko socialni delavec prevzame iniciativo tako znotraj okolja kjer dela, kot tudi znotraj širšega lokalnega okolja.

Z demenco se socialni delavci največkrat srečujejo v domovih za stare ljudi, kjer pri delu z osebami z demenco nastopajo v različnih vlogah. Pogosto imajo največ stikov s svojci, zato je njihova vloga zlasti identificiranje simptomov in prepoznavanje značilnosti bolezni. Socialni delavci so nepogrešljivi tudi pri pripravi biografij stanovalcev z demenco, ki so nujno potrebne za izdelavo osebnih načrtov, in tudi za individualno obravnavo stanovalcev, kar pa od zaposlenih zahteva ustrezno znanje o značilnostih demence in oseb, ki jih je ta bolezen zaznamovala.

Vloga socialnega dela je ključna ob in po prihodu starega človeka z demenco v institucijo. Socialni delavec sprva popelje stanovalca z demenco v institucionalni svet, mu predstavi novo življenjsko okolje in pri tem ne pozabi na svojce, temveč zagotavlja, da v vseh teh procesih aktivno sodelujejo. Poleg tega socialni delavec skrbi za kontinuirane stike stanovalca z njegovo primarno socialno mrežo ves čas bivanja stanovalca v domu. Navsezadnje pa socialni delavec skrbi za ravnotežje interesov stanovalca na eni strani in institucije na drugi strani, zato bi lahko rekli, da je neprestano v vlogi mediatorja (Mali 2007: 46 – 47).

Da je socialni delavec lahko uspešen pri svojem delu, mora stremeti k povezovanju in sodelovanju z drugimi institucijami, da je komunikacija uspešna in pot do ustreznih rešitev čim krajša. Zato je nujno sodelovanje med centrom za socialno delo, zdravstvenim domom in patronažno službo z domom starejših v občini ter vzpostavljene dobre komunikacijske poti tudi z bližnjimi bolnišnicami. Namreč, vidik socialnega dela pri pomoči posamezniku z demenco presega zgolj enodisciplinarno znanje. Da je lahko kompetentni sogovornik, mora poznati tudi bolezen samo ter biti pogosto sam iniciator meddisciplinarnih srečanj z osredotočeno skrbjo v posameznika (Mali, Kejžar 2018: 56).

Ker je področje delovanja socialnih delavcev zelo široko in raznoliko, lahko posredno in neposredno veliko pripomoremo k boljšemu razumevanju oseb z demenco in izboljšanju njihovega položaja v ožjem in širšem družbenem okolju. Prav tako pa se moramo zavedati možnosti, ki nam jih dajejo naše različne profesionalne vloge za delovanje in po potrebi razviti tudi nove (Milošević Arnold 2007: 24).

Socialni delavci lahko pri delu z osebami z demenco in z njihovimi svojci prevzamemo kar nekaj profesionalnih vlog, preko katerih uresničujemo poslanstvo socialnega dela na področju

demence ter prispevamo k boljšemu razumevanju te bolezni in ljudi, ki se z njo soočajo. Socialni delavec na področju demence je lahko:

- nosilec ali koordinator primera,
- načrtovalec skrbi,
- izvajalec prve socialne pomoči,
- svetovalec,
- učitelj,
- pobudnik, organizator in vodja skupine za samopomoč svojcev oseb z demenco,
- pobudnik, organizator in vodja skupine za samopomoč oseb z demenco,
- vodja ali strokovni delavec dnevnega centra za osebe z demenco,
- koordinator dejavnosti za pomoč osebam z demenco in njihovim svojcem na lokalni ravni,
- posredovalec življenjskih zgodb oseb z demenco njihovim neposrednim oskrbovalcem (npr. v domu, dnevnem centru, pri oskrbi na domu).

Poleg tega pa v stroki socialnega dela poznamo kar nekaj konceptov dela oziroma prijemov, ki jih socialni delavci redno uporabljajo v praksi in ki lahko prispevajo k celostnemu modelu pri obravnavi demence (Šiplič Horvat 2016: 24 – 26):

- *Partnerstvo* je odnos med uporabnikom in strokovnjakom, ki enakopravno sodelujeta pri definiranju in reševanju problema. To pomeni, da osebe z demenco sprejmemo kot partnerje, spoštujemo njihove pravice, njihovo izbiro in njihove odločitve, pa tudi njihov nadzor nad svojim življenjem.
- *Perspektiva moči* pomeni, da socialno delo išče nove možnosti in priložnosti za uporabnika, ter odkriva in spodbuja razpoložljive uporabnikove moči (vire), da bi ta dosegel svoje cilje in boljše življenje po svojih merilih. Iskanje virov je vodilo pri delu z osebami z demenco in njihovimi svojci, ki jih oskrbujejo. Z viri moči pomagamo uporabnikom in osebami z demenco pridobiti večji vpliv nad svojim življenjem in izboljšati možnosti za socialno funkcioniranje, ki je pri bolezni demence vedno bolj okrnjeno.
- *Zagovorništvo* poskuša povečati moč posameznika ali skupine in njihovo samozaupanje s pravimi sredstvi in z nastopi v javnosti. Pri socialnem delu s starimi ljudmi in še zlasti pri obravnavi oseb z demenco je zagovorništvo nepogrešljiv delovni

koncept, saj v poznejši fazi bolezni niso več sposobni izraziti svojih interesov in lahko postanejo žrtve zlorabe.

- *Antidiskriminacijska usmeritev* je praksa premagovanja predsodkov, negativnega odnosa in neustrezne obravnave ljudi glede na značilnosti, kot so rasa, spol, religija, etična pripadnost, starost in podobno. Demenca je lahko hitro in je še vedno razlog za diskriminacijo.
- *Skupine za samopomoč* so se pri nas že dobro uveljavile, še zlasti za stare ljudi. nimamo pa še veliko izkušenj s skupinami za samopomoč oseb z demenco. Nekaj jih izvaja združenje Spominčica, več izkušenj pa imamo s skupinami za samopomoč svojcev.
- *Socialna mreža* poimenujemo povezave posameznika z drugimi ljudmi v njegovem življenjskem okolju. Socialno delo se opira na obstoječe formalne in neformalne socialne mreže in jih vključuje v pomoč ljudem v različnih stiskah. Prav spodbudna socialna mreža pomaga osebi z demenco ohranjati sposobnosti za socialno funkcioniranje.
- *Socialnodelovni odnos* je način delovanja, v katerem so strnjeni bistveni koncepti in značilnosti stroke (perspektiva moči, etika udeležnosti, ravnanje s sedanostjo, znanje za ravnanje) in tudi temeljna filozofija socialnega dela. Delovni odnos je uporaben instrument tudi pri delu z osebo z demenco, če ga oblikujejo vsi, ki se z njo srečujejo. Priprava osebnega načrta in delo v osebni timu, ki ne more in ne sme odločati brez sodelovanja osebe same, je specifičen delovni odnos. V delovni odnos morajo vstopiti tudi svojci osebe z demenco; na ta način se vključijo v aktivno sodelovanje, ki ugodno vpliva na počutje osebe z demenco in ohranjanje njegovih zmožnosti.

1.5. Modeli razumevanja demence

Fenomen demence je v zadnjem desetletju zaradi vse večjega naraščanja predmet številnih razprav, raziskovanj in razvijanj novih pristopov dela z ljudmi z demenco v različnih znanostih in strokah. Vsaka od znanosti razvija svoj pogled na demenco, zato se glede na specifičnost razumevanja demence znanosti večkrat razhajajo, medsebojno izključujejo in ustvarjajo nepregleden spekter teorij o demenci. Vendar pa natančnejši pregled razumevanja demence različnih znanosti pokaže, da spoznanja posameznih ved niso nujno vedno

izključujoča. V številnih pogledih se namreč tudi dopolnjujejo in ustvarjajo večdimenzionalno razumevanje demence (Mali, Mešl, Rihter 2011: 35).

Z demenco se je do druge polovice 20. stoletja ukvarjala zlasti medicina. Pozneje so nastali tudi družboslovni modeli razumevanja demence, ki so razširili njeno razumevanje in s tem odprli tudi nove možnosti za ustrezno obravnavo. Vsak model je k razumevanju demence k dotedanjam spoznanjem dodal kakšno novo dimenzijo in odprl možnosti za razvijanje novih metod za delo z osebami z demenco (Milošević Arnold 2007: 27). Do danes tako poznamo biomedicinski model razumevanja demence, psihološki, sociološki in socialnodelovni model.

Biomedicinski model

Biomedicinski model temelji na opredelitvi demence kot bolezni, ki je posledica organske poškodovanosti možganov in povzroča pospešeno propadanje možganskih celic. Ločimo več vrst demence, z različnimi značilnostmi, potekom bolezni, pogostostjo pojavljanja in možnostmi zdravljenja; najpogostejša in med ljudmi najbolj poznana pa je Alzheimerjeva demenca. Biomedicinski model razumevanja demence torej kaže, da demenca ni enoznačen pojem, temveč zajema obsežno skupino bolezni, ki pri človeku povzročajo napredujoče propadanje funkcioniranja spomina, razumevanja, vplivajo na spremembe v čustvovanju in socialnem delovanju posameznika. Osebe z demenco se pogosto zavedajo, da je z njimi nekaj narobe, ne znajo pa si razložiti, kaj točno se dogaja, in ne vedo, kdo jim lahko pri težavah pomaga. S podobnimi občutki se ob tem lahko soočajo tudi svojci in druge osebe, ki so blizu osebi z demenco (Mali, Mešl, Rihter 2011: 14 – 15).

Namen biomedicinskega modela je, da z določitvijo diagnoze osebi z demenco in njegovim bližnjim olajšamo razumevanje sprememb, ki se dogajajo z napredovanjem bolezni, jih seznanimo s tem, kaj je razlog za nastale težave, kako se te težave lahko omilijo in kakšne spremembe jih še čakajo v prihodnje. Določitev diagnoze sama po sebi sicer ne zagotavlja kakovostnejšega življenja oseb z demenco, omogoča pa razmislek o iskanju pomoči in podpore tudi zunaj biomedicinskega modela (Mali, Mešl, Rihter 2011: 16).

Čeprav je biomedicinski model prvi in še vedno prevladujoči model v razumevanju demence, pa v modelih drugih znanosti, predvsem družboslovnih, pogosto zasledimo kritike biomedicinskega modela (Mali, Mešl, Rihter 2011: 18). Tako je na primer socialnemu delu medicinski model nedvomno preozek, saj poudarja zlasti pomanjkljivosti, ki z napredovanjem bolezni privedejo do popolnega propada osebe z demenco (Milošević Arnold 2007: 29).

Parsons (2005: 138) navaja glavno razliko v razumevanju demence med stroko socialnega dela in medicine. Pravi namreč, da stroka socialnega dela na demenco gleda kot na zmanjšano sposobnost, ki se stopnjuje zaradi negativnega odnosa družbe, spremenjenega socialnega vedenja oseb in neustreznega fizičnega okolja, v katerem živijo. Poleg tega so zdravstveni profili usmerjeni na posameznika, med tem ko socialno delo daje poudarek odnosom med posameznikom, skupino in skupnostjo, na socialne, kulturne in ekonomske procese ter na njihov vpliv na širšo družbo (Mali 2016: 23).

Psihološki model

Psihološki model razumevanja demence temelji na terapevtskem razumevanju, ki ponuja drugačen pogled od biomedicinskega. Pri tem modelu ni poudarek na demenci in nesprejemljivem vedenju posameznika, temveč v sprejemanju oseb z demenco kot enkratnih osebnosti s povsem enakimi potrebami, kot jih imamo vsi, ki nismo oboleli z demenco. V psihološkem modelu so se zato razvili različni koncepti dela z ljudmi z demenco, ki so usmerjeni v razvijanje raznovrstnih ocenjevalnih lestvic in instrumentov za določanje razvitosti bolezni ter za nadaljnjo oblikovanje ukrepov, s katerimi lahko kar najbolje podpremo osebo z demenco in ji omogočimo kakovostnejše življenje (Mali, Mešl, Rihter 2011: 14).

V psihologiji poznajo štiri osrednje koncepte razumevanja demence. Prvi je nevropsihološki koncept, ki temelji na spoznanju, da ljudi z demenco lažje razumemo, če poznamo naravo njihovih kognitivnih težav, torej težav s spominom, govorom, orientacijo in organizacijo življenja. Nevropsihologe v okviru tega koncepta zanima predvsem iskanje pomanjkljivosti v delovanju spomina in merjenje stopnje pomanjkljivosti. Druga smer psihologije je behavioristična perspektiva, ki opozarja, da je vedenje oseb z demenco treba razumeti v razmerju med nevropatološkimi spremembami, ki jih povzročata demenca, osebnostnimi značilnostmi posameznika in socialnim okoljem, v katerem je oseba z demenco. Njihovo prepričanje je, da demence ne povzročajo dejavniki iz okolja niti psihološke značilnosti posameznika, lahko pa ta dva elementa pomagata pri razumevanju vedenja osebe z demenco. Tretji koncept razumevanja demence v psihologiji je Freudova teorija psihoanalize in iz nje izpeljane metode psihoanalitske psihoterapije. Tukaj se v zadnjem desetletju kažejo dobre izkušnje pri delu z ljudmi z demenco, saj naj bi odnos med psihoterapevtom in osebo z demenco imel pomirjujoč vliv na ljudi z demenco, spodbujal njihovo samozavest in jim

pomagal razumeti spremembe, ki jih v življenje prinaša demenca (Mali, Mešl, Rihter 2011: 18-20).

Zadnji in verjetno za razumevanje demence najbolj pomemben koncept v psihologiji pa je razvil znani socialni psiholog Kitwood, ki demenco razlaga s posebno formulo: D (demenca) = O (osebnost) + B (biografija) + Z (zdravje) + NM (nevrološke motnje) + SP (socialna psihologija). Njegovo definicijo demence torej sestavlja pet dejavnikov, ki so med seboj enakovredno zastopani in imajo pri razumevanju demence enako pomembno vlogo. Kitwood (2005) torej pravi, da nevrološke poškodbe niso edini dejavnik, ki vpliva na potek demence. Prav tako so pri tem enako pomembne osebnostne lastnosti posameznika, telesno zdravstveno stanje in značilnosti socialnega okolja, v katerem živi oseba z demenco. Zaradi teh dognanj so se v zagotavljanju oskrbe oseb z demenco začele dogajati dobre spremembe. Pri oskrbi je tako postalo pomembno tudi socialno okolje, predvsem pa osebe, s katerimi oseba z demenco neposredno navezuje stike. Oblikovala se je nova kultura oskrbe, ki v ospredje postavlja osebnost človeka z demenco, njegove potrebe in enakopravnost s preostalimi člani družbe (Mali, Mešl, Rihter 2011: 21).

Sociološki model

Sociološki model razumevanja demence je pozoren predvsem na interakcije, ki jih ljudje z demenco vzpostavljajo z različnimi predstavniki socialnega omrežja (sorodniki, prijatelji, znanci, drugimi osebami z demenco, oskrbovalci ipd.). Pri razumevanju demence torej dajejo poudarek na pomenu ljudi, ki ustvarjajo socialno omrežje ljudi z demenco, poleg tega pa so ključni dejavnik še družbeni in socialni kontekst, v katerem živi človek z demenco, materialni viri za zagotavljanje preživetja in življenjske situacije, ki določajo smiselnost življenja posameznika (Mali, Mešl, Rihter 2011: 22).

Sicer pa tudi sociologija razlaga demenco skozi številne sociološke teorije. Funkcionalizem opozarja, da je bolezen demence socialni konstrukt in je odvisna od posameznikove percepcije. »Če nekdo prepoznava simptome kot bolezen, ni nujno, da poišče zdravstveno pomoč, da bi pridobil potrditev diagnoze. Druga možnost pa je, da ignorira simptome demence in nadaljuje življenje, kot da demence nima (čeprav jo verjetno ima)«. Druga sociološka teorija, simbolični interakcionalizem, poudarja, da si družbeno delovanje lahko razlagamo z vidika pomenov, ki mu jih posamezniki pripisujejo. Tukaj se proučuje predvsem kako in zakaj so posamezniki in skupine označeni kot deviantni ter kako učinki tovrstnega označevanja drugačnosti vplivajo na njihovo nadaljnje delovanje. Fenomenološki pristop je

tretja sociološka teorija, pri kateri skušajo ugotoviti, kakšen pojav je pravzaprav deviantnost. Fenomenologi demence ne razumejo kot pojav, ki ga lahko opazujejo in interpretirajo znanstveniki, temveč verjamejo, da lahko le posamezniki z izkušnjo življenja z demenco podajo dovolj natančne podatke o fenomenu demence in jih je zato treba vključevati v raziskovanje te bolezni. Prav ta pristop k razumevanju demence pa je kasneje spodbudil razvoj biografske metode in zapisovanja izkušenj oseb z demenco v obliki biografije (Mali, Mešl, Rihter 2011: 22 – 25).

Socialnodelovni model

Socialnodelovni model v središče svojega strokovnega delovanja postavlja človeka, ne bolezen demence. Ta model nam na eni strani omogoča spoznavanje življenjskega sveta človeka z demenco, na drugi strani pa razumevanje odnosa ožjega in širšega socialnega okolja do človeka z demenco. Ob tem se srečujemo z osebnimi stiskami in težavami ljudi z demenco, istočasno pa tudi s stiskami sorodnikov, ki za človeka z demenco skrbijo.

1.6. Socialnodelovni model

Socialnodelovni model razumevanja demence izhaja iz same definicije socialnega dela. Ta namreč temeljni na glavnih konceptih socialnega dela, kot so spoštovanje avtonomije uporabnikov, opiranje na njihove vire samopomoči in solidarnosti, ter usklajevanje potreb uporabnikov in potreb njihovega družbenega okolja. Ta načela predstavljajo temelje socialnodelovnega modela in podajajo odgovor na vprašanje, kako izvajati socialno delo z osebami z demenco (Mali, Mešl, Rihter 2011: 27).

V socialnem delu se osredotočamo predvsem na spremembe, ki jih demenca prinaša v življenje osebe z demenco, kot tudi v življenje oseb, ki z njo živijo in zanjo skrbijo. Oseba z demenco se s posledicami bolezni namreč spoprijema na dveh ravneh: na ravni individualnega, notranjega doživljanja bolezni in na ravni medsebojni odnosov z drugimi ljudmi (Mali, Mešl, Rihter 2011: 43). Rapoša Tajnšek (2007: 10) k temu dodaja, da bomo pri delu na področju demence uspešni le, če bomo poleg mikroravni (posameznika, družine, skupine) upoštevali še mezoraven socialnega okolja, ki vključuje neformalne in formalne mreže pomoči v skupnosti, ter makroraven, kjer so zajeti še družbeni in politični konteksti obravnave socialnih problemov.

Socialnodelovni model razumevanje demence razlaga na specifičen način, in sicer tako, da v ospredje postavlja človeka z demenco in ne bolezni ali svojcev in formalnih oskrbovalcev, ki

skrbijo zanj. Tovrstno ravnanje nam omogoča, da zaradi središčne vloge človeka z demenco ostanemo osredotočeni na njegove potrebe, na njegove zmožnosti, sposobnosti in želje. »Le s takšno držo lahko s človekom z demenco ustvarimo partnerski odnos, krepimo njegovo moč, udejanjamo prakso, ki je antidiskriminacijsko usmerjena, vključujemo v pomoč uporabnikov socialni kapital in razvijamo pomoč, ki temelji na potrebah človeka z demenco« (Mali, Mešl, Rihter 2011: 43).

Pri socialnodelovnem modelu je prav tako pomembno, da postanejo socialne razsežnosti demence osrednje vodilo pri organizaciji in izvedbi dolgotrajne oskrbe ljudi z demenco. Ta namreč mora temeljiti na odkrivanju potreb ljudi z demenco, da bi oblike pomoči in storitev v prihodnje čim bolj prilagodili potrebam, željam in osebnim ciljem ljudi z demenco. Pri tem nam je lahko v veliko pomoč štiridimenzionalni model razumevanja demence, ki so ga razvili na Fakulteti za socialno delo. Model sestavljajo: (1) izvedbena raven, v sklopu katere smo pozorni na življenje ljudi z demenco, težave v vsakdanjem življenju in pomoč, ki jim je na voljo, (2) raven medsebojnih odnosov, v sklopu katere raziskujemo odnose z ljudmi, socialne stike in socialne mreže osebe z demenco, (3) ekonomska raven, kjer so upoštevani finančni stroški v povezavi z demenco, sredstva za preživetje in stroški pomoči, ter (4) etična raven, v sklopu katere pa smo pozorni še na pravice ljudi z demenco, spoštovanje in pojavljanje stigme. S tovrstno analizo življenjskih situacij ljudi z demenco lahko razumemo specifičnost življenja z demenco, odkrivamo nove odgovore na stiske, ki jih človek z demenco doživlja pri zadovoljevanju svojih življenjskih potreb, in načrtujemo inovativne rešitve, kot je na primer celostni model oskrbe v domovih za stare ljudi (Mali, Kejžar 2018: 41).

Osrednje vodilo koncepta celostne oskrbe je zadovoljevanje potreb ljudi z demenco, kjer je v središču oskrbe posameznike in ne institucija ali strokovnjak, zaposlen v njej. Pri tem je najpomembnejši in najučinkovitejši partnerski odnos, pri katerem socialni delavec in oseba z demenco sodelujeta, skupaj iščeta in ustvarjata zelene izide ter pri tem upoštevata znanje in izkušnje človeka z demenco. Poseben poudarek celostne oskrbe je torej v odkrivanju potreb ljudi z demenco, da bi obstoječe in nove oblike pomoči prilagodili njihovim potrebam, željam in ciljem. Ob tem velja poudariti, da ni veliko potrebe po specializiranih aktivnostih, če so dejavnosti za stanovalce večinoma usmerjene v ohranjanje samostojnosti pri opravljanju vsakodnevnih opravil. Hkrati moramo pri celostni oskrbi poskrbeti tudi za dovolj stikov z različnimi ljudmi, ne le z ljudmi z demenco in zaposlenimi, temveč tudi z drugimi stanovalci, sorodniki, prijatelji in znanci. Vse organizirane dejavnosti naj bi bile zasnovane tako, da omogočajo spoštovanje ljudi z demenco, ohranjanje njihovega dostojanstva in integritete.

Prav tako pa je treba upoštevati še finančne zmožnosti ljudi z demenco in njihovo sposobnost za plačevanje organiziranih aktivnosti (Mali, Kejžar 2017: 184).

Pri socialnodelovnem modelu ima pomembno mesto tudi sporazumevanje z ljudmi z demenco, saj je ena od najpomembnejših tehnik za udejanjanje metod in načel socialnega dela. »Sporazumevanje v socialnem delu lahko razumemo širše od sporočanja ali pogovarjanja, saj je poleg različnih načinov in oblik komuniciranja pri sporazumevanju pomemben še medsebojni odnos med uporabnikom in socialnim delavcem. Odnos pa je ključen za udejanjanje socialnodelovnega ravnanja« (Mali, Mešl, Rihter 2011: 54 – 55).

Ena od oblik sporazumevanja, pri katerem so upoštevana tudi načela socialnodelovnega modela, je pripovedovanje zgodb. To nas namreč vpelje v razumevanje uporabnikovega življenjskega sveta, situacije in stiske, s tem pa strokovnjaku ali socialnemu delavcu že v temelju dodeli vlogo raziskovalca, ki se uči, spoznava in odkriva uporabnikovo življenjsko situacijo (Mali, Kejžar 2017: 185).

Izhodišče za uspešno sporazumevanje z osebami z demenco podaja tudi Kitwood (2005), saj verjame v pomen izkušenj, ki jih imajo ljudje z demenco. Poudarja namreč, da je posameznik z demenco strokovnjak na podlagi osebne izkušnje in le on nas lahko pouči o demenci in o tem, kakšno je življenje s to boleznijo. Poleg tega pa se iz stikov z osebami z demenco lahko naučimo ravnanja, ki je drugačno od našega običajnega (Mali, Mešl, Rihter 2011: 55).

Treba je vedeti, da rutinsko ravnanje z osebami z demenco odpove vedno in v vseh situacijah. Ker vsak človek z demenco živi in doživlja bolezen na svojevrsten način, ni splošno veljavnih pravil, kako se sporazumevati z osebami z demenco. Učinkovito pa je, če v odnosu z ljudmi z demenco zavzamemo takšno držo, da se od njih učimo. Kajti le ljudje z demenco nam lahko pokažejo, kako vzpostaviti stik z njimi, kako pristopiti do njih, kaj si želijo, kaj potrebujejo in kakšne potrebe imajo (Mali, Mešl, Rihter 2011: 56).

1.7. Koncept krepitve moči

Na področju socialnega dela s starimi ljudmi je perspektiva moči eden temeljnih konceptov dela, saj nas usmeri k iskanju virov in moči uporabnikov ter k iskanju novih možnosti in priložnosti. To je na področju demence še posebej pomembno, saj se osebe z demenco in njihovi svojci, ki zanje skrbijo, zaradi vsesplošnega odklonilnega odnosa do demence in zapostavljanja, pogosto srečujejo z nesprejemanjem okolice in odtravanjem iz vsakdanjega življenja. »Usmeritev na krepitve moči omogoča, da osebe z demenco in njihovi svojci

prevzamejo odgovornost za lastna življenja. Pomaga jim pridobiti samospoštovanje in spoznati vrednost lastnih izkušenj, a tudi objektivno okrepi njihov položaj, jim omogoči vstop v različne cenjene vloge, uporabo različnih virov družbene moči v njihovo korist« (Mali, Mešl, Rihter 2011: 117).

Koncept krepitev moči sledi preprosti formuli: mobiliziraj uporabnikove moči (nadarjenost, znanje, sposobnosti, vire), da bi z njimi dosegel svoje cilje in vizije ter tako imel kakovostnejše življenje, ki bo v skladu z njegovim konceptom kakovosti. Poglavitna zamisel koncepta je zagotoviti osebam v deprivilegiranem položaju moč, glas in izbiro. V socialnem delu to pomeni, da imajo uporabniki socialnovarstvenih storitev priložnost izraziti svoje potrebe, namesto da jim socialni delavci govorijo, kaj je zanje najbolje in kakšne so njihove potrebe. Bistveno sporočilo koncepta je, da imajo ljudje sami odgovore in rešitve ter da je vloga strokovnega delavca zgolj ta, da vodi, usmerja in podpira uporabnika na poti iskanja možnih rešitev (Videmšek 2008: 216). Ljudje z demenco so namreč lahko naši učitelji v procesu pomoči, s tem pa se njihov položaj pasivnega prejemnika pomoči spremeni v položaj soustvarjalca in aktivnega oblikovalca rešitev (Mali, Kežar 2017: 185).

Treba je poudariti, da morajo biti za delovanje po konceptu krepitev moči v prvi vrsti zainteresirani strokovni delavci in delavke, ki verjamemo, da so spremembe možne, sogovornike pa vidijo kot tiste, ki se znajo in zmorejo soočiti s svojimi težavami. Prav tako moramo krepitev moči razumeti kot proces in ne kot izid, saj se življenja in želje ljudi vseskozi spreminjajo. Pogosta spreminjanja posameznikovih želja pa lahko jemljemo kot uspešnost socialnodelovnega ravnanja, saj je to kazalnik, da smo sogovorniku odprli prostor, kjer je lahko izrazil svoje cilje, hkrati pa smo ga podprli tudi pri njegovih uresničitvah (Videmšek 2008: 215 – 216).

Flaker in drugi (2011) na tem mestu opozarjajo, da krepitev moči ni zgolj krepitev samozavesti. Izhodišče tega koncepta je namreč tudi v tem, kolikšno pogodbeno moč ima uporabnik, to pomeni, kakšno moč ima za sklepanje pogodbe in v kolikšni meri je lahko pogodbeni stranka. Kajti pri krepitevi moči je pomembno kakšen je uporabnikov formalni status, prav tako je pomembno ali ima uporabnik opravilno in poslovno sposobnost, kakšen je njegov nadomestni status (status otroka, invalida, upokojenca, bolnika...) in drugi formalni statusi (zaposlitev, izobrazba, funkcije, članstva), kakšen je status denarja, ugleda, kakšen stik ima z drugimi, kakšna stopnja zaupanja obstaja ter kakšne so njegove zveze in poznanstva.

Vse to so tisti dejavniki, ki imajo že na samem začetku veliko vlogo pri krepitvi moči in predstavljajo temelje, na katerih lahko gradimo individualno moč posameznika.

Koncept krepitve moči je uporaben tako na individualni kot tudi na kolektivni ravni. Individualna krepitev moči izhaja predvsem iz tega, da si posameznik ponovno pridobi zaupanje vase in si okrepi lastne vire moči. V okviru individualne krepitve moči posamezniki tudi prepoznajo njihovo stigmo, diskriminacijo in zatiranje, se soočajo z negativnimi stereotipi, delajo s svojimi občutki jeze, strahu in podobno. Na drugi strani pa je kolektivna krepitev moči ponavadi uporabljena takrat, ko gre za kršenje posameznikovih pravic, neenake možnosti in zatiranje nekaterih skupin, kamor spadajo tudi ljudje z demenco. Osrednja vloga kolektivne krepitve moči je torej predvsem v zaščiti ljudi in zagovarjanju njihovih pravic (Videmšek 2008: 212 – 213).

Poznamo tudi več načinov ravnanja z viri moči, s katerimi lahko krepimo položaj posameznika. Prvi način je, da aktiviramo že obstoječe vire, ki so že navzoči v okolju uporabnika in jih je treba le pretvoriti iz potencialne v aktualizirano obliko. Pri tem načinu je včasih lahko problem, kako pravzaprav prepoznati obstoječe vire, saj so nekateri med njimi lahko prikriti in jih hitro spregledamo. Drugi način krepitve moči je povečevanje ali olajševanje dostopnosti do virov. V konkretnem primeru to pomeni, da uporabnika npr. vključimo v skupino za samopomoč, mu posredujemo relevantne informacije ali mu omogočimo pomoč na domu, ki jo kombiniramo z javnimi storitvami in neformalnimi mrežami. Tretji način je redistribucija virov, kjer velja, da vire moči prerazporedimo med druge oziroma povedano drugače, nekje vzamemo, da drugje okrepimo. Npr. prenesemo pooblastila z uporabnika socialnih storitev na njegovega zastopnika oziroma skrbnika. Četrty način krepitve moči predstavlja kreiranje novih virov, kjer uporabnikom naprimer priskrbimo nove oblike pomoči in podpore ali jih zagotovimo novi finančni vir. Zadnji način krepitve moči predstavlja tudi mediacija, za katero je značilno izrecno neposeganje v obstoječo razporeditev virov moči. Pri tem načinu zgolj posredujemo med konfliktnima stranema in skušamo doseči konsenz o razporeditvi moči med posameznimi akterji (Dragoš 2005: 38 – 40).

1.8. Demenci prijazna točka

Demenci prijazna točka (DPT) je točka, ki je namenjena osebam z demenco, svojcem, vsem zaposlenim in vsem drugim v lokalni skupnosti, ki se v vsakdanjem življenju na kakršen koli način srečujejo z demenco oziroma obstaja možnost, da se bodo s to boleznijo v prihodnosti

še srečali. Zato je namen tovrstnih točk predvsem informiranje in ozaveščanje družbe o bolezni demence, npr. kakšni so prvi znaki in kako jih prepoznati, kako komunicirati z osebami z demenco, kam po pomoč in podporo, kako preživeti dan in kaj vse lahko osebe z demenco še počnejo. Ob enem želijo z izobraževanjem doseči tudi enakovredno obravnavo oseb z demenco in izboljšati njihovo vključenost v družbo ter posledično vplivati na zmanjševanje stigme do oseb z demenco (Spominčica- Alzheimer Slovenija).

Z odpiranjem demenci prijaznih točk in izobraževanjem lokalnih skupnosti prispevamo k oblikovanju demenci prijazne družbe ter k večji vključenosti oseb z demenco in njihovih svojcev v skupnost. Prav tako zagotavljamo večjo varnost in dostopnost do storitev, ki jih osebe z demenco v zgodnji fazi še uporabljajo ter s tem ohranjajo svojo samostojnost, ter prispevamo k temu, da osebe z demenco čim dlje ostanejo doma v domači oskrbi (Spominčica- Alzheimer Slovenija).

Demenci prijazne točke je po Sloveniji začela ustanavljati Spominčica (Alzheimer Slovenija), slovensko združenje za pomoč pri demenci. Gre za neprofitno in humanitarno organizacijo, ki od leta 1997 pomaga, usposablja in svetuje osebam z demenco, predvsem pa njihovim svojcem. Spominčico je ustanovil pionir demence v Sloveniji, psihiater dr. Aleš Kogoj, ki je skozi svoje delo ugotovil, da svojci oseb z demenco potrebujejo pomoč in znanje, saj ljudje z demenco niso sposobni samostojno živeti in potrebujejo 24-urno prisotnost, svojci pa zaradi tega pogosto izgorevajo (Lukič Zlobec, Krivec 2016: 34). Sicer pa je bila prva demenci prijazna točka v Sloveniji ustanovljena 12. 7. 2017 v prostorih Urada varuha človekovih pravic.

V mrežo demenci prijaznih točk se vključujejo različne organizacije: zdravstvene ustanove, lekarne, policija, gasilci, centri za socialno delo, domovi za stare ljudi, večgeneracijski centri, medgeneracijski centri, pošte, banke, trgovine, župnišča, knjižnice ipd. Mora pa organizacija, ki želi v sklopu svojih storitev ustanoviti tudi demenci prijazno točko, izpolnjevati določene kriterije: v organizaciji mora biti ustrezno usposobljeno osebje s področja demence, znak demenci prijazne točke (tri spominčice) mora biti nameščen na jasno vidnem mestu, na vidnem mestu mora biti postavljeno informativno gradivo o demenci in zaposleni na demenci prijazni točki se morajo udeležiti brezplačnega usposabljanja, ki ga organizira Združenje Spominčica (Spominčica- Alzheimer Slovenija).

Na območju celotne Slovenije danes deluje že več kot 200 demenci prijaznih točk, prav tako deluje mreža samostojnih društev in skupin za samopomoč, povezujejo pa se tudi z drugimi

organizacijami v lokalnem okolju. Prav tako so aktivni v svetovnem merilu, saj se redno udeležujejo vseh ključnih dogodkov na mednarodni ravni, kjer predstavljajo slovenske izkušnje, pridobivajo nova znanja in dobre prakse (Lukič Zlobec, Krivec 2016: 35).

Sicer pa se v okviru demenci prijaznih točk in nasploh v okviru združenja Spominčica izvaja precejšnje število aktivnosti in storitev, preko katerih skušajo izpolnjevati svoje poslanstvo ter dosegati čim boljše rezultate pri ozaveščanju družbe. Naj naštejemo nekaj temeljnih aktivnosti in storitev:

- informiranje (kaj je demenca, kakšni so njeni znaki, kako jo prepoznamo in kako ravnamo z ljudmi z demenco),
- svetovanje in usmerjanje (kam naj se osebe z demenco in njihovi svojci obrnejo po nadaljnjo pomoč),
- usposabljanja za svojce in druge, ki skrbijo za osebe z demenco (pridobijo znanja in veščine, ki jih potrebujejo vsakodnevno pri komunikaciji in negi ter pri dolgotrajni skrbi za osebo z demenco),
- Alzheimer caffè (neformalna druženja in srečanja na javnih mestih, podprta s strokovno pomočjo, svojci in drugi obiskovalci pa se na tovrstnih srečanjih informirajo, družijo ter izmenjujejo informacije in izkušnje),
- posvetovalnice za demenco (omogočajo osebni pogovor in svetovanje svojcem ter osebam z demenco, del tega pa je tudi SOS-telefon),
- sprehod za spomin (organiziran na svetovni dan Alzheimerjeve bolezni- 21. september; gre za srečanje oseb z demenco, svojcev, prostovoljcev in širše javnosti, ki s krajšim sprehodom opozarjajo na problem demence),
- spletna stran www.spomincica.si (ponuja informacije o aktivnostih, o bolezni, aktualne novice o dogodkih in novice povezane z demenco),
- glasilo Spominčica (objavljajo strokovne članke, izpovedi svojcev in informacije, ki so potrebne svojcem bolnikov z demenco; izhaja kot samostojna priloga revije v prosti prodaji in je dostopna najširšemu krogu bralcev),
- tisk in izdaja informativnih zloženkov in priročnikov (o demenci, o komunikaciji z osebami z demenco, o preventivi, o etiki ter pravicah oseb z demenco, animaciji in negi oseb z demenco),
- projekt Živeti z demenco doma (usposabljanje prostovoljcev ter izvajanje družabništva za osebe z demenco na njihovem domu),

- projekt Demenci prijazno okolje (usposabljanja za javne uslužbence, ki pri svojem delu prihajajo v stik z osebami z demenco) (Lukič Zlobec, Krivec 2016: 35 – 37).

Vzpodbudno je, da se zanimanje za dejavnosti in izobraževalne programe, ki jih izvaja združenje, iz leta v leto povečuje. V programe se namreč vključuje vedno več svojcev in strokovnih delavcev, kar kaže, da je obravnava te problematike nujno potrebna. Vse to daje upanje, da se bodo programi širili in nadaljevali tudi v prihodnje, si pa v zadnjih dveh letih močno prizadevajo, da bi se dejavnosti razširile v vse slovenske regije in da bi bila pomoč enako dostopna vsem prebivalcem (Mikluž 2007: 148).

2. OPREDELITEV PROBLEMA

Socialno delo je na področju demence v zadnjih dveh desetletjih naredilo velik paradigmski premik, predvsem s socialnodelovnim modelom razumevanja demence, z razvijanjem celostne oskrbe ljudi z demenco, s preprečevanjem socialnega izključevanja in diskriminacije ter z razvijanjem zagovornišva in drugih konceptov, ki so značilni za stroko socialnega dela. Tovrstno razmišljanje in delovanje skušajo vpeljati v vse organizacije, socialnovarstvene zavode in storitve ter druge oblike pomoči, kjer se na kakršenkoli način srečujejo s problematiko demence. Ena od novejših in inovativnejših oblik pomoči so tudi demenci prijazne točke, ki se po Sloveniji razvijajo zadnja 3 leta (od leta 2017) in predstavljajo neki novi prostor za pomoč osebam z demenco, njihovim svojcem in vsem drugim, ki se o tej bolezni želijo informirati.

In zakaj so demenci prijazne točke postale predmet moje raziskovalne naloge? Ker sem v magistrskem delu želela obravnavati tematiko s področja demence, sem sprva pregledala, kaj na to temo je že bilo raziskanega, kaj smo obravnavali na predavanjih skozi študijska leta in kje so morebitne priložnosti za nova raziskovanja. Kmalu se mi je porodila ideja, da bi bile demenci prijazne točke dober predmet raziskovanja, saj gre za ene vrste novo obliko podpore in pomoči, ki je še v fazi razvoja in se skuša uveljaviti v mreži storitev za pomoč starejšim in osebam z demenco. Nobena dosedanja študijska raziskava namreč še ni obravnavala te tematike (demenci prijazne točke), zato je to dobra priložnost, da se odpre novo področje raziskovanja in se postavijo temeljne ugotovitve, ki jih je v nadaljevanju še možno razvijati in poglobljati. Menim namreč, da bodo rezultati moje raziskave v prvi vrsti uporabni predvsem pri nadaljnjem razvijanju demenci prijaznih točk, saj sem s pomočjo raziskave želela dobiti vpogled v delovanje točk, v prednosti in pomanjkljivosti, ki se ob tem pojavljajo, ter kolikšno vlogo ima pri tem stroka socialnega dela. Demenci prijazne točke so prostor, kjer ima socialno delo vodilno vlogo in ima priložnost, da v največji možni meri uresničuje svoje poslanstvo na področju demence, zato so ugotovitve raziskave vsekakor uporabne tudi v tej smeri.

Drugi razlog za izbor raziskovalne teme pa je bil tudi moj osebni interes, saj sem želela bolje spoznati demenci prijazne točke, ki so mi do sedaj bile poznane le kot informativne točke, na katerih je mogoče dobiti informacije v zvezi z demenco. Poleg tega sem bila mnenja, da tudi sicer v družbi te točke še niso toliko poznane in da »projekt« še ni zaživel v tolikšni meri, kot je sicer njegov namen. Zato sem z raziskavo želela narediti splošen pregled o delovanju

demenci prijaznih točk, kakšne aktivnosti se poleg informiranja še izvajajo, kakšen je odziv ljudi in oseb z demenco ter v kolikšni meri je »projekt« do sedaj na splošno že uspel zaživeti.

Pri načrtovanju in nastajanju magistrskega dela so mi zato bila glavno vodilo naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kakšne so osnovne značilnosti posamezne točke (čas delovanja, lokacija, kader, evidenca uporabnikov)?
- Kakšne aktivnosti in storitve se izvajajo na demenci prijaznih točkah?
- Kakšen je odziv ljudi in uporabnikov ter s kakšnimi težavami se obračajo na demenci prijazne točke?
- V kolikšni meri in na kakšen način se na demenci prijaznih točkah upoštevajo koncepti socialnega dela?
- Na kakšen način so pri delovanju točk vključeni sami uporabniki oziroma obiskovalci?
- Katere pomanjkljivosti bi bilo treba odpraviti oziroma izboljšati, da bi delovanje točk bilo še bolj učinkovito?

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, saj so bili podatki pridobljeni in obdelani po načelih kvalitativne metode. Osnovno izkustveno gradivo predstavljajo besedni opisi (zapisi intervjujev), prav tako pa je tudi v nadaljevanju to gradivo bilo obdelano ter analizirano na beseden način brez uporabe merskih postopkov in operacij s števili. Izhodišča kvalitativnih raziskav so predvsem stvarni, praktični in vsakdanji problemi ljudi, same ugotovitve tovrstnih raziskav pa naj bi bile uporabne za reševanje socialnih problemov ljudi in za izpopolnjevanje metod socialnega dela (Mesec 1997a: 11 – 12). To načelo je upoštevano tudi v moji raziskavi, saj sem raziskovala delovanje programov za pomoč pri demenci, rezultati pa bodo uporabni pri izpopolnjevanju tovrstnih programov in pri razvijanju novih metod pomoči na področju demence.

Glede na stopnjo v procesu spoznavanja je raziskava eksplorativna ali poizvedovalna. Raziskovala sem namreč še dokaj neznano področje, na katerem sem skušala priti do osnovnih značilnosti določene problematike, te značilnosti formulirati in postaviti preverljive hipoteze. Raziskava pa je glede na odnos do neposrednega izkustvenega gradiva tudi empirična, saj sem neposredno s spraševanjem zbirala nove podatke in jih uporabila za preverjanje hipotez (Mesec 1997b: 80, 84).

3.2. Merski instrument in viri podatkov

Za zbiranje podatkov sem kot merski instrument uporabila vodilo za intervju oziroma delno strukturiran vprašalnik. Vnaprej sem pripravila spisek vprašanj, ki so si sledila po določenem vrstnem redu, razdeljena pa so bila na štiri tematske sklope: podatki o točki, aktivnosti in delovanje točke, koncepti delovanja in splošno mnenje o točkah. Vprašalnik je zajemal 17 tematskih točk, v okviru katerih sem si za pomoč pripravila še nekaj osnovnih vprašanj za posamezno točko. Med izvajanjem intervjujev se nisem strogo držala vrstnega reda vprašanj, saj sem ga sproti prilagajala glede na predhodne odgovore sogovornikov. Celoten vprašalnik sem sestavila sama, in sicer glede na to, kakšne podatke sem želela pridobiti za potrebe raziskave. Večino pogovorov sem po vnaprejšnji privolitvi intervjuvancev tudi posnela.

Kot metodo zbiranja podatkov sem v prvi vrsti izbrala spraševanje, za kar sem izvedla delno standardizirane intervjuje. S standardizacijo namreč dosežemo, da so vprašalniki čim bolj veljavni, objektivni in zanesljivi ter da dosežemo čim večjo primerljivost odgovorov (Mesec 1997b: 232). Kot drugo metodo pa sem v manjši meri uporabila tudi opazovanje z udeležbo,

saj sem ob obisku demenci prijaznih točk bila pozorna tudi na določene značilnosti lokacije in prostora ter na samo dostopnost informacij.

3.3. Populacija in vzorec

Populacijo moje raziskave predstavljajo demenci prijazne točke, ki v letu 2020 delujejo na območju Republike Slovenije.

V vzorec sem zajela manjše število enot oziroma 8 demenci prijaznih točk, ki delujejo na območju Savinjske regije. V raziskavi so tako sodelovale naslednje organizacije: Hiša generacij Laško, Dom starejših Laško, Dom ob Savinji, Center za socialno delo Celje- Enota Celje, Dom za varstvo starejših Velenje, Center starejših Topolšica, Dom upokojencev Šmarje pri Jelšah in Pegazov dom Rogaška Slatina. Uporabila sem neslučajnostni in priložnostni vzorec, saj vse enote populacije niso imele enakih možnosti, da jih vključim v vzorec, prav tako pa sem izbrala le tiste, ki so mi bile najbolj dostopne in ki so pristale na sodelovanje v raziskavi (Mesec 1997b: 153).

3.4. Zbiranje podatkov

Zbiranje empiričnega gradiva je potekalo na dva načina. Večino podatkov sem namreč pridobila na način neposrednega pogovora z metodo delno standardiziranega intervjuja. Na ta način sem med izvajanjem intervjujev lahko zagotovila pravilno razumevanje vprašanj in odgovorov, hkrati pa tudi sam potek intervjujev prilagajala odgovorom sogovornikov. Drugi način pa je bil pridobivanje podatkov preko elektronske pošte, saj so 3 organizacije (CSD Celje, Dom ob Savinji in Dom starejših Laško) odgovore na vprašalnik podale v elektronski obliki.

Zbiranje podatkov je potekalo v obdobju med 4. februarjem in 3. marcem 2020. Prvi stik z organizacijami sem navezala preko elektronske pošte, saj se je izkazalo, da je to najprimernejši način, da vse organizacije obvestim o izvajanju raziskave, predstavim samo tematiko in jih povabim k sodelovanju. Čeprav sem nekatere organizacije kontaktirala tudi večkrat, se je na koncu za sodelovanje odločilo prej omenjenih 8 organizacij. Z večino sem se nato dogovorila za datum in uro izvajanja intervjujev, trem organizacijam pa sem vprašalnike posredovala kar preko elektronske pošte. Na vprašanja so odgovarjale osebe različnih poklicnih profilov: socialne delavke, glavna medicinska sestra, direktor oziroma vodja doma in koordinatorka aktivnosti. Intervjuji so potekali v njihovih pisarnah, trajali pa so 20-30 minut. Pred začetkov vsakega intervjuja sem še enkrat na kratko predstavila namen mojega

obiska in raziskave ter jih vprašala za dovoljenje snemanja pogovora, ki so ga tudi vsi odobrili. Med samim izvajanjem intervjujev ni bilo posebnih težav, so pa bili trije intervjuji za kratek čas prekinjeni, saj je sogovornike zmotil telefonski klic ali pa je v pisarno vstopil njihov sodelavec (npr. medicinski brat je potreboval nasvet glavne medicinske sestre za pomoč stanovalcu).

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Zbrane podatke sem obdelala na način kvalitativne analize, za katero je značilno, da s kategoriziranjem in klasificiranjem enot gradiva oblikujemo pojme, jih združujemo v kategorije ter jih nato povežemo v teoretične modele in pojasnitve (Mesec 1997a: 29).

Pred začetkom analize sem intervjuje najprej morala urediti in jih iz zvočnih posnetkov pretvoriti v zapisano obliko. Med prepisovanjem sem intervjuje sprti še parafrazirala, odstranila mašila in oblikovala pravilne stavke. Nato sem začela z označevanjem izjav oziroma enot kodiranja, ki so se mi zdele relevantne in uporabne za analizo raziskave. Označevala sem jih s poševnimi črtami (/) in zaporednimi številkami. Nato sem nadaljevala z odprtim kodiranjem, kjer sem vsaki označeni enoti pripisala pojem, sorodnim pojmom pa določila tudi kategorijo. Za boljšo preglednost sem to stopnjo kodiranja opravila s pomočjo tabele, ki je prikazana med prilogami. Sledila je še druga faza kodiranja: osno (aksialno) kodiranje, pri katerem vzpostavljamo hierarhijo med kategorijami in njihovimi pojmi (Mesec 1997a: 32). Tudi to sem uredila s pomočjo tabele, kjer sem pod vsako kategorijo zbrala podobne pojme ter pripisala še številko izjave, za katero velja pripadajoč pojem in kategorija. Nato sem po tabeli osnega kodiranja lahko napisala rezultate analize in zaključke raziskave.

4. REZULTATI

SPLOŠNI PODATKI O TOČKAH

Demenci prijazne točke se v Savinjski regiji ustanavljajo od leta 2018. V tem letu je točko odprlo 7 organizacij, na katerih sem opravljala intervju: Hiša generacij Laško, Dom starejših Laško, Dom ob Savinji, CSD Celje, Dom za varstvo odraslih Velenje, Center starejših Topolšica in Pegazov dom Rogaška Slatina. Le ena od sodelujočih organizacij (Dom upokojencev Šmarje pri Jelšah) se je v mrežo točk priključila v drugi polovici leta 2019. Uporabnikom in obiskovalcem so informacije na točkah dostopne večinoma v delovnem času posamezne organizacije oziroma v času uradnih ur socialne službe, ves čas pa so jim na voljo tudi osnovne informacije v obliki literature in informativnih brošur, ki se nahajajo pri glavnem vhodu ali pri recepciji. Ob obisku demenci prijaznih točk sem sama opazila tudi nekaj pomanjkljivosti, ki so vezane na dostopnost informacij. Ko sem vstopila v posamezno organizacijo, sem se takoj znašla v zadregi, kam se obrniti in kje začeti iskati informacije. V več organizacijah namreč nimajo označeno, kje v stavbi se nahaja pisarna posamezne službe oziroma kje je mogoče dobiti informacije v zvezi z demenco (npr. ni smerokaza pri vhodu ali v avli). Zato sem se morala na vseh demenci prijaznih točkah najprej obrniti na recepcijo, kjer sem razložila svoj namen obiska in povprašala, kje se nahaja oseba, ki je odgovorna za vodenje točke. V enem izmed domov ni bilo na recepciji nobenega od zaposlenih, zato sem morala počakati prvega mimoidočega, ki me je nato pospremil do pisarne socialne službe. Na CSD Celje se je zgodil tudi primer, ko me receptorka oziroma varnostnica ni znala usmeriti k določeni osebi, saj ni vedela, kdo bi bil najprimernejša oseba za podajanje informacij v zvezi z demenci prijazno točko. V nekaterih organizacijah sem še opazila, da kotiček z literaturo in brošurami ni na dovolj vidnem mestu, prav tako pa je ponekod tudi slabše založen.

Pobuda za ustanovitev posamezne točke je prišla iz dveh smeri. Nekatere so bile ustanovljene na pobudo direktorja ali vodje posamezne organizacije, druge pa so predlagali domovi, s katerimi sodelujejo (Dom Hmelina in Dom ob Savinji), ali samo Združenje Spominčica. Razlogi za ustanovitev so se navezovali predvsem na to, da so organizacije že pred ustanovitvijo točke izvajale storitve, namenjene starim ljudem in osebam z demenco, zato so s tega področja že imeli predhodne izkušnje in izobražen kader. Kot drugi najpogostejši razlog pa so navajali potrebo po ozaveščanju skupnosti, saj so se pri delovanju tudi sami začeli vse pogosteje srečevati s problematiko demence, prav tako pa so pri samih, ljudem zaznali potrebo po informiranju.

Lokacija demenci prijaznih točk se intervjuvanim osebam v veliki večini zdi ustrezna. Gre namreč za organizacije, kjer so tudi sicer njihove primarne dejavnosti in storitve namenjene starim ljudem in osebam z demenco, prav tako pa so na voljo informacije vseh vrst s področja varstva starejših, saj je tudi kader za to primerno izobražen. Večina točk je dobro umeščena v okolje, saj se nahajajo v centru mesta ali v njegovi neposredni bližini, prav tako pa je urejena sama dostopnost točk, ki je prilagojena vsem skupinam ljudi, tako po urejenosti infrastrukture (klančine, dvigala, nizki pragovi), kot tudi po načinu dosegljivosti informacij (preko elektronske pošte, po telefonu ali z osebnim srečanjem).

Demenci prijazne točke v Savinjski regiji so prepoznane, tako lokalno kot tudi širše, nekatere pa se skušajo še dodatno promovirati preko različnih aktivnosti in storitev. Po mnenju dveh intervjuvank (Pegazov dom Rogaška Slatina in Dom upokojujencev Šmarje pri Jelšah), pa sta njihovi točki premalo prepoznani v lokalnem okolju, kar je verjetno posledica premajhnega zavedanja ljudi problematike okrog demence. Poleg prepoznavnosti so bile izpostavljene še nekatere druge pomanjkljivosti povezane s posamezno lokacijo. Ena izmed točk (CSD Celje) se nahaja izven centra mesta, zato je dostopnost nekoliko otežena, druga pomanjkljivost je tudi majhnost mesta (Laško), zaradi česar imajo ljudje drugačen pristop do demence in s tem povezanih storitev, kot tretje pa je bila izpostavljena potreba po večjem številu točk na določenem lokalnem območju (Velenje). K opisanim pomanjkljivostim bi dodala še svoja opažanja, ki se navezujejo predvsem na demenci prijazno točko CSD Celje. Točka se namreč nahaja v večjem poslovnem kompleksu, kjer se poleg CSD-ja nahaja še večje število drugih pisarn. Na vhodu v stavbo ni posebej označeno, da se na tej lokaciji nahaja demenci prijazna točka (označeno je šele na vratih v 5. nadstropju), prav tako pa je tudi v dvigalu nejasno opredeljeno v katerem nadstropju je mogoče dobiti informacije glede demence. Ker sem pri tem tudi sama imela težave, predvidevam, da dostopnost informacij s tega vidika za uporabnike ni dovolj dobro urejena.

Delovanje in vodenje posameznih točk je ponavadi koordinirano s strani več zaposlenih. V nekaterih organizacijah so za vodenje točke odgovorni samo socialni delavci in strokovne delavke s tega področja, drugod pa so v koordiniranje aktivnosti vključeni tudi delavci zdravstvene stroke. Zato glede na izobrazbo kadra na demenci prijaznih točkah prevladujejo socialni delavci, na drugem mestu so zdravstveni delavci (dipl. medicinska sestra, tehnik zdravstvene nege, bolničar, delovni terapevt), v manjšem obsegu pa se pojavlja tudi kader s pedagoško in pravno izobrazbo. Razlog za tovrsten izbor kadra so predvsem izobrazba in predhodne delovne izkušnje na področju demence in oskrbe starih ljudi. Ker imajo socialni

delavci in zdravstveni delavci največ znanja in izkušenj s teh dveh področij, so tudi najprimernejši kader za podajanje informacij o demenci.

Sicer pa je dodatna usposobljenost kadra, za vodenje točke, zelo dobra in je tudi pogoj, da lahko posamezna organizacija postane demenci prijazna točka. V ta namen so se vsi zaposleni na točkah dodatno izobraževali ter se udeležili projektov in številnih drugih posameznih izobraževanj, v sklopu katerih so se seznanjali z različnimi vidiki demence. Izobraževanja so se izvajala na različnih lokacijah (veliko v Domu starejših Šentjur), nekaj osnovnih predavanj so pripravili na Združenju Spominčica, občasno pa organizacije tudi v lastni žiriji pripravijo izobraževanja za svoje zaposlene.

Na demenci prijaznih točkah se po navodilih Spominčice vodi določena evidenca o številu uporabnikov, so pa nekatere intervjuvanke izpostavile, da je večkrat težko oceniti in ločevati obiskovalce glede na to ali so prišli po informacije v sklopu prve socialne pomoči ali v sklopu demenci prijazne točke. Zato nekateri beležijo število uporabnikov le pri posameznih aktivnostih (npr. sprehod za spomin, skupine za samopomoč, svetovalnica) ali pa si zabeležijo le posebne dogodke, ki so bili povezani z demenco. Intervjuvanke pri tem opažajo, da se v veliki večini na točke obračajo predvsem svojci, ki doma skrbijo za osebo z demenco ali pa je ta že nameščena v domski oskrbi. Pojavijo se tudi primeri, ko informacije za osebo z demenco iščejo prijatelji, sosede in zaposleni drugih organizacij (npr. zdravstveni dom), zelo malokrat pa se na točko obrnejo same osebe z demenco.

AKTIVNOSTI IN DELOVANJE TOČK

Demenci prijazne točke ponujajo v sklopu svojega programa številne aktivnosti in storitve, preko katerih se imajo ljudje možnost ozaveščati o sami bolezni ter iskati oblike pomoči, ki osebam z demenco in njihovim svojcem omogočajo kakovostnejše življenje. Iz tega razloga se na vseh demenci prijaznih točkah v največji meri izvajajo storitve informiranja, svetovanja in usmerjanja ter so tudi s strani uporabnikov najpogosteje obiskane. Takoj za tem so pogosta aktivnost tudi različna izobraževanja in predavanja, ki se izvajajo tako za zaposlene v posameznih organizacijah (npr. v domovih za stare ljudi, šolah, upravnih enotah), kot tudi za lokalno in širšo skupnost (npr. za osnovnošolce, različna društva). V sklopu tega so vse bolj prepoznavna oblika predavanj Alzheimer caffèji, ki jih nekatere točke pripravljajo nekajkrat na leto in so tudi s strani uporabnikov kar dobro obiskana aktivnost. Potem pa se v sklopu demenci prijaznih točk izvajajo še aktivnosti, ki so namenjene bolj neformalnemu druženju in medsebojni podpori uporabnikov. V to skupino spadajo aktivnosti, kot so Sprehod za spomin,

ki ga točke ponavadi izvedejo na svetovni dan Alzheimerjeve bolezni, pogovorne skupine in skupine za samopomoč, treningi spomina ter druge aktivnosti, ki so namenjene predvsem razvedrilu uporabnikov (npr. ustvarjalne delavnice, športne aktivnosti). Intervjuvanke so na tem mestu večkrat izpostavile, da si uporabniki zelo radi vzamejo tudi literaturo (revijo Spominčice in brošure), v kateri so prav tako na voljo številne uporabne informacije, pa tudi zaposleni na točkah občasno spišejo kakšen prispevek za lokalni časopis. Ker pa se demenci prijazne točke ponavadi ustanavljajo v sklopu drugih organizacij, so uporabnikom na teh lokacijah na voljo tudi storitve, ki so sicer primarna dejavnost posamezne organizacije (npr. domov za stare ljudi in CSD-jev). Zato so na določenih točkah uporabnikom na voljo še druge socialnovarstvene storitve, ki so prav tako namenjene ljudem z demenco in njihovim svojcem za pomoč pri oskrbi. Storitve, ki so jih ob tem navajale intervjuvanke, so pomoč na domu oziroma oskrba na domu, dnevno varstvo, načrtovanje namestitve v dom in možnost same oskrbe v domu za stare ljudi.

Pri načrtovanju vsebine samih aktivnosti (predvsem pri predavanjih in izobraževanjih) se zaposleni na točkah osredotočajo predvsem na to, s kakšnimi potrebami in stiskami se ljudje obračajo na demenci prijazne točke. Poleg tega skušajo vključevati tematike, ki niso vezane samo na osnovno znanje o demenci, pač pa vedno bolj uporabljajo vsebine, ki zajemajo širši vidik demence. Pri aktivnostih zato ne prevladuje več medicinski vidik demence (znaki bolezni, negovanje, ohranjanje kognitivnih funkcij), pač pa je vse več predavanj, v katerih obravnavajo tematike iz socialnega vidika demence. Zato se vsebine izobraževanj večkrat navezujejo na to, kakšne oblike podpore in pomoči so na voljo ljudem z demenco in njihovim svojcem, kako prilagoditi domače okolje, da bo oskrba čim lažja in kakovostna, kakšen pristop dela in način komunikacije je najprimernejši v odnosu do osebe z demenco, kako lahko svojci ob oskrbi poskrbijo za svoje dobro počutje, kako ohranjati dobro telesno in duševno zdravje oseb z demenco in podobno.

Obiski uporabnikov na demenci prijaznih točkah so največkrat enkratni in dvokratni, saj ponavadi iščejo zgolj osnovne informacije in usmeritve za lažje reševanje njihove stiske. Večkratni obiski so redkejši, se pa dogajajo zaradi obiskovanja ali vključenosti v posamezne aktivnosti (npr. Alzheimer caffè, skupine za samopomoč), ali ker si želijo urediti določeno socialnovarstveno storitev, kot je oskrba na domu in namestitve v dom, nekatere pa preprosto zanima ta tematika in se zato večkrat oglasijo na točko po dodatne informacije. Ena izmed intervjuvank pa je na tem mestu še izpostavila, da ljudje točke obiščejo veliko prepozno, ko je demenca že precej napredovala in so zaradi otežene oskrbe svojci že izčrpani.

Sicer pa se uporabniki obračajo na demenci prijazne točke s številnimi in raznovrstnimi stiskami. Tudi tukaj je zaznati, da ljudem primanjkuje informacij z bolj socialnega vidika. Njihova vprašanja in stiske se namreč večkrat navezujejo na medsebojne odnose in komunikacijo z osebami z demenco ter na samo sprejemanje sprememb, ki jih bolezen demenca prinaša v življenje osebe z demenco in v celotno družino. Zato nekateri uporabniki v teh primerih potrebujejo zgolj pogovor in tolažbo ter občutek, da nekdo razume njihovo situacijo. Druga pogosta vprašanja s socialnega vidika demence pa se navezujejo na oblike pomoči in podpore, s katerimi bi svojci tako sebi kot tudi osebi z demenco lahko zagotovili kakovostnejše življenje. V zvezi s tem uporabnike dostikrat zanima, kakšna oblika pomoči jim je na voljo, kako si lahko uredijo določene socialnovarstvene pravice (npr. skrbništvo, dodatek za pomoč in postrežbo) in nenazadnje kako naj si olajšajo oskrbo na domu (prilagajanje okolja, dnevne aktivnosti za osebe z demenco). Še vedno pa se pojavljajo tudi takšni uporabniki, ki se prvič srečujejo s pojavom demence in so jim osnovne informacije o bolezni še dosti neznanе. V tem primeru iščejo osnovne informacije o bolezni in o tem, kako se sploh lotiti reševanja situacije, ko se ti v življenje prikrade demenca. Mnogim so nepoznane tudi informacije o tem, kako se bolezen diagnosticira ter kako sodelovati s strokovnjaki zdravstvene stroke.

Glede na vsa povpraševanja in stiske uporabnikov ter glede na porast demence tako na lokalni kot na državni ravni so vse intervjuvanke potrdile, da je vsekakor zaznati potrebo po ustanavljanju tovrstnih točk. Se pa pri ljudeh kažejo potrebe tudi po razvijanju in omogočanju drugih oblik pomoči, ki bi jim poleg uporabnih informacij še dodatno olajšale življenje z demenco. Uporabniki namreč večkrat izrazijo potrebo po 24-urni oskrbi na domu, ali vsaj možnost dnevnega varstva (ali 24-urnega), saj zaradi oddaljenosti od doma in službenih obveznosti, svojci tega ne zmorejo zagotavljati svojim bližnjim, ki imajo demenco. Treba bi bilo zagotoviti tudi več nastanitvenih kapacitet v domovih za stare ljudi in možnost hitrejše vključitve v socialnovarstvene storitve (pomoč na domu in institucionalno varstvo). So pa intervjuvanke poleg potreb uporabnikov navedle še nekaj drugih možnosti, ki bi prav tako bile dobrodošla pomoč uporabnikom. Po njihovem mnenju bi bilo treba ustanoviti še kakšen gerontološki center in na določenih lokalnih območjih postaviti enotno vstopno točko za področje demence, prav tako manjkajo prostori, ki bi bili namenjeni druženju oseb z demenco in njihovih svojcev, kot zadnje pa bi bilo treba organizirati tudi več aktivnosti za ljudi z demenco, saj jih trenutno primanjkuje in se posledično tudi manj ljudi vključuje v aktivnosti.

Kljub nekaterim težavam in pomanjkljivostim pa so na večini točk bili mnenja, da so s svojim delovanjem učinkoviti in da dosejajo namen, ki je predviden za demenci prijazne točke. To opažajo po tem, da se uporabniki radi obrnejo k njim po pomoč in so zadovoljni s celovitostjo informacij, prav tako se udeležujejo organiziranih aktivnosti in radi posežejo po gradivu, ki jim je na točkah na razpolago. Učinkoviti so tudi iz tega vidika, da so prepoznani v okolju in skušajo pri ozaveščanju o demenci doseči širok krog ljudi. Seveda še vedno obstajajo tudi možnosti za izboljšanje (npr. enotne vstopne točke, boljša ozaveščenost lokalne skupnosti), vendar pa po mnenju ene od intervjuvank, točke same po sebi nebi bile toliko učinkovite, če se nebi ustanovljale v sklopu že obstoječih organizacij, kjer so na voljo še druge dodatne aktivnosti in storitve.

Sicer pa so uporabniki po mnenju intervjuvank zadovoljni z aktivnostmi in samim delovanjem točk, saj se vedno zahvalijo za prejeta pomoč in se dostikrat tudi vračajo na preostale aktivnosti. Nobena od točk s strani uporabnikov še ni prejela kritike, je pa včasih zaznati manjše razočaranje, ko se uporabnikom razloži kje se da pomagati in kje so nemočni.

SMERNICE IN KONCEPTI DELOVANJA

Glede na to, s kakšnimi vprašanji in stiskami se uporabniki obračajo na demenci prijazne točke, se temu prilagajajo in odzivajo tudi zaposleni s svojimi nasveti in informacijami. Intervjuvanke so povedale, da skušajo biti pri podajanju informacij pozorne na vse vidike demence, ob tem pa poudarile, da medicinski vidik vedno bolj opuščajo oziroma ga obravnavajo le v majhni meri, saj se ne čutijo usposobljene za podajanje tovrstnih informacij. Zato pa toliko večji poudarek dajejo socialnemu vidiku demence, saj tudi pri uporabnikih zaznavajo veliko pomanjkanje znanja in informacij s tega področja. Pogostokrat uporabnikom svetujejo o tem kakšno je pravilno odzivanje na vedenjske spremembe pri osebah z demenco in kakšen je način komunikacije, kako lahko svojci ob oskrbi človeka z demenco poskrbijo za svojo razbremenitev, katere možnosti dodatne pomoči so jim na voljo ter kakšen je postopek pri urejanju socialnovarstvenih storitev in pravic.

Socialni vidik demence pa na demenci prijaznih točkah upoštevajo še na druge načine. Predvsem med izvajanjem socialnovarstvenih storitev skušajo biti pozorni na ustrezno komunikacijo z osebami z demenco, da pri načrtovanju in izvajanju oskrbe izhajajo iz uporabnikov in njihovih potreb, da so pozorni tudi na koncept krepitve moči in iskanje uporabnikovih virov moči ter da so nasploh pri delu z osebami z demenco in njihovimi svojci pozorni na dobre medčloveške odnose in se ravnavajo po modelu »kultura usklajenih odnosov«.

Pri vprašanju, kako na demenci prijaznih točkah upoštevajo koncept krepitve moči, so mi intervjuvanke naštele kar nekaj načinov, s pomočjo katerih skušajo opolnomočiti ljudi z demenco in njihove svojce. V domovih za stare ljudi ta koncept uresničujejo predvsem z raziskovanjem življenjskih zgodb uporabnikov, s pomočjo katerih nato lažje načrtujejo in izvajajo oskrbo, prilagojeno vsakemu posamezniku posebej. Ob tem so pozorni tudi na uporabnikove spretnosti in sposobnosti, hkrati pa jih želijo spodbuditi k večji samostojnosti in vsakdanji aktivnosti. Po mnenju intervjuvank se krepitev moči pri uporabnikih spodbuja tudi takrat, ko jim zagotovimo ustrezno obliko pomoči, ki ustreza njihovim potrebam, ko smo v odnosu z ljudmi z demenco pozorni na pravilno komunikacijo in ko v procesu pomoči uporabniki uspejo razviti občutek zaupanja. Zaposleni na točkah skušajo biti pozorni na krepitev moči tudi pri tistih uporabnikih, ki se doma soočajo s tegobami demence. Svetujejo jim, da se v oskrbo človeka z demenco vključuje več članov družine, saj si bodo tako drug drugemu v pomoč in podporo. Prav tako naj človeka z demenco spodbujajo k čim večji samostojnosti, k ohranjanju spretnosti in k skrbi za higieno. Na tem mestu je ena izmed intervjuvank izpostavila, da imajo oskrbovalke na domu včasih kar nekaj težav pri spodbujanju uporabnikov, saj so časovno omejene, večkrat pa tudi uporabniki sami niso pripravljeni sodelovati pri negi.

V nadaljevanju sem intervjuvanke povprašala tudi o tem, na kakšen način so pri delovanju demenci prijaznih točk vključeni sami uporabniki, kje je mogoče zaznati njihov vpliv in kako se na točkah odzivajo na njihove potrebe. Intervjuvanke so na tem mestu povedale, da imajo uporabniki možnost vpliva predvsem pri postavljanju vsebin, saj vse aktivnosti skušajo prilagajati njihovim potrebam in željam. To velja tako pri izbiri tematik na predavanjih, kot tudi pri načrtovanju ostalih aktivnosti in storitev. Zaposleni na točkah namreč skušajo sprejeti vse predloge in mnenja, ki jih dobijo s strani uporabnikov in jih tudi upoštevati pri delovanju demenci prijaznih točk. Prav tako pa so uporabniki vedno povabljeni k sodelovanju v posameznih aktivnostih (npr. sprehod za spomin, predavanja) in imajo možnost, da se kadarkoli lahko obrnejo po pomoč in podporo k zaposlenim na demenci prijaznih točkah.

SPLOŠNO MNENJE O DEMENCI PRIJAZNIH TOČKAH

Ideja o ustanavljanju demenci prijaznih točk se vsem intervjuvankam zdi dobra, saj je glede na naraščajoč trend demence vsekakor zaznati tudi večjo potrebo po ozaveščanju o bolezni in po nudenju pomoči ljudem z demenco ter njihovim svojcem. Ena izmed intervjuvank je k temu še dodala, da se ji odprtje demenci prijazne točke zdi zgolj ena formalnost, ki so jo

dodali na seznam aktivnosti. Sicer pa vidijo namen tovrstnih točk predvsem v tem, da družba spremeni odnos do ljudi z demenco in do same bolezni. S točkami namreč opominjajo, da demenca postaja del našega vsakdana in jo je treba razumeti z več vidikov.

Samo poimenovanje oziroma ime (Demenci prijazna točka) se intervjuvankam zdi dobro in ustrezno. Nosi namreč dobro sporočilo, s katerim pove, čemu je storitev namenjena in kakšen je odnos do bolezni (destigmatizacija). Čeprav imajo točke pomembno vlogo pri zmanjševanju stigme na področju demence, je po izkušnjah sogovornic ta še vedno prisotna v precejšnji meri. Opažajo namreč, da se svojci oseb z demenco še vedno sramujejo svoje situacije in so ob pogovorih o demenci zadržani. Se pa pojavlja tudi vedno več primerov, ko so svojci bolj odprti do te tematike in so na srečanjih pripravljeni deliti svoje zgodbe o življenju z demenco.

Izbira lokacij, na katerih se ustanavljajo demenci prijazne točke, je po mnenju intervjuvank dobra, saj se odpirajo na različnih mestih, kjer se izmenja večja koncentracija ljudi in je tudi večja verjetnost, da bodo med njimi prisotne osebe z demenco oziroma ljudje, ki potrebujejo pomoč pri spopadanju s to boleznijo. Prav tako je ustanavljanje točk po različnih ustanovah dobro iz tega vidika, da se tudi zaposleni v organizacijah seznanjajo s problematiko demence ter se naučijo pravilnega odzivanja in ravnanja z osebami z demenco.

Poleg dobre izbire lokacij so intervjuvanke navedle še nekaj drugih prednosti, ki pripomorejo k dobremu in uspešnemu delovanju demenci prijaznih točk. Kot prednost so omenile prepoznavnost točk v lokalnih okoljih, dobro pripravljeno informativno gradivo s strani Združenja Spominčica, dobro in strokovno izobraženost kadra na demenci prijaznih točkah ter dobro zastavljen protokol za samo delovanje točk. Kljub vsemu pa je še vedno zaznati tudi določene pomanjkljivosti, ki vplivajo predvsem na organizacijski vidik delovanja demenci prijaznih točk. Kar nekaj intervjuvank je na tem mestu izpostavilo, da imajo demenci prijazne točke premalo podpore s strani Združenja Spominčice in je njihovo delovanje po ustanovitvi povsem prepuščeno posameznim organizacijam. V povezavi s tem je povezano tudi pomanjkanje kadra na Združenju Spominčica. Kot težavo pri delovanju točk so intervjuvanke omenile še neustreznost prostorov, neurejen sistem financiranja, saj morajo organizacije same financirati aktivnosti in izobraževanja, ter težko dostopnost zunanjih predavateljev, saj so strokovnjaki za področje demence pogostokrat zasedeni, zato je težko pridobiti predavatelja za kakovostno izpeljana predavanja. Ena izmed intervjuvank je med pomanjkljivostmi

omenila tudi slabo odzivnost lokalne skupnosti na organizirane aktivnosti, zato se sprašuje, kako doseči večje zanimanje ljudi.

Kot zadnje sem intervjuvankam zastavila vprašanje, kateri bi bili njihovi predlogi, s katerimi bi lahko še izboljšali samo delovanje in učinkovitost demenci prijaznih točk. Predlagale so, da bi moral vsak CSD obenem biti tudi demenci prijazna točka, prav tako bi bilo treba določiti zunanje koordinatorje in manjše ekipe zaposlenih, ki bi koordinirali delovanje točk po posameznih regijah ter pripravljali aktivnosti po lokalnih skupnostih (npr. izobraževanja po šolah, v javnih službah, v društvih, v ruralnem okolju). Prav tako bi si na točkah želeli več podpore in usmerjanja s strani Združenja Spominčica v smislu priporočil in nasvetov za bolj učinkovito delovanje točk. Kot zadnje pa si želijo, da bi celotna družba razvijala več strpnosti do ljudi z demenco, saj bi se posledično začel spreminjati tudi odnos do te bolezni.

5. RAZPRAVA IN SKLEPI

V svetu in tudi pri nas v Sloveniji je vse več nevladnih organizacij, ki ponujajo znanje in koristne informacije ter usmeritve za oskrbo ljudi z demenco. Njihova prizadevanja so usmerjena predvsem v izboljšanje kakovosti na vseh področjih življenja ljudi z demenco in njihovih svojcev ter zagotoviti raznolike programe, s katerimi lahko zagotavljajmo čim daljše in kakovostnejše bivanje starejših v domačem okolju (Oreški 2018: 64). Ena takšnih vrst organizacij so tudi demenci prijazne točke, ki so se v Savinjski regiji začele vzpostavljati od leta 2018 naprej, predvsem z namenom informiranja in ozaveščanja družbe o demenci in njenih vplivih na življenja posameznikov, ki se soočajo s to boleznijo. Točke se ustanavljajo predvsem tam, kjer posamezne organizacije že izvajajo storitve, namenjene starim ljudem in ljudem z demenco, oziroma se na kakršen koli drug način srečujejo s to populacijo ljudi. Zaposleni na demenci prijaznih točkah menijo, da je dostopnost informacij na njihovih točkah v večini dobro urejena tako z vidika ustreznosti lokacije, časovne dostopnosti kot tudi po načinu dostopa do informacij. Sama se s tem ne strinjam povsem, saj menim, da je lokacija nekaterih točk preslabo označena, prav tako pa so slabo označeni tudi prostori znotraj organizacij. Marsikje namreč ni povsem jasno, kje in pri kom je mogoče dobiti informacije o demenci, zato se je ponavadi treba najprej obrniti na receptorja oziroma prvega zaposlenega, ki nas nato usmeri k pravi osebi. Čeprav so točke že precej prepoznane med ljudmi, pa se v določenih lokalnih okoljih še vedno kaže preslaba odzivnost lokalne skupnosti: *»Mislim, da je /točka še premalo poznana v našem okolju/(537). /Ljudje se še premalo zavedajo tega problema/(538)... /zelo malo je primerov pri katerih bi se ljudje na nas obrnili res samo zato ker imamo to točko/(554).«*

Kader na demenci prijaznih točkah največkrat sestavljajo socialne delavke in zdravstveni delavci, saj imajo s področja demence tudi največ ustreznega znanja in delovnih izkušenj. Pogoj, da lahko določena organizacija prevzame delovanje demenci prijazne točke, pa je tudi dodatna usposobljenost kadra, zato so vsi zaposleni na točkah opravili še številna dodatna izobraževanja, na katerih so poglobili svoja znanja in se seznanili še z drugimi vidiki demence.

Na demenci prijaznih točkah zaposleni vodijo tudi določeno evidenco o njihovih uporabnikih. Na nekaterih točkah beležijo obiskanost posameznih aktivnosti, drugje pa si zapisujejo le posebne dogodke, saj se vprašanja uporabnikov večkrat prepletajo s storitvijo PSP (prve socialne pomoči) in je zato težje oceniti njihov namen obiska. Zaposleni ob tem opažajo, da se

v veliko večji meri na točke obračajo svojci oseb z demenco, zelo malo pa je primerov, ko bi točko obiskala sama oseba z demenco. Tukaj zaznavam določeno neskladje oziroma pomanjkljivost, ki bi jo točke vsekakor morale izboljšati. Glede na to, da govorimo o »demenci prijaznih točkah«, bi bilo pričakovati, da bodo točke vendarle nekoliko bolj obiskane tudi s strani samih ljudi z demenco. Menim, da do tovrstne situacije prihaja predvsem zaradi stigmatizacije, ki je na področju demence še vedno zelo prisotna. Grintal (2018: 75) pravi, da se osebe z demenco predvsem v zgodnji fazi bolezni zavedajo družbenih stališč in stereotipov ter izražajo zaskrbljenost zaradi odziva drugih ljudi, po drugi strani pa izražajo tudi nezadovoljstvo zaradi pomanjkanja podpornih storitev, ki bi jim v zgodnji fazi demence nudile informacije o sami bolezni ter priporočila, kako naj ravnajo v določeni fazi bolezni. Drugi razlog za slabo obiskanost točk s strani oseb z demenco pa je verjetno tudi ta, da na demenci prijaznih točkah zelo primanjkuje aktivnosti, ki bi bile namenjene in prilagojene le osebam z demenco. Na to je opozorila tudi ena izmed zaposlenih na točki: *»Sigurno je izziv to, /da bi za osebe z demenco v lokalnem okolju organizirali neke aktivnosti/(376)... Na primer /bi se organiziral kakšen izlet, ki bi bil namenjen samo osebam z demenco in njihovim svojcem/(377). Tukaj mislim, da je še prostor, da so še izzivi na katerih bi se dalo delati.«* S tem ko bi dosegli večjo vključenost ljudi z demenco, bi v veliki meri zadovoljili tudi eno izmed njihovih temeljnih potreb. Potreba po vzpostavljanju stikov z drugimi ljudmi je namreč pri ljudeh z demenco zelo izražena, zadovoljevanje te potrebe pa je pogosto ovirano. Posledica bolezni so namreč tudi izrazite težave z vzpostavljanjem in vzdrževanjem stikov, zato se ljudje z demenco pogosto počutijo osamljene in zdolgočasene, predvsem pa pogrešajo druženje in stike s sorodniki in drugimi ljudmi (Mali, Kejžar 2017: 184).

Na demenci prijaznih točkah se v največji meri izvajajo storitve informiranja, svetovanja in izobraževanja. To je tudi osnovni namen točk, saj želijo družbo čim bolj ozavestiti in poučiti o demenci ter njenih vplivih na življenje ljudi. Poleg tega na določenih točkah izvajajo še skupine za samopomoč, treninge spomina in sprehod za spomin, ponekod pa imajo uporabniki tudi možnost vključitve v druge socialnovarstvene storitve, ki jih organizacije sicer izvajajo kot svojo primarno dejavnost (npr. institucionalno varstvo, dnevno varstvo, pomoč na domu). Pri podajanju informacij in izvajanju storitev se zaposleni na točkah osredotočajo predvsem na socialni vidik demence, medtem ko medicinski vidik opuščajo in ga vključujejo le v manjši meri. Ambrožič in Mohar (2015: 58) namreč poudarjata, da razumevanje demence z medicinskega vidika ni dovolj in je na bolezen gotovo treba gledati širše ter ljudem z

demenco omogočiti več kot le življenje v institucijah in medicinsko zdravljenje. Treba se je osredotočiti na celostno podporo in pomoč človeku z demenco ter njegovim najbližjim. Zato na demenci prijaznih točkah dajejo poudarek na vsebinah, ki govorijo o tem, kako sprejemati bolezen, kako komunicirati z osebami z demenco, kako poskrbeti za kakovostno oskrbo na domu, kakšni so načini za razbremenitev svojcev ter katere socialnovarstvene storitve in pravice so uporabnikom na voljo.

Tudi stiske uporabnikov se v veliki meri navezujejo predvsem na socialni vidik demence. Svojci se namreč zavedajo, da so slabo informirani o oblikah pomoči, ki so jim na voljo, da nimajo ustreznega znanja, tako z vidika zaznavanja bolezni kot z vidika ravnanja s človekom z demenco, zavedajo se, da imajo težave z zagotavljanjem oskrbe zaradi pomanjkanja časa (služba, družina), soočajo pa se tudi s težavami v medsebojnih odnosih, saj je komunikacija z osebami z demenco večkrat otežena in nerazumljiva (Mali, Mešl, Rihter 2011: 66 – 67). Ena izmed zaposlenih je lepo povzela, s kakšnimi težavami se ljudje pogosto obračajo na demenci prijazne točke: *»Eni pridejo res zgolj /po informacije kako odreagirati, kako se odnašati, kako se pogovarjati/(273)... Sedaj so prišla v ospredje vprašanja »Kako se odzvati, kako pristopiti do človeka z demenco?«/(274). Poleg tega pa se na nas obračajo še po /informacije o tem, kako sploh začeti nek postopek pridobivanja pravic (npr. za pomoč in postrežbo)/(275), /kako človeka pripraviti na domsko namestitev/(276), /kakšne oblike pomoči še obstajajo/(277), /kako sodelovati z zdravniki/(278)...«*

Glede na stiske ljudi in glede na vse večje povpraševanje svojcev po informacijah lahko rečemo, da so demenci prijazne točke vsekakor dobrodošla oblika pomoči, gotovo pa niso dovolj za zagotavljanje kakovostne pomoči osebam z demenco in njihovim svojcem. Zaposleni na točkah namreč zaznavajo, da bi poleg že obstoječih oblik pomoči ljudem morale biti na voljo še nekatere druge storitve oziroma možnosti dodatne podpore, med drugim boljša finančna podpora, enotne vstopne točke za informacije s področja demence, organizirane aktivnosti za ljudi z demenco, več nastanitvenih kapacitet po domovih za stare ljudi, možnost dnevnega varstva in možnost hitrejše vključitve v socialnovarstvene storitve. Še posebej pa se pri uporabnikih kaže potreba po zagotavljanju varstva na domu in 24-urne oskrbe, saj svojci zaradi drugih obveznosti dostikrat ne zmorejo zagotavljati stalne in kakovostne oskrbe.

V raziskavi me je med drugim zanimalo, kako so pri delovanju demenci prijaznih točk vključeni sami uporabniki? Intervjuvanke so na tem mestu povedale, da uporabnike vključijo in upoštevajo na ta način, da se zaposleni odzovejo na njihove potrebe ter jim skušajo

ponuditi ustrezne informacije in pomoč. Prav tako imajo uporabniki določen vpliv pri postavljanju vsebin, kjer imajo možnost podati svoje mnenje in predloge: *»Načeloma jim damo /na Alzheimer caffèeju en obrazec, na katerega lahko napišejo kakšna tematika bi jih še zanimala/(588), če/so bili zadovoljni s predstavljeno tematiko/(589)ali pa če imajo za prihodnjič kakšno drugo željo.«* Uporabnikom je vedno tudi ponujena možnost, da se vključijo v posamezno aktivnost ali storitev, vendar je treba poudariti, da vsi uporabniki demenci prijaznih točk pri tem nimajo enakih možnosti, saj se določene aktivnosti izvajajo le za stanovalce, ki so že nameščeni v domu za stare ljudi, v okviru katerega točka deluje: *»...vključimo jih tudi v vse prireditve doma/(291). V kolikor se pokaže zanimanje /jih vključimo tudi v delavnice ročnih spretnosti/(292), z njimi smo si pogledali tudi film »Still Alice«, /izvajamo pa še pogovorne urice/(293). /Z raziskovanjem njihove življenjske zgodbe tudi nego prilagajamo temu primerno/(294)...«*

Na demenci prijaznih točkah upoštevajo tudi koncept krepitve moči, ki je na področju demence še posebej pomemben. Najpomembnejše sporočilo koncepta je, da je upoštevana perspektiva uporabnika, da je uporabniku omogočeno pridobiti občutek lastne vrednosti ter občutek soudeležnosti v procesu soustvarjanja in iskanja rešitev. S tem konceptom posamezniku omogočimo, da razišče svoje potencialne vire moči in prevzame nadzor nad svojim življenjem (Videmšek 2008: 214 – 216). Na demenci prijaznih točkah ta koncept uresničujejo predvsem z aktivacijo že obstoječih virov, ki so že navzoči v okolju posameznika oziroma osebe z demenco. Pri tem izhajajo zlasti iz življenjskih zgodb uporabnikov, v katerih raziskujejo in odkrivajo vse morebitne vire moči, ki so lahko uporabni skozi proces pomoči oziroma pri načrtovanju oskrbe. Prav tako skušajo uporabnike opolnomočiti tudi s spodbujanjem njihovih spretnosti, sposobnosti in čim večje samostojnosti. Zaposleni na točkah se zavedajo, da je pri krepitvi moči pomembna tudi podpora družine: *»Ta /koncept opolnomočenja upoštevamo predvsem na ta način, da jim svetujemo naj se družijo z drugimi ljudmi, ki so morda v podobni situaciji/(600), /naj se povežejo tudi z drugimi družinskimi člani in naj si med seboj pomagajo in podpirajo/(601).Svetujem jim tudi, /da se vsi člani družine posvetujejo glede demence in da potem vsi delajo enako/(603), ker konstanta je pri demenci pomembna.«* Tudi Čačinovič Vogrinčič (2007: 51 – 52) opozarja, da ima pri krepitvi moči človeka z demenco pomembno vlogo njegova družina. Naloga njenih članov je, da skupaj s človekom z demenco raziščejo njihove viri moči, ki jih lahko uporabijo pri delu in oskrbi, ter kakšne spremembe potrebujejo za nadaljnje delo.

V zadnjem delu raziskave sem želela ugotoviti, kakšno je splošno mnenje zaposlenih o demenci prijaznih točkah in njihovem delovanju. Ustanavljanje demenci prijaznih točk se intervjuvankam zdi dobra ideja, saj je zaradi vse večjega porasta ljudi z demenco treba uvesti določene spremembe in ukrepe, s katerimi bi obvladali problematiko na področju demence ter izboljšali ozaveščenost družbe o tej bolezni. S tem se tudi sama strinjam, vendar menim, da bo poleg ozaveščanja istočasno treba delati tudi na razvijanju drugih oblik pomoči, predvsem namestitvenih, in na sistemu podpornih mrež v domačem okolju, saj se tudi s strani uporabnikov še vedno v precejšnji meri javlja potreba po tovrstnih oblikah pomoči.

Tudi izbira lokacij, kjer se ustanavljajo demenci prijazne točke, se intervjuvankam zdi ustrezna predvsem iz tega razloga, ker se v mrežo točk vključujejo različne vrste organizacij, na katerih je pričakovati tudi večjo koncentracijo ljudi, ki bi potrebovali pomoč v zvezi z demenco. To je po eni strani dobra poteza, predvsem če se točka ustanovi v sklopu organizacije, ki že tudi sicer ponuja storitve namenjene starim ljudem in ljudem z demenco. A poraja se mi vprašanje, koliko uspešni in angažirani so na tistih točkah, kjer njihova dejavnost ni neposredno povezana s to populacijo ljudi (npr. lekarne, knjižnice, trgovine, restavracije). Podobno dilemo je izpostavila tudi ena izmed intervjuvank: *»Zato bi rekla, da točke imajo nek pomen, vendar pa, če bi imel samo demenci prijazno točko, ob tem pa nebi izvajal še nekih drugih aktivnosti, potem pa mislim, da te točke nebi bile tako učinkovite/(381).«*

Intervjuvanke so ob koncu tudi same izpostavile še nekaj pomanjkljivosti, ki jih opažajo pri delovanju demenci prijaznih točk, navezujejo pa se predvsem na organizacijski vidik. Kot pomanjkljivost točk so izpostavile premajhno podporo s strani Združenja Spominčica, slabo urejen sistem financiranja točk in neustreznost prostorov za izvajanje posameznih aktivnosti. Ena izmed intervjuvank je izpostavila pomanjkljivost, ki jo na nek način občutijo tudi uporabniki: *»Trenutno vidim eno tako večjo pomanjkljivost v tem, /da je teh izobraževanj in ozaveščanja na podeželju veliko manj/(321). /Ljudje, ki v bolj oddaljenih in podeželskih koncih skrbijo doma za osebe z demenco, so manj informirani/(322)... Tako da /bi bilo potrebno čim več izobraževati tudi v podeželskem okolju/(323)...«* Druga intervjuvanka pa opaža nasprotno težavo: *»Drugi problem pa vidim v tem, da se lokalna skupnost ne odziva/(621). Zelo fajn bi bilo, da bi /zaposleni na poštah, trgovinah, bankah bili ozaveščeni o vidikih te bolezni, pa z njihove strani ni odziva/(622)... Se pravi se bo potrebno še kar dosti ukvarjati s tem /kako privabit oziroma pritegnit ljudi/(623).*

6. PREDLOGI

- Glede na to, da so nekatere demenci prijazne točke še premalo prepoznane v posameznih lokalnih okoljih in je odziv ljudi bolj slab, predlagam, da se točke začnejo bolj promovirati s svojimi aktivnostmi in si pri tem pomagajo z različnimi mediji (radio, lokalni časopis, družabna omrežja).
- Glede na moja opažanja bi lokacije demenci prijaznih točk lahko bile bolj označene kot zgolj z nalepko spominčic pri vhodu. Predvsem znotraj posamezne organizacije bi bilo treba jasno prikazati (npr. s smerokazom, plakatom, nalepkami Spominčice), kje in pri kom je mogoče dobiti informacije o demenci.
- Predlagam, da demenci prijazne točke svoje delovanje razširijo v lokalno in širše okolje in začnejo aktivnosti organizirati tudi izven posameznih organizacij. V ta namen bi izobraževanja in predavanja lahko izvajali po vrtcih, šolah, uradih, knjižnicah, društvih ipd.
- Ker je v ruralnem okolju zaznati slabšo informiranost ljudi o demenci, predlagam, da točke svoje delovanje razširijo tudi v tovrstno okolje in najdejo način, s katerim bi informirali in ozaveščali tudi ljudi na podeželju, kjer je prav tako zaznati velik delež ljudi z demenco. Eden od načinov bi lahko bile tudi objave prispevkov v lokalnih medijih ter informiranje preko storitev rdečega križa, patronažnih služb in oskrbe na domu.
- Ker demenci prijazne točke delujejo vsaka zase po svojem programu, predlagam, da se določijo regijski koordinatorji demenci prijaznih točk, ki bi spremljali, usklajevali in pripravljali aktivnosti po točkah. Njihova zadolžitev bi bila predvsem koordiniranje aktivnosti za lokalno in širšo skupnost.
- Predlagam postavitev enotnih vstopnih točk za področje demence, kjer bi uporabnikom bile na voljo vse informacije na enem mestu tako v zvezi z boleznijo kot tudi glede oblik pomoči, ki so jim na voljo. Vstopne točke bi tako predstavljale prvi korak v sistem pomoči, od koder bi uporabniki tudi lažje vstopili v stik z drugimi organizacijami oziroma strokovnjaki, ki delujejo na področju demence.
- Glede na to, da storitve in aktivnosti demenci prijaznih točk v veliki večini uporabljajo predvsem svojci oseb z demenco, predlagam, da se na točkah začnejo izvajati tudi

aktivnosti, ki bi bile pripravljene in prilagojene posebej za osebe z demenco (in njihove svojce), na primer krajši izleti, druženja (piknik), ustvarjalne delavnice, kulturni dogodki. Na ta način bi skušali doseči večjo aktivnost ljudi z demenco in izboljšati njihovo vključenost v družbo.

- Združenje Spominčica bi moralo demenci prijaznim točkam nameniti več podpore, predvsem v smislu nasvetov za boljše in učinkovitejše delovanje ter v smislu finančne podpore za zagotavljanje izobraževanj in izvajanje aktivnosti.

7. UPORABLJENA LITERATURA

- Ambrožič, M., Mohar, Š. (2015), *Metode socialnega dela s starimi ljudmi in njihova uporaba pri delu z ljudmi z demenco*. Socialno delo, letnik 54, št. 1, str. 53 – 62. Dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-TNZWSYUY>
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2007), Star človek z demenco in njegova družina. V: Mali, J., Milošević Arnold, V. (ur.), *Demenca – izziv za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Dragoš, S. (2005), Moč- navodila za uporabo. V: Dragoš, S., Leskošek, V., Petrovič Erlah, P., Škerjanc, J., Humljan Urh, Š., Žnidarec Demšar, S., *Krepitev moči*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., Urek, M. (2008). Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Nagode, M., Rafaelič, A., Udovič, N. (2011), Nastajanje dolgotrajne oskrbe: ljudje in procesi- eksperiment in sistem. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Grintal, B. (2018), Razumevanje demence v družbi znanja. V: Kolb, V., Lipič, N. (ur.), *Več in še več o demenci: programi izobraževanja in osveščanja za obvladovanje demence v slovenskem okolju*. Ljubljana: Socialna zbornica.
- Kitwood, T. (2005), *Dementia reconsidered: the person comes first*. Buckingham, New York: Open university press.
- Lipar, T. (2012), *Družinski oskrbovalci starejših ljudi z demenco*. *Kakovostna starost*, letnik 15, št. 2, str. 60 – 63. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:COL-C6PZPT1M>
- Lipar, T. (2013), Stigmatizacija demence. *Kakovostna starost*, letnik 16, št. 1, str. 33-35. Dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-Y250G90I>
- Lukič Zlobec, Š., Krivec, D. (2016), Demenca izziv sodobne družbe. V: Mali, J. (ur.), *Zagotavljanje celostne oskrbe za ljudi z demenco in pomoč njihovim sorodnikom*. Ljubljana: Skupnost socialnih zavodov Slovenije; Gerontološko društvo Slovenije.
- Lukič Zlobec, Š. (2017), *Živeti z demenco doma: vodnik o demenci za svoje*. Ljubljana: Spominčica- Alzheimer Slovenija- Slovensko združenje za pomoč pri demenci.
- Mali, J. (2007), Socialno delo z osebami z demenco. V: Mali, J., Milošević Arnold, V. (ur.), *Demenca – izziv za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

- Mali, J., Milošević Arnold, V. (2007), Tveganja pri demenci. V: Mali, J., Milošević Arnold, V. (ur.), *Demenca – izziv za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2011), *An example of qualitative research in social work with older people: the history of social work in old people's homes in Slovenia*. *Collegium antropologicum*, 35, 3: 657 – 664.
- Mali, J., Mešl, N., Rihter, L. (2011), *Socialno delo z osebami z demenco: raziskovanje potreb oseb z demenco in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2016), Pomen celostne oskrbe ljudi z demenco za učinkovito zagotavljanje pomoči v socialnem delu. V: Mali, J. (ur.), *Zagotavljanje celostne oskrbe ljudi z demenco in pomoči njihovim sorodnikom*. Ljubljana: Skupnost socialnih zavodov Slovenije; Gerontološko društvo Slovenije.
- Mali, J., Kejžar, A. (2017), Celostna oskrba stanovalcev z demenco. *Socialno delo, letnik 56, št. 3, str. 179 – 195*. Dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ISVYMVLM>
- Mali, J., Kejžar, A. (2018), Socialne razsežnosti demence. V: Kolbl, V., Lipič, N. (ur.), *Več in še več o demenci: program izobraževanja in osveščanja za obvladovanje demence v slovenskem okolju*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.
- Mesec, B. (1997a), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: Kvalitativne raziskave (skripta)*. Ljubljana: fakulteta za socialno delo.
- Mesec, B. (1997b), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave (skripta)*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mikluš, B. (2007), Pomoč pri demenci. V: Mali, J., Milošević Arnold, V. (ur.), *Demenca – izziv za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Milošević Arnold, V. (2007), Socialnodelovni pogled na demenco. V: Mali, J., Milošević Arnold, V. (ur.), *Demenca – izziv za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mlakar, K., Prapertnik, A. (2013), *Vloga socialnega dela pri zagotavljanju kakovosti življenja osebam z demenco in njihovim svojcem*. *Socialno delo, letnik 52, št. 4, str. 281 – 284*. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-QJLYPSV6>
- Oreški, S. (2018), Razumevanje fenomena demence in pomen psihosocialnega pristopa pri obravnavi oseb z demenco. V: Kolbl, V., Lipič, N. (ur.), *Več in še več o demenci: programi izobraževanja in ozaveščanja za obvladovanje demence v slovenskem okolju*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.

- Parsons, M. (2005), The contribution to social work to the rehabilitation of older people with dementia. V: Marshal, M. (ed.), *Perspectives on rehabilitation and dementia*. London: Jessica Kingsley.
- Rapoša Tajnšek, P. (2007), Raziskovanje življenjskega sveta uporabnika v širšem kontekstu socialnega dela. V: Šugman Bohinc, L., Rapoša Tajnšek, P., Škerjanc, J., *Življenjski svet uporabnika: raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje zelenih razpletov*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Spominčica – Alzheimer Slovenija (2020), *Demenci prijazne točke- DPT*. Dostopno na: https://www.spomincica.si/?page_id=85825.
- Strategija obvladovanja demence v Sloveniji do leta 2020 (2020). Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/Preventiva-in-skrb-za-zdravje/nenalezljive-bolezni/Strategija_obvladovanja_demence.pdf
- Šiplič Horvat, V. (2016), Vloga socialnega dela pri uresničevanju Strategije obvladovanja demence v Sloveniji do leta 2020 – celostna obravnava oseb z demenco in njihovih svojcev. V: Mali, J. (ur.), *Zagotavljanje celostne oskrbe za ljudi z demenco in pomoči njihovim sorodnikom*. Ljubljana: Skupnost socialnih zavodov Slovenije.
- Videmšek, P. (2008), Krepitev moči kot temeljno orodje socialnega dela. *Socialno delo*, letnik 47, št. 3/6, str. 209 – 217. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1BXBCRWU>

8. PRILOGE

PRILOGA 1: Intervjuji z označenimi izjavami

Intervju A (Hiša generacij Laško)

PODATKI O TOČKI

- **Čas delovanja** (Od kdaj točka deluje, kdaj je bila ustanovljena? Kdaj so informacije dostopne uporabnikom-samo v času uradnih ur?)
 - **Odg.:** »Hiša generacij Laško je /odprta načeloma tako, kot so odprti naprimer CSD-ji po Sloveniji/(1). Ampak pri nas /se aktivnosti odvijajo tudi v popoldanskem času/(2), /v vikend variantah/(3), tako da takrat /ko smo mi tukaj oziroma ko je tukaj koordinator aktivnosti, so zagotovo dostopne tudi informacije v zvezi z demenco/(4).«
- **Pobuda delovanja** (Kdo je predlagal ustanovitev točke? Zakaj oz. kaj so bili razlogi za ustanovitev?)
 - **Odg.:** »/Ustanovitev točke sem predlagala jaz, ki sem tudi koordinator aktivnosti/(5) v hiši generacij. Razlog pa je bil ta, da je /hiša generacij namenjena predvsem v prvi vrsti starejšim/(6) in tu smo se /začeli srečevati s prvimi znaki, da se naprimer neko osebnostno spreminja, da je nekdo tudi osebno prišel potožiti, da njegov spomin ne funkcionira več vredno/(7), hkrati pa je /v slovenskem prostoru vse bolj prišlo do tega, da bi želeli oziroma opozarjali na pojav demence v vsakdanjem življenju/(8). Hkrati pa /imamo mi poleg hiše generacij tudi pomoč na domu/(9), kjer socialne oskrbovalke oskrbujejo starejše na njihovih domovih in /tam pa se ta potreba še bolj pojavlja/(10). To je vse bolj prepoznavno in to se je potem vse skupaj skoncentriralo.«
- **Lokacija točke** (Kako bi ocenili primernost lokacije, umeščenost v okolje in dostopnost uporabnikom?)
 - **Odg.:** »/Umeščenost v okolje kot tudi dostopnost uporabnikom je dobra/(11). Mi /smo v samem centru mesta Laško/(12). Smo /dostopni tudi za invalide/(13). /Odprti smo primerno dolžino oziroma vse dni v tednu- od ponedeljka do petka/(14). /Dosegljivi smo tudi po telefonu in elektronski pošti/(15), tako da za svoje smo naprimer dosegljivi po več poteh. Hkrati pa vse te aktivnosti, ki jih imamo, vedno /dajejo odrto pot, da lahko nekdo pride do nas/(16).«

(Kako bi ocenili prepoznavnost točke v tukajšnjem lokalnem okolju?)

- **Odg.:** »/Hiša generacij je poznana v lokalnem in širšem okolju/(17), zato je bil tudi to /eden od razlogov, da bi naša hiša postala tudi demenci prijazna točka/(18) in /se na ta način še dodatno nagovori ljudi, da se k nam obrnejo tudi po tovrstne informacije/(19).«

(Bi glede lokacije izpostavili še kakšno prednost ali pomanjkljivost?)

- **Odg.:** »Pomanjkljivost glede lokacije bi morda navedla samo to, da /mesto Laško je malo mesto/(20), to pomeni, da /stvari funkcionirajo na drugačen način kakor v kakšnem večjem mestu/(21), to v nadaljevanju pomeni, /da če ljudje pridejo do nas, pridejo načrtno, ne pridejo mimogrede/(22). To je ena taka /specifika, ki jo opažam tudi pri

drugih medgeneracijskih centrih/(23). In to je potem tisto kar te vodi pri tem kako boš neke stvari ljudem predstavil in jih privabil.«

- **Kader** (Kdo je pri vas odgovoren za vodenje točke in kakšni so bili razlogi za izbor teh oseb? Ter kakšen je poklic oziroma izobrazba teh oseb?)

- **Odg.:** »/Za vodenje točke sem odgovorna samo jaz/(24). /Ni bilo nobenega posebnega razloga/(25). /Jaz se konec koncev od samega začetka tudi ukvarjam s starejšimi/(26), hodila sem tudi na izobraževanja, iskala informacije, /dala pobudo za točko/(27), se dodatno izobraževala, tako da sem posledično to vlogo prevzela jaz. /Po izobrazbi pa sem profesorica sociologije in geografije/(28).«

(Kako bi ocenili vašo usposobljenost za vodenje demenci prijazne točke?)

- **Odg.:** »Moram reči, da so /v Šentjurju in v okoliških krajih potekala dodatna izobraževanja/(29), /zelo strokovna in specifična/(30). Na nek način lahko rečem, da sem imela srečo, ker je /leta 2018 bil en evropski projekt/(31) in se je tam res /na podroben način predstavljalo demenco iz vseh vidikov/(32) in je bila to res dobra naložba. Tudi /Spominčica je izvedla tisti uvodni, informativni sestanek/(33), ampak /največjo mero informacij pa sem res dobila na drugih izobraževanjih/(34).«

- **Uporabniki** (Vodite kakšno evidenco o uporabnikih, pišete poročila? Kakšna je okvirna ocena št. oseb z demenco in št. drugih uporabnikov, ki se oglasio k vam na točko?)

- **Odg.:** »/Smo povabljeni k temu da vodimo/(35), ampak so doslej /samo dve osebi prišli se res specifično pogovarjat o tej temi/(36); takrat si jih potem pribelžimo. Sicer /se pa ogromno informacij poda med predavanji/(37), /delavnicami/(38) ali pa /pogovornimi skupinami/(39) in se takrat tudi o teh stvareh pogovarjamo. Hkrati pa tudi /na sestankih s prostovoljci/(40) in /socialnimi oskrbovalkami/(41) dostikrat nanese beseda na to temo. Teh stvari pa moram priznati ne beležimo. Tako da zaenkrat lahko rečem, da /sta se samo dve osebi res specifično obrnile na nas kot demenci prijazno točko/(42).«

AKTIVNOSTI/ DELOVANJE TOČKE

- **Aktivnosti** (Katere aktivnosti oziroma storitve izvajate pri vas v sklopu demenci prijazne točke?)

- **Odg.:** »/Predavanja/(43), /tečaji/(44), /športne aktivnosti/(45), /ustvarjalne delavnice/(46), /skupine za samopomoč/(47), /skupine za druženje/(48)... /Ena od teh skupin je namenjena tudi treningu spomina oziroma za krepitev in ohranjanje spomina/(49). To so skupina Zvončki s katerimi se dobivamo vsako sredo popoldne in /v tej skupini se res na nek način najbolj osebno družimo z ljudmi/(50) in /tam tudi najbolj prepoznaš osebe z demenco/(51). K nam se /po informacije v zvezi z demenco najbolj obračajo svojci/(52), /prijatelji/(53), /sosedje/(54), v teh skupinah pa /tudi sam začneš opažat spremembe/(55), ker so tudi vaje temu prilagojene, pogovarjamo se o vsakdanjem življenju in potem vidiš kako se začne človek počasi spreminjati. V tej skupini smo imeli do zdaj že kar nekaj članic, ki dokler so zmogle so hodile na skupino in smo tudi bili pozorni na to, prilagodili tempo skupine, vsebine in podobno, potem so pa tako šle v dom za starejše.«

(Katere aktivnosti oziroma storitve pa uporabniki največ koristijo? Kje zaznavate največji obisk oziroma zanimanje?)

- **Odg.:** »/Največ obiska je v ustvarjalnih delavnicah/(56) v /dopoldanskem času/(57), imamo pa še eno posebno skupino- posebno zato ker se srečuje dvakrat na teden skozi celo leto, to je klekljarska skupina, ki je kar močna skupina in zanimivo je, da nam je ta 15 letna praksa pokazala, da /če imaš pogovorno skupino se ljudje zelo malo odprejo/(58), /če pa ljudje nekaj ustvarjajo, pa se med tem nehote in čisto naključno začnejo razvijati pogovori skozi katere se lahko z ljudmi ogromno pogovoriš/(59). Zato tudi rečemo, da /vse aktivnosti, ki se odvijajo pri nas so v prvi vrsti namenjene tudi druženju/(60). To pomeni, da tudi če kdo pride, ki ni tako spreten v prstih, samo da pride za družbo in ga tudi vzpodbujamo v tem in nekateri potem dokaj redno hodijo na te delavnice, pa ne zato da bi kaj ustvarjali ampak zgolj zato, da se družijo in je to ena taka dodana vrednost teh aktivnosti.«

(Kako pa izbirate samo tematiko oziroma vsebino vaših aktivnosti? Kaj vam je vodilo pri tem?)

- **Odg.:** »Predvsem /na dinamiko same skupine/(61)...če se sedaj usmerim kar na to našo specifično skupino Zvončki. /Odvisto kakšno je razpoloženje v skupini/(62), imamo pa tudi en načrt, da imamo /čim več različnega in pestrega nabora aktivnosti, ki seveda pripomorejo k ohranjanju in treningu spomina/(63). Je pa res, da /se vedno tudi uporabnike vpraša kaj želijo, kaj je njihova specifična potreba/(64) in potem v tej smeri delamo. Če pa se kje /na spletu ali v kakšnem časopisu najde kakšna ideja, pobuda pa uporabimo tudi tisto/(65). Če se neka stvar »prime«, je ljudem všeč, potem to razvijaš, če ne pa poskusimo kaj drugega.«

(Kaj bi bili vaši predlogi za večjo aktivnost točke, kaj bi bilo potrebno izboljšati oziroma kje vidite oviro?)

- **Odg.:** »Mogoče mi je /en takšen »manjko«, da bi imeli več specifičnih predavanj na katerih bi se govorilo o demenci/(66). Tega res nimamo toliko. Moja želja pa je tudi, /da bi imeli skupino za svojce ljudi z demenco/(67). Imeli smo že /skupino za svojce, ki oskrbujejo doma svoje domače, vendar se zelo težko udeležijo takšnih srečanj/(68); morda je to specifika majhnosti kraja... Je pa res, da sedaj že 4 leta, /okrog 21. septembra, pripravljamo Sprehod za spomin/(69), kjer /skupaj povežemo Hišo generacij, zdravstveni dom Laško in dom starejših Laško/(70), ter skupaj pridobivamo osnovne informacije. In to je potem na nek način »propaganda« in ozaveščanje ljudi o sami demenci.«
- **Učinkovitost** (Kako bi ocenili učinkovitost točke, dosegate namen/cilje delovanja točke? Kje vidite pomanjkljivosti in kaj je tisto kar delate dobro?)
 - **Odg.:** »/Glede na to koliko je povpraševanja, mislim da smo kar učinkoviti/(71). Seveda /so še vedno opcije, da smo boljši/(72). Kot sem že prej rekla morda res v tej smeri, /da bi pri sami vsebini predavanj se morda malo bolj usmerili v specifične tematike s področja demence/(73).«

- **Potrebe** (Je v lokalnem okolju res potreba po teh točkah, kaj zaznavate? Kakšne potrebe oz. potrebe po čem zaznavate pri samih uporabnikih?)

- **Odg.:** »Vsekakor /je v našem lokalnem okolju zaznati precejšnjo potrebo po teh točkah/(74). Mi smo tako specifični, ker smo tudi manjši, da /ozaveščamo tudi ostale ljudi, ne samo naše uporabnike/(75), da smo pozorni, da gledamo na ljudi v svojem okolju in moram reči, da sem vesela, da tukaj v Laškem poznamo kar nekaj oseb, ki živijo doma, na svojem domu, so zelo dementne, še sposobne gibanja po mestu in jih vsi na nek način varujemo in spremljamo, tako da lahko ostanejo v svojem lokalnem okolju, brez nekih posebnih projektov in podobno. Tako da /smo pri tem opozarjanju o spremembah in ozaveščanju, da lahko človek z demenco kljub svoji bolezni živi v domačem okolju, kar uspešni/(76). In sedaj to že približno 3 leta kar dobro uspeva pri nekaterih, ki kljub napredujoči demenci še vztrajajo v domačem okolju.«

(Kaj bi ljudje z demenco in njihovi oskrbovalci poleg točk še potrebovali?)

- **Odg.:** »Vsekakor bi bilo /potrebno več denarja/(77), /24 urno varstvo/(78), /svojci bi potrebovali predvsem možnost počitka in nadomeščanja v času njihove odsotnosti/(79), ker doživljajo kar močno stisko glede tega. Predvsem pa seveda /še eno dodatno podporo v tem smislu, da bi lažje sprejemali in razumeli spremembe, ki jih opažajo pri svojih najbližjih/(80). Včasih pridejo k nam z besedami »Sej že več ne vem kdo je tu bolj nor.«- vidi se, da jim je res naporno. /Je pa v domači oskrbi veliko ljudi z demenco, dosti jih prepoznamo tudi preko storitve oskrbe na domu/(81) in nekateri svojci potem to vzamejo kot celi svoj projekt, se res intenzivno zavzamejo za osebo z demenco in dejansko že tudi samega sebe izčrpujejo. Zato sem vesela, da se svojci obračajo tudi na nas, da obiščejo našo hišo, če ne drugo /samo po objem ali tolažbo/(82). Sej /ne rabijo veliko strokovnih informacij in razlag, ker se o osnovah veliko že v literaturi pozanimajo/(83), tako, da jim je dostikrat /dovolj že to, da jih nekdo zgolj posluša in da imajo ta občutek, da razumeš njihovo stisko/(84).«

- **Uporabniki** (S kakšnimi težavami ali vprašanji pa se uporabniki obračajo na točko?)

- **Odg.:** »/Veliko je povpraševanja po 24-urni oskrbi/(85), /da bi nekdo ves čas pazil na njihove starše, predvsem če starši živijo sami, otroci pa so v kakšnem drugem kraju/(86). Predvsem pa se na nas obračajo zato, /da se potožijo o vseh svojih stiskah, ki jih doživljajo/(87). Od tega da /morajo okolje prilagajati/(88), do /spremenjenega vedenja/(89) in /na kakšen način naj to tolerirajo/(90). Dejansko /v večini primerov rabijo samo to, da jih poslušáš in tolažiš/(91). Je pa /dosti tudi telefonskih klicev/(92) v katerih je tisto prvo naprimer: »Moj starš je dementen, ni več varen da je doma... A bi ga dali v dom ali pa če je kakšna možnost 24-urne oskrbe...«

(Pa so obiski uporabnikov bolj enkratni ali se kdo tudi večkrat obrne na vas?)

- **Odg.:** »Je čisto odvisno kolikokrat se nekdo obrne na nas. Bi pa rekla, da /je procentualno največ enkratnih in dvokratnih obiskov/(93). /Nekaj malega pa je potem tudi večkratnih obiskov/(94), predvsem /s strani tistih, ki se srečujejo tudi s prostovoljkami/(95) ali pa /svojci sami postanejo naši prostovoljci, zato se tudi vračajo k nam/(96) in si tukaj na nek način naberejo novih moči.«

(So uporabniki že podali kakšno mnenje, pohvalo, kritiko glede delovanja vaše točke?)

- **Odg.:** »Uporabniki /izrazijo pohvalo v smislu, da se ti zahvalijo za prejete informacije ali pomoč/(97), neke /pisne ali javne zahvale pa še nismo prejeli/(98). So pa do sedaj še /vedno zadovoljni odhajali od nas/(99), razen /pri telefonskih pogovorih je mogoče včasih zaznati razočaranje/(100), /ko jim razložimo, kaj lahko mi naredimo in v čem smo nemočni/(101). Včasih tudi /izrazijo željo, da bi se prostovoljci vključili v varovanje njihovih svojcev na domu/(102), ampak jim mi tega ne moremo zagotoviti.«

SMERNICE/ KONCEPTI DELOVANJA

- **Vrsta pomoči** (Kakšne dodatne nasvete in informacije pa vi dajete uporabnikom? Se pri podajanju informacij osredotočate bolj na medicinski, socialni, psihološki... vidik demence?)
 - **Odg.:** »Vsekakor dajemo pri podajanju informacij /večji poudarek na socialni/(103) in /psihološki vidik demence/(104). /Medicinski vidik opuščamo/(105), zato pri Sprehodu za spomin /k sodelovanju povabimo tudi zdravstveni dom in potem oni iz tega medicinskega stališča povejo potrebne informacije/(106), tudi povejo kaj pri zdravniku pričakovati, kako je z zdravili... to vse oni povejo, v te stvari se mi ne spuščamo preveč in jih ne razlagamo, ker za to mi nismo strokovnjaki. Seveda /so nas o osnovnih zdravstvenih stvareh poučili na izobraževanjih/(107), ampak /našim uporabnikom te informacije dajemo v zelo majhni meri/(108), ker gre za res specifične stvari in je treba ločit kdo je za kaj res usposobljen.«
- **Vključevanje uporabnikov** (Na kakšen način pri delovanju točke vključujete oziroma upoštevate potrebe uporabnikov? Ima uporabnik pri delovanju točke kakšen vpliv?)
 - **Odg.:** »Uporabniki imajo vpliv pri postavljanju vsebin/(109), ker tisto /kar oni izražajo da bi imeli, na tisto se mi odzovemo/(110). Ker če se nebi /izrazila vse bolj naraščajoča potreba po tem, da naredimo nekaj za demenco, potem verjetno tudi nebi šli v ta projekt demenci prijazne točke/(111). V naši hiši bi v vsakem primeru izvajali druženje, delavnice in predavanja, sedaj pa smo v vsem tem naredili še korak naprej in smo v to vključili še nekaj te specifike, v smislu, da imamo zdaj treninge spomina, vaje za ohranjanje motorike... in /to specifiko smo vključili ravno zaradi potreb naših uporabnikov/(112). In tudi /potreba po predavanjih iz tega področja, se javlja iz njihove smeri/(113). Če ne drugače imamo /enkrat na leto zagotovo predavanje na temo demence/(114), pa se mogoče še /takrat izrazi potreba ali želja, da bi tega moralo biti še več/(115). Je pa res da /informacije podajamo tudi preko občinskega glasila Laški bilten/(116), ki izhaja na dva meseca in ga prejme vsako gospodinjstvo, tako, da tudi po tej poti pisno ozaveščamo o demenci kot taki, ampak spet /v smislu vedenjskih sprememb/(117), socialnega vidika, psihološkega vidika, medtem ko /iz zdravstvenega vidika samo to, da pride do izgube spomina/(118) potem pa tu zaključimo.«
- **Socialni vidik demence** (Ste pri podajanju informacij/ nasvetov pozorni tudi na socialni vidik demence- npr. socialne mreže oseb z demenco, medsebojne odnose, njihove družbene vloge, finance, etiko, stigmo...? Na kakšen način?)
 - /

- **Viri moči** (Ste pri svojem delovanju pozorni tudi na iskanje uporabnikovih virov moči- npr. njegovih spretnosti, znanje, izkušnje, sposobnosti? Kje in kako upoštevate ta koncept dela?)
 - **Odg.:** »Seveda /smo pozorni na njihove sposobnosti/(119) in /spretnosti/(120), predvsem iz tega vidika, da /prilagodimo dejavnosti tudi osebam z demenco/(121). Torej mi imamo neko delavnico, naprimer ustvarjalno, eni uporabniki so zelo spretni drugi pa recimo niti ne zmorejo izbrati pravo barvo ali se ne znajo lotiti stvari in dobijo tisti prvi odpor. Zato pa /se potem celotno skupino spodbuja, da drug drugemu pomagajo in se to osebo tudi spodbuja/(122). Opažam tudi, da /postajamo vse bolj tolerantni/(123), kar mi je zelo lepo in to rada ubesedim tudi drugim. Tolerantni tudi v tem smislu, da /ko se pri nekom opazijo neke spremembe, da se to ne označi in se tega ne izpostavlja/(124). Naši uporabniki o tem niso bili posebej usposobljeni, ampak izgleda, da pri nas to toliko poudarjamo, da so tisti uporabniki, ki nas redno obiskujejo to že ozavestili in drugače gledajo na ljudi z demenco, ne več s tistega vidika ».ta je zmešana... kak je žleht... jaz se z njo ne bom več družila...«. Pri nas smo resnično začeli opažati več tolerance in mislim, da smo na dobri poti in da moramo to še dodatno razvijati in ozaveščati.«

(Kako pa ta koncept krepitev moči prenašate oziroma uporabljate pri uporabnikih na domu, glede na to, da izvajate tudi oskrbo na domu?)

- **Odg.:** »/Pri uporabnikih na domu je te vire moči nekoliko težje spodbujati/(125) in /socialne oskrbovalke pri tem doživljajo kar nekaj stiske/(126). Težko je predvsem v tem smislu, da uporabniki, ki so v svojem domačem okolju /so drugačnega razpoloženja in obnašanja, pa tudi na situacije se drugače odzovejo/(127) kot pa tisti uporabniki, ki hodijo k nam v hišo. Seveda se socialne oskrbovalke kljub temu trudijo in jih spodbujajo, /da tudi uporabniki na domu ohranjajo nekatere svoje spretnosti/(128), da skušajo v neki meri /ohranjati skrb za higieno/(129), /da čim dlje ostanejo samostojni/(130) in ne da samo ležijo. Se pa /oskrbovalke z njimi tudi rade pošalijo in v oskrbo vnesejo tudi humor in dosti pozitivne energije/(131). Dejansko imajo oskrbovalke nekatera »orodja« s katerimi vedo kako rokovati z dementno osebo. Je pa res, da pa nekih drugih spretnosti, npr. /ročnih spretnosti/(132), /reševanje ugank/(133) in podobno, /tega pa z njimi ne izvajajo, ker jim tudi čas ne dopušča/(134). So pa pri svojem delu tolerantne, čeprav so uporabniki v domačem okolju včasih kar precej odklonilni do njih.«

SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH

- **Ideja** (Kaj menite o sami ideji, smiselnosti in namenu demenci prijaznih točk? Kaj so po vašem mnenju prednosti tovrstnih točk?)
 - **Odg.:** »Mislim, da /je ideja teh točk dobra/(135), zato ker če imamo že varne točke, ki smo jih na nek način že tudi osvojili, je dobro, da so se začele razvijati tudi točke za demenco. Res je da imamo poplavo medijev, ampak včasih pa se zgodi, da ko uporabnik v stiski rabi informacije, to najmanj vidi in je včasih vreden, /da je tistim ki, pa želijo imeti osebni stik, da so na voljo tovrstne točke/(136). Nenazadnje pa nas /tudi te nalepke spominčič opominjajo, da med nami obstajajo ljudje, ki imajo težave z demenco/(137) in smo tudi v vsakdanjem življenju potem bolj pozorni na to.«

(Bi rekli, da točke pripomorejo tudi k zmanjševanju stigme na tem področju?)

- **Odg.:** »Tudi /pri zmanjševanju stigme imajo točke pomembno vlogo/(138), ker s tem /sporočamo, da je demenca nekaj povsem normalnega in vsakdanjega/(139), da se je ne rabimo sramovati. Podobno se to dogaja tudi z nasiljem... opažamo, da /kadar imamo kakšno predavanje na to temo, so ljudje precej zadržani/(140), pred tem in pa po predavanju pa dobivamo klice tudi na to temo... /na predavanja pa niti ne pridejo, da se nebi slučajno kdo izpostavilo in s tem dobil oznako/(141).«
- **Ime** (Kako bi komentirali ime »Demenci prijazne točke? Se ime sklada z namenom?)
 - **Odg.:** »Mislim, /da je ime dobro/(142), ker /z njim povemo, da ne stigmatiziramo to skupino ljudi/(143) in /jim ne dajemo nekih posebnih nalepk, etiket/(144), pač pa /imamo tukaj priložnost spoznati kaj je ta bolezen/(145), da se da z njo živeti in da to ni nobena sramota.«
- **Lokacije** (Kako bi komentirali izbiro lokacij kjer se ustanavljajo točke? Je izbira smiselna?)
 - **Odg.:** »To, /da se točke ustanavljajo tudi v drugih vrstah organizacij in zavodov se mi zdi dobro/(146) zato, da se ve, /da tudi demenca obstaja v vsakdanjem življenju/(147) in ne samo v domovih za starejše ali v bolnišnicah. Prav je, /da so te točke tam, kjer se dosti ljudi giblje in zadržuje/(148), pa /tudi ljudje oziroma uradne osebe na teh lokacijah morajo biti o tem ozaveščene/(149) in se zavedati, da so tudi ljudje z demenco uporabniki njihovih storitev in /da njihovega vedenja ne ocenjujejo napačno/(150).«
- **Pomanjkljivosti/ predlogi** (Kje vidite pomanjkljivosti pri delovanju demenci prijaznih točk in kaj so vaši predlogi za boljše in učinkovitejše delovanje?)
 - **Odg.:** »Alzheimer Slovenije je kar /dobro naredil sam protokol in samo strukturo/(151), vem pa da /dosti delajo tudi na prostovoljni bazi/(152) in tukaj /se stvari včasih malo zapletejo, predvsem pri vzpostavljanju teh demenci prijaznih točk/(153). Govorim tudi iz naše izkušnje, ker bi lahko že zdavnaj imeli to točko, ampak se je zgubil mail oziroma se je zamenjala struktura in zato bi mogoče rekla, da /so malce kadrovske podhranjeni/(154). Drugače sam /protokol, ki ga imajo, pa mi je vredno, bi ga pa mogoče lahko še malo bolj podrobno dodelali/(155).«

Intervju B (CSD Celje)

PODATKI O TOČKI

- **Čas delovanja** (Od kdaj točka deluje, kdaj je bila ustanovljena? Kdaj so informacije dostopne uporabnikom-samo v času uradnih ur?)
 - **Odg.:** »/Dne 13.11.2018 je Center za socialno delo Celje Enota Celje (v nadaljevanju CSD) postala Demenci prijazna točka (DPT)/(156). Od takrat tudi deluje. /Informacije so uporabnikom dostopne ves čas poslovnega časa CSD/(157) oz. Enote Celje,/ v okviru izvajanja socialno varstvene storitve prve socialne pomoči (PSP)/(158).«

- **Pobuda delovanja** (Kdo je predlagal ustanovitev točke? Zakaj oz. kaj so bili razlogi za ustanovitev?)
 - **Odg.:** »Tega ne bi mogla zagotovo odgovoriti, menim pa, /da je to bil Dom ob Savinji (to je dom starejših občanov)/(159), ki je tudi /koordinator DPT na območju našega CSD/(160).«
 - **Odg.:** »/Razlogi, da tudi naš CSD postane ena od DPT, je bila zagotovo dejavnost, ki jo izvaja CSD/(161). /V tistem času smo bili tudi še vključeni v evropski projekt Živeti z demenco – podpora v domačem okolju/(162), ki se je iztekel nato 15.11.2018.«
- **Lokacija točke** (Kako bi ocenili primernost lokacije, umeščenost v okolje in dostopnost uporabnikom? Kako bi ocenili prepoznavnost točke v lokalnem okolju? Bi glede lokacije izpostavili kakšno prednost/ pomanjkljivost)
 - **Odg.:** »/CSD je prava lokacija za DPT/(163), saj /v okviru svoje socialno varstvene dejavnosti, ki jo izvaja, uporabnike seznanja tudi z vsemi tistimi informacijami, ki so pomembne tako za osebe, ki so že obbolele za demenco/(164), zlasti pa /za njihove svojce, ki se tudi s temi vprašanji obrnejo na strokovne delavce CSD/(165). Morda bi bilo /za uporabnike lažje, če bi se CSD nahajal v centru mesta/(166), kot se je včasih, zato /smo nekoliko težje dostopni/(167). Menim pa, da /smo kljub temu dovolj prepoznavni v okolju/(168).«
- **Kader** (Kdo je odgovoren za vodenje točke? Na podlagi česa so bile izbrane te osebe? Kakšen je poklic, izobrazba teh oseb? Kako bi ocenili njihovo dodatno usposobljenost za vodenje demenci prijazne točke?)
 - **Odg.:** »/Za vodenje DPT nimamo posebej izbrane osebe/(169), /podajajo pa informacije v zvezi s tem vse strokovne delavke, ki izvajajo storitev prvo socialno pomoč (PSP)/(170) in /strokovni delavki s področja skrbništva/(171). Vse /so univerzitetno izobražene in sicer s področja socialnega dela/(172), /prava/(173) in /sociologije/(174) z opravljenim strokovnim izpitom iz socialnega varstva.«
- **Uporabniki** (Vodite kakšno evidenco o uporabnikih, pišete poročila? Kakšna je okvirna ocena št. oseb z demenco in št. drugih uporabnikov, ki se oglasio k vam na točko?)
 - **Odg.:** »/Evidenc o uporabnikih ne vodimo posebej/(175), saj /se vse naše storitve PSP in javna pooblastila (v tem primeru področje skrbništva) beležijo v sistemu socialne baze podatkov/(176).«

AKTIVNOSTI/ DELOVANJE TOČKE

- **Aktivnosti** (Katere od predvidenih aktivnosti dejansko izvajate in kako pogosto? Katere storitve uporabniki največ koristijo? Kako izbirate vsebino/tematiko aktivnosti? Kaj bi bili vaši predlogi za večjo aktivnost točke oz. kaj vam pri tem predstavlja oviro?)
 - **Odg.:** »/Največ aktivnosti se nanaša na nudenje ustreznih informacij svojcem/(177), ki skrbijo za osebe z demenco, zlasti /o tem, kako jo prepoznati/(178), /kam se obrniti po dodatno pomoč/(179), /kako urejati posamezne socialno varstvene pravice za te osebe/(180), /kdaj urejati storitev pomoči na domu in kdaj institucionalno varstvo/(181),

da je mogoče sprožiti /postopek postavitve osebe pod skrbništvo/(182) ... Te iste storitve so strokovni delavci CSD urejali za osebe z demenco, ki niso imele socialne mreže, pa so bodisi same ali pa na podlagi klica iz okolja le-te potrebovale.«

- **Učinkovitost** (Kako bi ocenili učinkovitost točke, dosegate namen/cilje delovanja točke? Kje vidite pomanjkljivosti in kaj je tisto kar delate dobro?)

- **Odg.:** »/Menim, da je namen delovanja DPT dosežen/(183). Predvsem so /uporabniki zadovoljni s celovitostjo informacij/(184) kako pomagati osebi, oboleli z demenco, kje poiskati nadaljnje oblike pomoči, kakšne pravice in kje lahko zanjo uveljavljajo.«

- **Potrebe** (Je v lokalnem okolju res potreba po teh točkah, kaj zaznavate? Kakšne potrebe oz. potrebe po čem zaznavate pri samih uporabnikih? Kaj bi ljudje z demenco in njihovi oskrbovalci poleg točk še potrebovali?)

- **Odg.:** »/Uporabniki bi predvsem potrebovali hitrejšo možnost vključitve v socialno varstvene storitve pomoči na domu/(185), ki nadomešča institucionalno varstvo in /hitrejšo možnost vključitve v institucionalno varstvo/(186), saj je veliko obolelih za demenco brez svojcev, ki bi lahko poskrbeli zanje ali pa so ti zaposleni.«

- **Uporabniki** (S kakšnimi težavami/ vprašanji se uporabniki obračajo na točko? So to večkratni/ enkratni obiski? Ali uporabniki izrazijo kakšno mnenje/ pohvalo/ kritiko o točki?)

- **Odg.:** »Kot je že bilo navedeno, /se obrnejo na strokovne delavce največkrat svojci/(187) oseb, ki so zboleli za demenco, včasih tudi same te osebe z določenimi problemi, za katere menijo, da jih imajo npr. s svojimi sosedi ali tudi s svojci (jim kradejo, slišijo glasove ...), pa jih potem /strokovni delavci prepoznajo kot osebe, ki potrebujejo pomoč zaradi demence/(188), ter poskrbijo zanje v okviru svojih zakonskih pristojnosti. Uporabniki, ki se obračajo na strokovne delavce, /se nekateri zadovoljijo z enim obiskom/(189), /tisti, ki pa potem urejajo skrbništvo, pa postanejo »naši« stalni uporabniki/(190). /Večinoma so vsi uporabniki s tem, kar jim je s strani CSD ponujeno, zadovoljni/(191).«

SMERNICE/ KONCEPTI DELOVANJA

- **Vrsta pomoči** (Kakšne nasvete/ informacije/ pomoč dajete uporabnikom? Se pri podajanju informacij/ nasvetov osredotočate bolj na medicinski, socialni, psihološki... vidik demence?)

- **Odg.:** »Kot je že bilo navedeno v odgovoru pod vprašanjem št. 6. /Strokovne delavke se osredotočajo predvsem na socialni vidik demence/(192), /opozorijo pa, seveda, tudi na medicinskega/(193).«

- **Vključevanje uporabnikov** (Na kakšen način pri delovanju točke vključujete/ upoštevate uporabnike? Ima uporabnik pri delovanju točke kakšen vpliv? Kje in na kakšen način so upoštevane njihove potrebe?)

- **Odg.:** »/Uporabnike pri svojem delu upoštevamo v smislu, da jih opolnomočimo/(194) /z ustreznimi informacijami/(195), jim /ponudimo naše socialno varstvene storitve kot npr. osebno pomoč/(196) ali /jih usmerimo k drugim izvajalcem socialno varstvenih storitev/(197) npr. za urejanje pomoči na domu, institucionalnega varstva, ter drugim službam, ki jim lahko pomagajo.«

- **Socialni vidik demence** (Ste pri podajanju informacij/ nasvetov pozorni tudi na socialni vidik demence- npr. socialne mreže oseb z demenco, medsebojne odnose, njihove družbene vloge, finance, etiko, stigmo...? Kaj od naštetega upoštevate pri delovanju točke in na kakšen način?)
 - **Odg.:** »/Vsekakor, saj smo CSD, ki izvajamo socialno varstveno dejavnost/(198). O vsem tem /se z uporabniki pogovorimo v okviru naše socialno varstvene storitve prve socialne pomoči/(199).«
- **Viri moči** (Ste pri svojem delovanju pozorni tudi na iskanje uporabnikovih virov moči- npr. njegovih spretnosti, znanje, izkušnje, sposobnosti? Kje in kako upoštevate ta koncept dela? Katere vire moči največkrat izpostavite pri uporabnikih?)
 - **Odg.:** »/Da/(200), kot je že zapisano pri predhodnem odgovoru.«

SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH

- **Ideja** (Kaj menite o sami ideji, smiselnosti in namenu demenci prijaznih točk? Je v Sloveniji res potreba po tolikšnem številu točk? Kaj so po vašem mnenju prednosti tovrstnih točk?)
 - **Odg.:** »Menim, /da bi vsak CSD moral biti hkrati tudi DPT/(201), saj /že iz njegovega področja dela izhaja, da mora uporabnikom, ki zbolijo za demenco, pa nimajo svojcev, pa obstaja nevarnost za njihovo zdravje, življenje ali premoženje, zanje poskrbeti v okviru svojih pristojnosti (skrbništvo)/(202).«
- **Ime** (Kako bi komentirali ime »Demenci prijazne točke? Se ime sklada z namenom?)
 - **Odg.:** »/Da/(203).«
- **Lokacije** (Kako bi komentirali izbiro lokacij kjer se ustanavljajo točke? Je izbira smiselna?)
 - **Odg.:** »/Da/(204).«
- **Pomanjkljivosti/ predlogi** (Kje vidite pomanjkljivosti pri delovanju demenci prijaznih točk in kaj so vaši predlogi za boljše in učinkovitejše delovanje?)
 - **Odg.:** »/Naj bo vsak CSD tudi DPT/(205).«

Intervju C (Dom za varstvo odraslih Velenje)

PODATKI O TOČKI

- **Čas delovanja** (Od kdaj točka deluje? Kdaj so informacije dostopne uporabnikom-samo v času uradnih ur?)
 - **Odg.:** »Naša točka je bila /ustanovljena aprila 2018/(206). Sicer pa so /informacije ljudem dostopne ves čas/(207), tudi /brošure in revija Spominčica so vedno na voljo pri recepciji/(208), v za to namenjenem prostoru, tako da /informacije so na voljo ves čas/(209).«
- **Pobuda delovanja** (Kdo je predlagal ustanovitev točke? Je bil kakšen poseben razlog za ustanovitev?)

- **Odg.:** »/Ustanovitev naše točke je predlagal Dom Hmelina/(210), sicer pa /že ves čas delujemo v smeri demenci prijazne točke/(211). Tudi /v lokalni skupnosti smo prepoznani/(212) in so se ljudje že pred nastankom točke obračali na nas. /S tem ko delujemo kot dom za varstvo starejših, nas avtomatsko povezujejo tudi s področjem demence/(213). Drugače pa je bil Dom Hmelina tisti ki, ki nas je povabil k ustanovitvi točke, ker z njimi tudi sodelujemo in so nas oni potem predlagali, da se vključimo v to mrežo točk.«

➤ **Lokacija točke** (Kako bi ocenili primernost lokacije, umeščenost v okolje in dostopnost uporabnikom?)

- **Odg.:** »/Lokacija mislim, da je vredu/(214) izbrana, ker mi /smo tako v centru Velenja/(215), blizu je zdravstveni dom, pošte, trgovine, tako da glede tega nimam kaj druga za dodati. Pa tudi /za samo dostopnost je vredu poskrbljeno/(216).«

(Kako bi ocenili prepoznavnost vaše točke v lokalnem in širšem okolju?)

- **Odg.:** »Mislim, da /v Velenju vsi vedo, da pri nas deluje demenci prijazna točka/(217). Imela sem že na primer tudi /klic iz zdravstvenega doma, da so na internetu preverili, da smo mi demenci prijazna točko in so osebo usmerili k nam po nadaljnje informacije/(218). Tako, da tudi na takšen način vstopajo z nami v kontakt.«

(Bi glede same lokacije izpostavili še kakšno drugo pomanjkljivost ali prednost?)

- **Odg.:** »Nekih drugih posebnosti glede lokacije nimam za izpostaviti, verjetno pa /bi moralo biti po Velenju še več teh točk/(219). Zdaj z novim letom smo v neposredni bližini dobili tudi oskrbovana stanovanja, s tem da, ta stanovanja so le bolj zaprtega tipa, je njihov osebni prostor, tako da tam mogoče res nebi mogli postaviti sedež teh točk. Tako da mislim, da je naš dom res primerna lokacija za delovanje demenci prijazne točke.«

➤ **Kader** (Kdo je v vašem domu odgovoren za vodenje točke?)

- **Odg.:** »/Za vodenje točke sva odgovorni dve socialni delavki/(220) in /dve strokovni delavki na enotah demence/(221), ker imamo pri nas dve enoti z osebnim spremljanjem, nimamo varovane enote. To sta enoti Ježki in Medvedki in tudi tam sta dve strokovni delavki oziroma dve socialni delavki, ki vodita enoto. Tako da /smo v bistvu 4 strokovne delavke, ki pokrivamo to področje/(222).«

(Na podlagi kakšnih razlogov pa so bile izbrane te delavke in kakšna je njihova izobrazba?)

- **Odg.:** »Izbrane pa smo bile zgolj iz tega razloga, /ker smo po izobrazbi socialne delavke in se že iz tega vidika bolj srečujemo s to problematiko/(223). Pa tudi iz čisto praktičnega vidika... ko ljudje prvič pridejo k nam po informacije /se najprej obrnejo na socialno službo, smo prvi stik z uporabniki/(224) in tudi vsak, ki prinese vlogo dobi tukaj prve informacije.«

(Kako bi pa ocenili vašo dodatno usposobljenost za vodenje demenci prijazne točke?)

- **Odg.:** »Mi /se ves čas dodatno izobražujemo/(225) in /pogosto krat tudi pripravljamo izobraževanja/(226). Tudi /Alzheimer caffe-je smo zaenkrat same pripravljale/(227),

naprimer /na tematiko »Sporazumevanje z osebo z demenco«/(228), /»Podpora strokovnih delavcev sorodnikom, ki skrbijo za osebe z demenco v domačem okolju«/(229)...takšnih predavanj smo imele že kar nekaj. Sicer pa se strokovne delavke vseskozi izobražujemo, tudi na aktivih in dodatnih izobraževanjih, kolikor nam je to le omogočeno, je pa tudi naša /direktorica zelo naklonjena temu, da se kade vedno dodatno izobražuje/(230).«

➤ **Uporabniki** (Vodite tudi kakšno evidenco o uporabnikih?)

- **Odg.:** »/Vodimo evidenco o naših uporabnikih/(231). Midve s sodelavko sva si naredile eno tabelo, da noter /vpisujeva kakšne posebne dogodke, ko se srečujemo z uporabniki ali pa jih k nam kdo napoti/(232). Tako da neko evidenco malo vodiva, je pa /zelo veliko takšnih primerov ko uporabniki potem tudi vložijo vlogo za namestitev v dom/(233). Tako da midve si potem v to tabelo za vodenje demenci prijazne točke /ne zapiševa vsako vlogo, ker se to velikokrat prepleta/(234). Je pa bilo že tudi nekaj primerov, ko so se na nas obrnili zgolj po prve, osnovne informacije, ali pa so poklicali in ob tem niso oddali vloge. Te posebne primere pa si potem pribeleživa.«

(Kakšna je pa okvirna ocena št. oseb z demenco in št. drugih obiskovalcev, ki se oglasijo na točko po informacije?)

- **Odg.:** »/V veliki večini se na nas obračajo svojci oseb z demenco/(235), /imeli pa smo eno osebo, ki je v bistvu na nek način pribežala k nam/(236). Potem smo imeli /en primer, ko se je na nas obrnil zdravstveni dom/(237) in pa /en primer, ko je nekdo od sosedov pripeljal osebo z demenco/(238). Kot rečeno je pa /največ primerov, ko se na nas obrnejo svojci in se hkrati zanimajo tudi za namestitev v dom/(239)... tega je pa /dnevno po 3 prošnje/(240).«

AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE

➤ **Aktivnosti** (Katere aktivnosti izvajate v okviru vaše točke in kako pogosto?)

- **Odg.:** »Mi /izvajamo izobraževanja tako za zaposlene/(241), kot Alzheimer caffe-je. Lani smo/ imeli 5 Alzheimer caffe-jev, približno na 2-3 mesece/(242), sedaj pa tudi že s strokovno delavko pripravljava plan za celo letošnje leto.«

(Katere storitve oziroma aktivnosti pa uporabniki največ koristijo? Kje zaznavate večji obisk?)

- **Odg.:** »/Alzheimer caffe-ji so ena taka stvar, kjer je kar dosti obiska, približno 20-30 udeležencev/(243). /Največ pa pridejo po zgolj prvo socialno pomoč/(244), /po informacije/(245)... veliko jim tudi pomeni, da jih usmerimo pri urejanju dodatka za pomoč in postrežbo in pa urejanju pomoči družini na domu, ker domovi se srečujemo s prezasedenostjo. Tako da /najbolj je v ospredju prva socialna pomoč, torej da jim svetujemo glede postopka za pridobitev dodatka za pomoč in postrežbo/(246) ter /glede ureditve pomoči na domu/(247), pa tudi /svetujemo jim napotitev na kakšen nevropsihiatričen pregled/(248), ker dosti svojcev opazi spremembe šele ko je demence že v fazi napredovanja in jih mi potem opozorimo, da bi bilo dobro opraviti tudi kakšen pregled pri specialistih.«

(Kako pa izbirate vsebino oziroma samo tematiko aktivnosti? Kaj vam je vodilo pri tem?)

- **Odg.:** »Pri izbiri tematika pa velik poudarek dajemo komunikaciji z osebami z demenco/(249). O tem moramo poučevati zaposlene kot tudi sorodnike, ki doma skrbijo za osebo z demenco. Potem /Alzheimer caffe-je smo zelo usmerili v pomoč tistim, ki doma skrbijo za te osebe z demenco/(250)- naprimer, poleg komunikacije, /kako si lahko prostor prilagodijo/(251), da jim je lažje skrbeti, /kako naj svojci poskrbijo zase/(252), /kakšne oblike pomoči obstajajo/(253), /kako je z dolgotrajno oskrbo/(254)... predvsem s tega vidika jih ozaveščamo. /Z medicinskega vidika pa jih zgolj usmerjamo na koga se lahko obrnejo/(255), ker mi nismo strokovnjaki s tega področja, /jim pa teh informacij tudi primanjkuje/(256).«

(Imate glede aktivnosti še kakšne predloge, kje vidite priložnosti za razvoj? Vidite pri tem tudi kakšne ovire?)

- **Odg.:** »Mislim, da kar lahko naredimo v okviru našega razpoložljivega časa, da to delamo dobro, bi pa vsekakor lahko naredili še več. Jaz naprimer /vidim priložnost v tem, da bi sodelovali z osnovnimi in srednjimi šolami/(257)... da bi že osnovnošolce na nek način začeli poučevati o demenci- bi naredili eno uvodno urico, pogledali kakšen film... /tudi v knjižnici Velenje smo enkrat imele dober uvodni film/(258), ki prikazuje majhno punčko kako zna poskrbeti za svojega dedka in mu po hiši piše listke... Na nek ta način bi lahko to temo vpeljali tudi v šole, s tem da mislim, da /bi potem morala biti določena strokovna delavka, ki bi delala samo s tem področjem oziroma bi se res ukvarjala samo z mrežo demenci prijaznih točk/(259). Mislim, da nam mogoče res to manjka.«
- **Učinkovitost** (Kako bi ocenili učinkovitost točke, dosegate namen/cilje točke? Kje so še kakšne pomanjkljivosti oziroma kaj je tisto kar delate dobro?)
 - **Odg.:** »Jaz mislim, da /smo učinkoviti/(260) in /smo bili že tudi prej, še preden smo dobili ta pečat demenci prijazne točke/(261), ker /smo že pred tem izvajali razne aktivnosti na to temo/(262). Pa /tudi okolje nas prepozna, da se lahko na nas obrnejo v tej smeri/(263). Mislim, da k temu pripomore tudi to, da /imamo oddelek z osebnim spremljanjem, ki ni pod ključem in s tem dajemo neko drugo sliko o demenci/(264)- da je človeka potrebno zgolj usmerjati, da ga ne omejujemo in mu ne preprečujemo izhoda.«
- **Potrebe** (Je v lokalnem okolju res potreba po teh točkah, po čem to zaznate?)
 - **Odg.:** »Vsekakor /je zaznati potrebo po demenci prijazni točki/(265), ne samo pri nas, ampak /povsod po Sloveniji/(266). Bi pa rekla, da je ta /potreba še večja v ruralnih okoliših, kjer je še bolj podeželsko okolje/(267) in kjer je ta /demenca še manj poznano področje/(268). Medtem ko tukaj pri nas v mestu je točka že zelo poznana, ljudje vedo, da se glede demence lahko obrnejo na nas in je to postala že kar vsakdanja tema pogovora.«

(Bi po vašem mnenju ljudje z demenco in njihovi svojci poleg točke potrebovali še kakšno drugo pomoč oziroma storitev?)

- **Odg.:** »Sigurno bi ljudje, poleg točk, potrebovali še kakšno drugo pomoč/(269). Predvsem /dosti uporabnikov bi potrebovalo dnevno obliko varstva/(270), ki jim jo mi

glede na stalno polno zasedenost ne moremo nuditi. Tistim svojcem, ki so v dopoldanskem času v službah, pa imajo doma osebo, ki ima že napredujočo obliko demence, pa je tudi tiste 2 uri pomoči na domu premalo... tako, da bi bila /kakšna oblika dnevnega varstva, dnevnega bivanja/(271) ali pa /kakšen gerontološki center/(272) zelo dobrodošli.«

➤ **Uporabniki** (S kakšnimi težavami oziroma vprašanji se ljudje obračajo na točko?)

- **Odg.:** »Eni pridejo res zgolj /po informacije kako odreagirati, kako se odnašati, kako se pogovarjati/(273)... Nekateri pridejo do nas že res precej obupani- pa ne v tem smislu, da so prepričani, da so njihovi starši »žleht«, tega sedaj ni več toliko. /Sedaj so prišla v ospredje vprašanja »Kako se odzvati, kako pristopiti do človeka z demenco?«/(274). Poleg tega pa se na nas obračajo še po /informacije o tem kako sploh začeti nek postopek pridobivanja pravic (npr. za pomoč in postrežbo)/(275), /kako človeka pripraviti na domsko namestitev/(276), /kakšne oblike pomoči še obstajajo/(277), /kako sodelovati z zdravniki/(278)... Zanimivo je tudi, /da je ljudem še dosti nepoznana informacija, da človek z demenco mora biti pregledan pri nevropsihologu/(279). Še posebej tisti, ki sicer v življenju niso imeli posebnih zdravstvenih težav in se tudi v starosti potem izogibajo zdravnikom, niso nikoli psihološko pregledani, demenca pa v tem času že resno napreduje.«

(Pa so obiski bolj enkratni ali tudi večkratni, se kdo tudi večkrat obrne na vas?)

- **Odg.:** »/Je tudi kar dosti večkratnih obiskov/(280). /Prvič na primer pridejo po nekaj osnovnih, kratkih informacij pa vzamejo še vlogo za dodatek za pomoč in postrežbo/(281), potem /se drugič vrnejo in se pozanimajo o možnosti pomoči na domu/(282), ki jo v Velenju pokriva CSD, mi pa pokrivamo pomoč družini na domu za občino Mislinja. /Čez čas pa prinesejo tudi vlogo za domsko namestitev/(283)... So pa /zelo hvaležni za vsako informacijo/(284), ki jo dobijo, kasneje pa /pridejo tudi na kakšen Alzheimer caffè/(285).«

SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA

➤ **Vrsta pomoči** (Kakšne dodatne nasvete in informacije pa vi dajete uporabnikom? Se pri tem osredotočate bolj na medicinski, socialni, psihološki... vidik demence?)

- **Odg.:** »Kot sem že prej povedala, /se največkrat dajejo informacije glede dodatka za pomoč in postrežbo/(286), /glede možnosti pomoči družini na domu/(287), /glede možnosti dnevnega in institucionalnega varstva/(288), tudi /o sami komunikaciji z osebo z demenco/(289)... predvsem te stvari prevladujejo.«

➤ **Vključevanje uporabnikov** (Na kakšen način pri delovanju točke vključujete uporabnike oziroma kje in na kakšen način so upoštewane njihove potrebe?)

- **Odg.:** »/Z našimi uporabniki, ki so pri nas že nameščeni v domu in imajo postavljeno diagnozo demence, imamo veliko aktivnosti/(290)- od terapije s psom, telovadbe, sproščanja, kulinariko... /vključimo jih tudi v vse prireditve doma/(291). V kolikor se pokaže zanimanje /jih vključimo tudi v delavnice ročnih spretnosti/(292), z njimi smo si

pogledali tudi film »Still Alice«, /izvajamo pa še pogovorne urice/(293). /Z raziskovanjem njihove življenjske zgodbe tudi nego prilagajamo temo primerno/(294), tako, da tisti, ki radi dlje poležijo jim to omogočimo, prilagajamo se jim tudi pri kopanju, pri izbiri zajtrka... Skratka naše vodilo je, da /smo usmerjeni na stanovalca in njegove življenjske zgodbe/(295) ter nasploh izhajamo iz uporabnikov... pri demenci pa je to še toliko bolj pomembno, ker ko poznamo njihove življenjske zgodbe lahko to uporabimo pri pomiritvah, pri pogovorih, pri gledanju starih fotografij...«

- **Socialni vidik demence** (Ste pri podajanju informacij in nasvetov pozorni tudi na socialni vidik demence- npr. glede soc. mrež, medsebojnih odnosov, družbenih vlog, finance, etiko, stigmo...? Na kakšen način upoštevate ta vidik?)
 - **Odg.:** »Sigurno /dajemo socialnemu vidiku veliko prednost/(296). Tudi sicer naj bi bil v ospredju socialni model. Pri nas /se zelo trudimo, da bi naše negovalno osebje bilo pozorno na te socialne dejavnike/(297). Tudi /direktorica je zelo naklonjena kulturi usklajenih odnosov/(298)... da /smo vseskozi usmerjeni k uporabnikom in izhajamo iz njih/(299), da upoštevamo njihove želje in potrebe (npr. da uporabnik ni skopan ravno v ponedeljek, če si je takrat izbral neko drugo dejavnost).«
- **Viri moči** (Ste pri svojem delovanju pozorni tudi na iskanje uporabnikovih virov moči- npr. njegovih spretnosti, znanje, izkušnje, sposobnosti? Kje in kako upoštevate ta koncept dela? Katere vire moči največkrat izpostavite pri uporabnikih?)
 - **Odg.:** »Kot sem rekla, /te vire moči upoštevamo ravno preko teh življenjskih zgodb/(300), preko tega kar so radi počeli v mladosti... /Na te stvari opozarjamo tudi druge obiskovalce, ki morda doma skrbijo za osebo z demenco/(301)... predvsem /Alzheimer caffe-jih so namenjeni takšnim in podobnim tematikam/(302).«

SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH

- **Ideja** (Kaj menite o sami ideji, smiselnosti in namenu teh točk?)
 - **Odg.:** »/Ideja o ustanavljanju teh točk je dobra/(303), predvsem /v tem smislu, da se ljudi ozavešča/(304). In /ko bi enkrat tudi že osnovnošolci ali pa vrtčevski otroci razumeli to bolezen in znali odreagirati, bi s tem v razumevanju demence naredili velik korak/(305). Še moja generacija, pa tudi potem, ko sem že bila na faksu, je še vedno prevladovalo mišljenje, da so ljudje z demenco nesramni, da obtožujejo in podobno... /Ljudje bi morali ponotranjiti misel, da je to bolezen, da se človek ni osebno spremenil zaradi sebe/(306), ampak se je zaradi bolezni.«

(Bi rekli, da je v Sloveniji res potreba po tolikšnih točkah?)

 - **Odg.:** »Jaz mislim, da je /povsod po Sloveniji velika potreba po teh točkah/(307), ne samo zato, da pomagamo tistim, ki se v svojem življenju soočajo s to boleznijo, ampak /da na sploh informiramo in opozarjamo družbo/(308) ter /na ta način vplivamo na njihov odnos do same demence in do ljudi z demenco/(309).«
- **Ime** (Kako bi komentirali ime »Demenci prijazne točke«? Se ime sklada z namenom?)

- **Odg.:** »/Mislim da je ime kar dobro/(310), čeprav mislim, da /bi demenci morale biti prijazne vse ustanove, vsi ljudje in ne samo posamezne točke/(311). Predvsem /v vseh javnih ustanovah bi morali razvijati še več nekega empatičnega odnosa in več strpnosti/(312).«

➤ **Lokacije** (Kako bi komentirali izbiro lokacij kjer se ustanavljajo točke po Sloveniji?)

- **Odg.:** »Ravno to je /pomembno, da se točke ustanavljajo v različnih vrstah organizacij/(313). /Izobraževati bi bilo potrebno tako upravne enote, kot tudi pošte, policijo, gasilce, banke, trgovine/(314)... Povsod bi lahko bila demenci prijazna točka in potem bi bil cilj dosežen- /povsod bi se spremenil odnos do te bolezni in ljudi z demenco/(315), družba bi znala pravilno odreagirati do teh ljudi...«

(Kako bi pa po vašem mnenju lahko dosegli večji krog ljudi in uradnikov, katere bi izobraževali in seznanjali z informacijami glede demence?)

- **Odg.:** »/Vabila za ta predavanja, kot so Alzheimer caffe, gredo pri nas avtomatsko v lokalno objavo/(316). Če bi želeli izobraževati različne uradnike oziroma zaposlene iz različnih sektorjev, potem /bi verjetno morali takšna izobraževanja pripraviti in izvajati posebej za njih/(317), na podoben način kot sem že prej omenila za šole in vrtce; potem /bi tudi bilo potrebno pripraviti posebno ekipo/(318). Zdaj /da bi se sami odzvali na te Alzheimer caffeje tega ne opažamo/(319), če pa že imajo sorodnika pri nas nameščenega potem pa se udeležijo kakšnega predavanja, ampak to je /čisto v lastni žiriji, ne na primer v sklopu službenega izobraževanja/(320).«

➤ **Pomanjkljivosti/ predlogi** glede točk in njihovega delovanja

- **Odg.:** »Trenutno vidim eno tako večjo pomanjkljivost v tem, /da je teh izobraževanj in ozaveščanja na podeželju veliko manj/(321). /Ljudje, ki v bolj oddaljenih in podeželskih koncih skrbijo doma za osebe z demenco, so manj informirani/(322), zato so svojci tudi bolj iztrošeni in izčrpani, dostikrat verjetno tudi nehote nepravilno odreagirajo in prihaja do nasilja ravno zaradi pomanjkanja informacij. Tako da /bi bilo potrebno čim več izobraževati tudi v podeželskem okolju/(323), na osnovnih šolah, poštah...«

INTERVJU D (Dom Topolšica)

PODATKI O TOČKI

- **Čas delovanja** (Od kdaj točka deluje? Kdaj so informacije dostopne uporabnikom-samo v času uradnih ur?)
 - **Odg.:** »Naša /točka je bila odprta maja 2018/(324). /Informacije so dostopne od zjutraj ko se dom odpre, pa čez cel dan do večera/(325). /V preddverju imamo razstavljeno gradivo in brošure/(326) in je tudi jasno označeno, da gre za demenci prijazno točko. Je pa /vedno tudi kdo od zaposlenih prisoten, ki bi obiskovalcem znal dati informacije s tega področja/(327).«

➤ **Pobuda delovanja** (Kdo je predlagal ustanovitev točke? Je bil kakšen poseben razlog za ustanovitev?)

- **Odg.:** »To nam je bilo samoumevno, /ker smo imeli s tega področja veliko izobraževanj/(328), pa tudi /v domu imamo varovano enoto/(329). Tako da je bilo samoumevno, da se bo takrat ko so se po Sloveniji začele pojavljati te točke, tudi pri nas odprla. /Pobudnica pa je bila gospa direktor/(330).«

➤ **Lokacija točke** (Kako bi ocenili primernost lokacije, umeščenost v okolje in dostopnost uporabnikom?)

- **Odg.:** »/Lokacija točke mislim da je kar v redu/(331), ker /smo kot dom v Topolšici in okolici dobro prepoznani/(332). /Zelo se promoviramo tudi s skupino za samopomoč/(333) in drugimi dejavnostmi na področju demence, tudi /s sprehodom za spomin/(334) in pa s splošnim ozaveščanjem o demenci. Pa tudi /dostopnost uporabnikom je dobro urejena/(335).«

(pogovoru se pridruži direktorica Andreja Štefan Bukovič)

(Kako bi ocenili prepoznavnost vaše točke v lokalnem in širšem okolju?)

- **Odg.:** »Našo /prepoznavnost širimo preko različnih aktivnosti/(336). Kot je že bilo omenjeno /septembra izvajamo sprehod za spomin/(337), /organiziramo tudi Alzheimer caffe-je/(338), /imamo skupino za samopomoč/(339), zdaj /izvajamo tudi predavanja za devetošolce v osnovnih šolah/(340) pa /tudi za učitelje smo že imeli/(341), /predavanja pa smo organizirali tudi še v nekaterih drugih društvih (npr. v društvu osteoporoze)/(342).«

➤ **Kader** (Kdo je pri vas odgovoren za vodenje točke? In na podlagi česa so bile izbrane te osebe?)

- **Odg.:** »/Vodenje točke imamo razdeljeno/(343). Skupino za samopomoč, kontakte s Spominčico in organizacijo Alzheimer caffe-jev ima preko ga. Jelka. Kar se tiče predavanj si tudi razdelimo... /nas je več takšnih, ki se lahko vključimo na tem področju/(344). Imamo izdelan en tak interni projekt ravnanja z osebami z demenco oz. delovanja na področju demence in v okvir tega projekta so zajete skupine za samopomoč, svetovalnice za svojce oziroma za laično javnost, različna izobraževanja, otvoritev te demenci prijazne točke... skratka več tovrstnih aktivnosti.«

(Kakšna je pa izobrazba teh oseb?)

- **Odg.:** »/Glede na izobrazbo smo različno zastopani, tako iz področja socialne/(345) kot /iz področja zdravstva/(346).«

(Kako bi ocenili dodatno usposobljenost za vodenje demenci prijazne točke?)

- **Odg.:** »/Dodatno usposabljanje je tako pogoj, da lahko prevzameš delovanje demenci prijazne točke/(347). Smo pa že tudi prej /hodili na izobraževanja Spominčice, takrat smo dali skozi en lep sklop predavanj/(348), udeležilo pa se nas je več zaposlenih. Imeli pa smo še /eno večje izobraževanje, kjer pa se je približno 50 zaposlenih izobrazilo za delo z

osebami z demenco/(349). Bil je cikel izobraževanj, skoraj letoletni oziroma je bil spomladanski in jesenski del.«

➤ **Uporabniki** (Vodite kakšno evidenco o uporabnikih? Kakšna je okvirna ocena št. oseb z demenco in št. drugih uporabnikov?)

- **Odg.:** »/Neke posebne evidence ne vodimo/(350), ker /naši obiskovalci nikoli posebej ne izpostavijo, da so prišli po informacije na demenci prijazno točko/(351). Mi smo zdaj 10 let prisotni v tem okolju in še preden smo dobili naziv demenci prijazna točka, smo se sami predstavili, da imamo znanje in izkušnje in se lahko ljudje obrnejo na nas. Rekla bi, da je ta /demenci prijazna točka zgolj ena formalnost/(352), ki smo jo dodali vsem tem številnim aktivnostim, ki jih izvajamo za lokalno skupnost in za zaposlene.«

(Svoj odgovor doda strokovna delavka, ki je bila prisotna na intervjuju)

- **Odg.:** »/Vodimo pa evidenco koliko jih je prisotnih na Alzheimer caffe-jih/(353), /kakšen je obisk v svetovalnicah/(354), /kakšen je obisk v skupini za samopomoč/(355) in /kolikšen je obisk na sprehodu za spomine/(356), te evidence pa imamo. Se pa /v večjem delu na nas obračajo svojci/(357), /samih oseb z demenco pa je zelo malo/(358). Je pa ta demenca še vedno takšen tabu, zato so te demenci prijazne točke zelo dobre, da si lahko ljudje preko brošur sami pogledajo določene osnove, da ne rabijo vsega spraševati. /Opažamo pa, da si gradivo kar radi vzamejo/(359).«

AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE

➤ **Aktivnosti** (Katere aktivnosti izvajate v sklopu demenci prijazne točke?)

- **Odg.:** »Izvajamo te aktivnosti, ki smo jih že omenile... /Alzheimer caffe/(360), /skupina za samopomoč/(361), /posvetovalnice/(362)... /o teh aktivnostih so v lokalnih medijih objavljeni tudi podatki in kontakti/(363); sicer pa /se izvajajo še izobraževanja za osnovnošolce/(364), /za kakšna društva s katerimi sodelujemo- npr. društvo upokojencev/(365). Se pa pojavljamo tudi v medijih... v mesecu septembru sigurno /pripravimo kakšen članek na temo demence/(366), smo pa /sodelovali že tudi na radijskih oddajah in na lokalni televiziji/(367).«

(Katere aktivnosti pa uporabnike največkrat pritegnejo? Kje zaznate večji obisk?)

- **Odg.:** »/Alzheimer caffe je zelo obiskan/(368), pa /tudi druga predavanja/(369). Ne izvajamo pa tega samo pri nas v domu, ampak smo /včasih prisotni tudi kje na terenu/(370).«

(Kako izbirate samo tematiko oziroma vsebino vaših aktivnosti?)

- **Odg.:** »/Na začetku, ko smo začeli s temi aktivnostmi na področju demence, smo na predavanjih, izobraževanjih in Alzheimer caffejih govorili bolj o osnovnih stvareh/(371)- kakšni so znaki demence, kaj počne oseba z demenco itn., skratka res čiste osnove. Zdaj je pa ta tema že izčrpana in /zelo veliko ljudi te stvari že pozna, so s temi osnovami že dobro seznanjeni/(372). Zato smo se usmerili še na druge vsebine. /Zdaj smo se recimo bolj na ta odnosni vidik usmerili/(373)- npr. kaj doživlja oseba z demenco, kakšna je tista

odnosna oskrba človeka z demenco... Zdaj pripravljamo /Alzheimer caffe, ki bo tematsko obarvan kako zelišča vplivajo na možgane in zdrava prehrana/(374). Sicer pa /na ta predavanja v večini povabimo zunanje predavatelje/(375), ki imajo znanje s posamezne tematike.«

(Opažate pri izvajanju aktivnosti kakšne pomanjkljivosti? Kaj bi bilo dobro spremeniti oziroma izboljšati?)

- **Odg.:** »Sigurno je izziv to, /da bi za osebe z demenco v lokalnem okolju organizirali neke aktivnosti/(376)...ampak to za tiste ljudi, ki so še doma. Na primer /bi se organiziral kakšen izlet, ki bi bil namenjen samo osebam z demenco in njihovim svojcem/(377). Tukaj mislim, da je še prostor, da so še izzivi na katerih bi se dalo delati. Druga stvar pa je ta, /da bi osebe z demenco skušali zvabiti v neko večjo aktivnost/(378)... Namreč kljub temu, da stigma že malce upada, se ti ljudje še vedno ne želijo izpostaviti in mislim, da bomo morali na tem še kar precej delati, da se bodo bolj vključevali v družbo in aktivnosti.«

➤ **Učinkovitost** (Kako bi ocenili učinkovitost točke, dosegate namen teh točk?)

- **Odg.:** »Jaz bi rekla, da /s samo točko kot tako niti nismo toliko učinkoviti/(379). Točka je en delček v mozaiku tega internega projekta, ki pa je pomemben. /Gradivo, ki ga imamo razstavljenega v predverju kar hitro poide, tako da zgleda, da interes s strani ljudi je/(380). Tako da se mi zdi dobro, da obstajajo te demenci prijazne točke, ki so imele tudi nek medijski odziv, se je o njih veliko govorilo in so tudi s tem prispevali k ozaveščenosti družbe. Zato bi rekla, da točke imajo nek pomen, vendar pa, /če bi imel samo demenci prijazno točko, ob tem pa nebi izvajal še nekih drugih aktivnosti, potem pa mislim, da te točke nebi bile tako učinkovite/(381).«

(Bi glede učinkovitosti izpostavili še kakšno pomanjkljivost?)

- **Odg.:** »Nekih /bistvenih pomanjkljivosti ne opažam/(382), ker točka kot taka je zasnovana zgolj na informiranju. Tudi /gradiva so super pripravljena/(383) in je Spominčica na tem področju naredila že res veliko, pripravila dobre brošure, ki jih lahko ponudimo potem na teh točkah.«

➤ **Potrebe** (Je v lokalnem okolju res potreba po teh točkah, po čem to zaznate? Oziroma kakšne potrebe zaznavate pri uporabnikih?)

- **Odg.:** »/Absolutno ljudje rabijo informacije, ker demenca je zelo v porastu/(384).«

(Kaj bi ljudje z demenco in njihovi oskrbovalci poleg točk še potrebovali?)

- **Odg.:** »Mislim, da imamo že kar nekaj oblik pomoči, ki so na voljo ljudem z demenco in njihovim svojcem. Ta /paleta storitev, ki jo imamo trenutno mislim, da je kar vredna/(385). Jaz bi k temu edino /dodala še neke aktivnosti, ki bi bile namenjene res samo osebam z demenco/(386). Pri nas se recimo še nekaj vključujejo v program »Aktiven dan« ampak niso pa v to vključene samo osebe z demenco. Mislim, da bi bilo res zanimivo narediti neke aktivnosti, /en program, kjer bi se dejansko vključevale samo osebe z demenco in bi bilo res samo njim prilagojeno/(387).«

- **Uporabniki** (S kakšnimi težavami oziroma vprašanji se ljudje obračajo na vašo točko?)
 - **Odg.:** »Ko ljudje doma opazijo, da se z njihovim svojcem nekaj dogaja, da so opazne neke spremembe, /jih sprva zanima res tisto osnovno- kam se obrniti po pomoč, se obrniti k zdravniku, kako naprej/(388)... tako da je demenci prijazna točka oziroma svetovanje v teh primerih res prva postaja, kjer potem pridobijo informacije tudi kako se obnašati do svojca... ker /marsikdaj opazijo prvi znak ravno to, da svojec postane »žleht«/(389), da se je v tej smeri spremenil. In v takšnih primerih je potem potrebno kar ukrepati, se pogovoriti in stvar dobro pojasniti.«

(Gre bolj za enkratne ali tudi večkratne obiske uporabnikov?)

- **Odg.:** »/Se ljudje tudi večkrat obrnejo na nas/(390), pa tudi /v različne oblike pomoči se vključujejo/(391). Je na primer bil najprej na nekem predavanju, potem pridejo tudi na Alzheimer caffe, pa se oglasijo tudi na svetovalnico. /Nekateri imajo kar zanimanje za to temo in se želijo informirati/(392). Nekateri imajo svojca z demenco že pri nas nameščenega, pa se potem še vedno na nas obračajo z vprašanji.«

(So uporabniki morda izrazili kakšno mnenje, pohvalo ali kritiko glede delovanja točke?)

- **Odg.:** »Mislim, da /so naši uporabniki zadovoljni s točko/(393), ker /kakšne sugestije, da bi morale biti drugače do sedaj še ni bilo/(394).«

SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA

- **Vrsta pomoči** (Kakšne dodatne nasvete oziroma informacije pa vi dajete uporabnikom? Se pri tem osredotočate bolj na medicinski, socialni, psihološki... vidik demence?)
 - **Odg.:** »Uporabniki velikokrat /čutijo to stisko kako komunicirati in ravnati z osebo z demenco/(395)... to jih najbolj zanima. /Skupina za samopomoč je na primer dobra stvar, če v njej sodelujejo svojci, ki imajo že nekaj več izkušenj in lahko na konkretna vprašanja izmenjajo izkušnje/(396)... gre za eno interaktivno sodelovanje, ki ti prinese en del vedenja kako se odzvati, dostikrat pa ljudi enostavno zanima: »Povejte mi kaj me čaka?«.
- **Vključevanje uporabnikov** (Na kakšen način pri delovanju točke vključujete uporabnike? Ter kje in na kakšen način so upoštevane njihove potrebe?)
 - **Odg.:** »Mi se odzovemo na vsako vabilo... če se kdo želi z nami pogovarjati o tej temi, se mi na to odzovemo. /Uporabniki na nas naslovijo potrebo, kaj je tisto kar jih zanima in mi na nek način pripravimo odgovor na to/(397). /Zadnje predavanje na Alzheimer caffe ali pa prihodnje, ki ga planiramo, so ga tematsko predlagali ravno svojci/(398), kaj bi si oni še želeli slišati. Nam je to zelo dragoceno, ker /s časoma se nekatere teme že iztrošijo, zato pa so njihovi predlogi zelo dobrodošli/(399)- kaj bi še radi slišali, kaj jih še zanima.«
- **Socialni vidik demence** (Ste pri podajanju informacij/ nasvetov pozorni tudi na socialni vidik demence- npr. glede soc. mrež, medsebojnih odnosov, družbenih vlog, finance, etiko, stigmo...? Na kakšen način?)
 - **Odg.:** »Vsekakor /dajemo večji poudarek socialnemu vidiku/(400) in opažamo, da /tudi naše uporabnike zanimajo informacije bolj s tega vidika/(401).«

- **Viri moči** (Ste pri svojem delovanju pozorni tudi na iskanje uporabnikovih virov moči- npr. njegovih spretnosti, znanje, izkušnje, sposobnosti? Kje in kako upoštevate ta koncept dela?)
 - **Odg.:** »Vsekakor /smo pozorni na opolnomočenje naših uporabnikov in stanovalcev/(402). /Za vsakega uporabnika se izdela biografija, njegova življenjska zgodba/(403), kaj je rad počel, kdaj je morda doživel kakšno travmatično izkušnjo... zato da potem /pri samem konceptu dela to tudi upoštevamo in ga opolnomočimo tam kjer so njegova področja/(404). V bistvu se sledi eni preprosti filozofiji, da v vsakem trenutku skušamo pri uporabniku doseči pomiritev oziroma eno zadovoljstvo.«

(Na katere vire moči pa ste pri uporabnikih najbolj pozorni? Kje vidite vir opolnomočenja?)

- **Odg.:** »Pri delu z osebami z demenco je /pomembno, da je stalen kader/(405)...to je ena taka generalna stvar, ki je tukaj zelo pomembna. Namreč /vsak, ki se potem preseli v dom, mora za uspešno življenje doživeti in razviti občutek zaupanja/(406), zato je pomembno, da se ta občutek razvije z nekim stalnim kadrom zaposlenih. Potem pa so tukaj /pomembne še strategije komunikacije/(407)- da se z določenimi vprašanji stanovalcev ne spravlja v stisko, ter da čutijo bližino in naklonjenost ljudi okoli sebe. Seveda pa je še /pomembno, da se ljudi z demenco opolnomoči v tistem kar še zmorejo in se jih spodbuja k samostojnosti/(408).«

SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH

- **Ideja** (Kaj menite o sami ideji, smiselnosti in namenu teh točk? Je v Sloveniji res potreba po tolikšnih točkah?)
 - **Odg.:** »/Meni se zdi super, da so se začele ustanavljati tovrstne točke/(409), ker to je del kampanje ozaveščanja, kar je tudi zapisano v strategiji in mislim, da je to en /pomemben korak v tej strategiji obvladovanja in ozaveščanja o bolezni demence/(410). In pomembno se mi pri vsem tem zdi tudi to, /da točke niso samo v domovih za starejše ampak so tudi na drugih punktih/(411), kot na primer v knjižnicah in drugod, kjer se določena populacija ljudi giblje.«

(So po vašem mnenju točke tudi uporabne pri zmanjševanju stigme na tem področju?)

- **Odg.:** »Seveda /točke dobro pripomorejo k zmanjševanju stigme/(412), ker /najprej so se začeli svojci odpirati; ker tudi svojcem na začetku ni bilo enostavno, so bili zelo zaprti okrog te problematike/(413). Danes pa /svojci že dosti lažje izpostavijo svojo zgodbo, to recimo vidimo pri Alzheimer caffè-jih/(414). Tako da mislim da, počasi, počasi bo to prišlo tudi na obolele osebe z demenco. Namreč tudi ta testiranja za demenco na nek način odpirajo vrata, da bomo bolj odkrito začeli govoriti o tej težavi in tu so že opazni neki premiki. Tako da vsekakor vse te stvari doprinesejo k temu, da se bo odprl prostor in /da bodo generacije, ki prihajajo za nami, že imele drugačno miselnost o tej bolezni/(415). In če nebi bilo vseh teh aktivnosti se to še dolgo nebi zgodilo.«
- **Ime** (Kako bi komentirali ime »Demenci prijazne točke«? Se ime sklada z namenom?)
 - **Odg.:** »Mislim, da /je to ime dobro, simpatično/(416) in /se je tudi dobro prijelo/(417). Že /takoj pove čemu je namenjeno/(418) in /nosi neko dobro sporočilo/(419).«

- **Lokacije** (Kako bi komentirali izbiro lokacij kjer se ustanavljajo točke?)

/

- **Pomanjkljivosti/ predlogi** glede točk in njihovega delovanja
 - **Odg.:** »Nimam nekih pripomb. Točka kot taka je res bolj informativne narave, potem pa /je od vsake organizacije odvisno koliko aktivnosti bo še k temu dodala/(420).«

Intervju E (Dom ob Savinji)

PODATKI O TOČKI

- **Čas delovanja** (Od kdaj točka deluje, kdaj je bila ustanovljena? Kdaj so informacije dostopne uporabnikom-samo v času uradnih ur?)
 - **Odg.:** »/Dom ob Savinji Celje je demenci prijazna točka od 13. novembra 2018/(421).«
 - **Odg.:** »/Informacije so uporabnikom na voljo v času uradnih ur socialne službe/(422) in sicer /v ponedeljek 12.00-15.00, sreda in petek od 8.00 do 11.00/(423). /Dostopnost do zloženek in drugega materiala je ves čas odprtja doma/(424). Prav tako /osnovne informacije na recepciji doma vse dni v tednu/(425).«
- **Pobuda delovanja** (Kdo je predlagal ustanovitev točke? Zakaj oz. kaj so bili razlogi za ustanovitev?)
 - **Odg.:** »/Pobudo za ustanovitev točke je podala direktorica/(426) Bojana Mazil Šolinc.«
 - **Odg.:** »Osrednji /razlog za ustanovitev točke je bilo predvsem ozaveščanje ljudi tudi izven doma, v lokalnem okolju/(427).«
- **Lokacija točke** (Kako bi ocenili primernost lokacije, umeščenost v okolje in dostopnost uporabnikom? Kako bi ocenili prepoznavnost točke v lokalnem okolju? Bi glede lokacije izpostavili kakšno prednost/ pomanjkljivost)
 - **Odg.:** »/Lokacija točke v Domu ob Savinji Celje je zelo primerna/(428), saj je /recepcija doma vstopna točka/(429), kje ljudje iščejo informacije tako za dnevno varstvo, center za pomoč na domu, institucionalno varstvo, center za krepitev spomina in ostale storitve doma.«
- **Kader** (Kdo je odgovoren za vodenje točke? Na podlagi česa so bile izbrane te osebe? Kakšen je poklic, izobrazba teh oseb? Kako bi ocenili njihovo dodatno usposobljenost za vodenje demenci prijazne točke?)
 - **Odg.:** »/Koordinatorica demenci prijazne točke je Lucija Pangerl, univ. dipl. delovna terapevtka/(430), /z uporabniki pa se srečujejo receptorke, socialni delavki, koordinatorji pomoči na domu in dnevnega centra, ter ostali zaposleni po potrebi/(431).«
 - **Odg.:** »V Domu ob Savinji Celje smo /pripravili že vrsto izobraževanj za zaposlene/(432) in /za širšo javnost/(433), kar nam pomaga pri podajanju informacij. V bodoče pa

/ocenjujemo potrebo po nadaljnjih izobraževanjih na kakšen način pristopiti k pomoči potrebnemu/(434).«

- **Uporabniki** (Vodite kakšno evidenco o uporabnikih, pišete poročila? Kakšna je okvirna ocena št. oseb z demenco in št. drugih uporabnikov, ki se oglasio k vam na točko?)
 - **Odg.:** »/Evidence o uporabnikih ne vodimo/(435), saj je /težko ločevati kdo se je na nas obrnil po informacije v sklopu demenci prijazne točke, kdo pa v sklopu prve socialne pomoči ali možnosti namestitve v domu/(436).«

AKTIVNOSTI/DELOVANJE TOČKE

- **Aktivnosti** (Katere od predvidenih aktivnosti dejansko izvajate in kako pogosto? Katere storitve uporabniki največ koristijo? Kako izbirate vsebino/tematiko aktivnosti? Kaj bi bili vaši predlogi za večjo aktivnost točke oz. kaj vam pri tem predstavlja oviro?)
 - **Odg.:** »/Uporabnikom ponudimo informiranje/(437), /usmerjanje/(438), /svetovanje/(439),/ informativni material/(440), /vključitev v skupino za samopomoč svojcem obolelih z demenco/(441), /vključitev v skupino obolelih za demenco/(442), /povabilo na izobraževanja/(443), /vključitev v storitve pomoči na domu/(444), /dnevno varstvo/(445) ali /načrtovanje namestitve v dom/(446).«
- **Učinkovitost** (Kako bi ocenili učinkovitost točke, dosegate namen/cilje delovanja točke? Kje vidite pomanjkljivosti in kaj je tisto kar delate dobro?)
 - **Odg.:** »/Dosedanji rezultati kažejo na učinkovito delovanje demenci prijazne točke/(447). /V bodoče je naš cilj ustanovitev skupne vstopne točke/(448), /kjer bo uporabnik lahko prejel vse informacije in načrt pomoči na enem mestu/(449).«
- **Potrebe** (Je v lokalnem okolju res potreba po teh točkah, kaj zaznavate? Kakšne potrebe oz. potrebe po čem zaznavate pri samih uporabnikih? Kaj bi ljudje z demenco in njihovi oskrbovalci poleg točk še potrebovali?)
 - **Odg.:** »Zagotovo so /potrebe v lokalnem okolju velike/(450), saj /se vedno več starejših, predvsem pa svojcev obrača na nas za različne vrste informacij/(451).«
 - **Odg.:** »/Potrebovali bi enotno vstopno točko/(452), /prostor za druženje/(453),...«
- **Uporabniki** (S kakšnimi težavami/ vprašanji se uporabniki obračajo na točko? So to večkratni/ enkratni obiski? Ali uporabniki izrazijo kakšno mnenje/ pohvalo/ kritiko o točki?)
 - **Odg.:** »/Konkretno izrazijo svojo stisko/(454), /iščejo pomoč in rešitve/(455).«
 - **Odg.:** »/Vračajo se glede namestitve v dom/(456).«

SMERNICE/ KONCEPTI DELOVANJA

- **Vrsta pomoči** (Kakšne nasvete/ informacije/ pomoč dajete uporabnikom? Se pri podajanju informacij/ nasvetov osredotočate bolj na medicinski, socialni, psihološki... vidik demence?)

- **Odg.:** »/Podajamo informacije, ki so razumljive/(457) iskalcem informacij /pri vseh vidikih demence/(458).«
- **Vključevanje uporabnikov** (Na kakšen način pri delovanju točke vključujete/ upoštevate uporabnike? Ima uporabnik pri delovanju točke kakšen vpliv? Kje in na kakšen način so upoštevane njihove potrebe?)
 - **Odg.:** »Demenci prijazna točka je namenjena uporabnikom in je /usmerjena na njihove potrebe/(459).«
- **Socialni vidik demence** (Ste pri podajanju informacij/ nasvetov pozorni tudi na socialni vidik demence- npr. socialne mreže oseb z demenco, medsebojne odnose, njihove družbene vloge, finance, etiko, stigmo...? Kaj od naštetega upoštevate pri delovanju točke in na kakšen način?)
 - **Odg.:** »Vsekakor /smo pozorni na socialni vidik/(460).«
- **Viri moči** (Ste pri svojem delovanju pozorni tudi na iskanje uporabnikovih virov moči- npr. njegovih spretnosti, znanje, izkušnje, sposobnosti? Kje in kako upoštevate ta koncept dela? Katere vire moči največkrat izpostavite pri uporabnikih?)
 - **Odg.:** »/Uporabnike opolnomočimo/(461) in jim /ponudimo rešitev glede na njihove zmožnosti/(462).«
 - **Odg.:** »/Samostojnost odločanja/(463).«

SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH

- **Ideja** (Kaj menite o sami ideji, smiselnosti in namenu demenci prijaznih točk? Je v Sloveniji res potreba po tolikšnem številu točk? Kaj so po vašem mnenju prednosti tovrstnih točk?)
 - **Odg.:** »/Potrebne so enotne vstopne točke/(464) in /izobražen kader/(465).«
- **Ime** (Kako bi komentirali ime »Demenci prijazne točke? Se ime sklada z namenom?)
 - **Odg.:** »/Ime nam je OK/(466).«
- **Lokacije** (Kako bi komentirali izbiro lokacij kjer se ustanavljajo točke? Je izbira smiselna?)
 - **Odg.:** »V Domu ob Savinji Celje je /lokacija smiselna, saj ponujamo različne storitve na enem mestu/(467).«
- **Pomanjkljivosti/ predlogi** (Kje vidite pomanjkljivosti pri delovanju demenci prijaznih točk in kaj so vaši predlogi za boljše in učinkovitejše delovanje?)
 - **Odg.:** »/Pomanjkljivost je v prostoru/(468), saj je potreben za pogovor primeren prostor in čas, ter /usposobljen kader/(469).«
 - **Odg.:** »/Financiranje ni urejeno/(470).«

Intervju F (Dom starejših Laško)

PODATKI O TOČKI

- **Čas delovanja** (Od kdaj točka deluje, kdaj je bila ustanovljena? Kdaj so informacije dostopne uporabnikom-samo v času uradnih ur?)
 - **Odg.:** »/Točka deluje od 18.10.2018/(471)dalje. /Informacije so uporabnikom dostopne od 7.00 do 20.00 ure/(472).«
- **Pobuda delovanja** (Kdo je predlagal ustanovitev točke? Zakaj oz. kaj so bili razlogi za ustanovitev?)
 - **Odg.:** »/Točka se je ustanovila na pobudo vodje doma/(473) ga. Janje Podkoritnik Kamenšek, saj /sledi sodobnim novostim, ki jih dom lahko ponudi/(474).«
- **Lokacija točke** (Kako bi ocenili primernost lokacije, umeščenost v okolje in dostopnost uporabnikom? Kako bi ocenili prepoznavnost točke v lokalnem okolju? Bi glede lokacije izpostavili kakšno prednost/ pomanjkljivost)
 - **Odg.:** »/Lokacija se nam zdi zelo primerna/(475), saj /smo v lokalnem okolju prepoznavni/(476) po svojem strokovnem znanju in delu. Poleg tega /imamo tudi veliko izkušenj na področju demence/(477), tako da menim, da je velika prednost, da je točka pri nas, saj /si lahko obiskovalci točke tudi pogledajo naš dom in dobro prakso dela z obolelimi za demenco/(478).«
- **Kader** (Kdo je odgovoren za vodenje točke? Na podlagi česa so bile izbrane te osebe? Kakšen je poklic, izobrazba teh oseb? Kako bi ocenili njihovo dodatno usposobljenost za vodenje demenci prijazne točke?)
 - **Odg.:** »/Za vodenje točke smo zadolžene vodja doma/(479), /socialna delavka/(480) in /vodja zdravstvene nege/(481), vse /imamo dolgoletne izkušnje na področju skrbi za starejše/(482), ter /dodatna izobraževanja s področja demence/(483).«
- **Uporabniki** (Vodite kakšno evidenco o uporabnikih, pišete poročila? Kakšna je okvirna ocena št. oseb z demenco in št. drugih uporabnikov, ki se oglasijo k vam na točko?)
 - **Odg.:** »V domu /vodimo evidenco obiskov na demenci prijazni točki/(484), ki /so jo pripravili na Združenju za pomoč pri demenci Spominčica/(485). V letu, ki je za nami /se je osebno oglasilo 17 oseb/(486), od tega /2 osebi z demenco/(487), /1 strokovni delavec/(488), ostalo pa so bili svojci.«

AKTIVNOSTI/DELOVANJE TOČKE

- **Aktivnosti** (Katere od predvidenih aktivnosti dejansko izvajate in kako pogosto? Katere storitve uporabniki največ koristijo? Kako izbirate vsebino/tematiko aktivnosti? Kaj bi bili vaši predlogi za večjo aktivnost točke oz. kaj vam pri tem predstavlja oviro?)
 - **Odg.:** »Glede na to, da imamo demenci prijazno točko odprto dobro leto smo v tem času /v prvi vrsti nudili informacije osebam, ki so se obrnile na nas po pomoč/(489), ter /izobraževali zaposlene za čim bolj kvalitetno delo s stanovalci, svojci in drugimi/(490). V

preteklem letu smo /sodelovali pri Sprehodu za spomin/(491) v okviru katerega smo udeležence sprehoda seznanili z oblikami pomoči, ki jih nudimo stanovalcem v gospodinjstvi in v negovalni oazi. /Bomo pa nadaljevali z organizacijo alzheimer cafe-jev/(492) in /predavanj/(493). Trenutno je /največ uporabnikov koristilo informacije/(494), /vsako leto pa je tudi lepo obiskan dogodek Sprehod za spomin/(495). Želimo, da z aktivnostmi dosežemo čim širši krog uporabnikov zato jih /izbiramo na podlagi stisk uporabnikov/(496) in /sodobnih smernic skrbi za osebe z demenco/(497). /Zaenkrat se z ovirami nismo srečali/(498).«

- **Učinkovitost** (Kako bi ocenili učinkovitost točke, dosegate namen/cilje delovanja točke? Kje vidite pomanjkljivosti in kaj je tisto kar delate dobro?)
 - **Odg.:** »Z odprtjem demenci prijazne točke smo vsekakor dosegli namen za katerega je bila vzpostavljena, prav tako smo dosegli cilje, ki smo si jih zastavili, zato menimo, da /zaenkrat delamo dobro/(499).«
- **Potrebe** (Je v lokalnem okolju res potreba po teh točkah, kaj zaznavate? Kakšne potrebe oz. potrebe po čem zaznavate pri samih uporabnikih? Kaj bi ljudje z demenco in njihovi oskrbovalci poleg točk še potrebovali?)
 - **Odg.:** »Zaradi vse večjega števila obolelih za boleznijo demence menimo, da je dobro, da je čim več točk/(500) kjer lahko uporabniki dobijo vse potrebne informacije. Vsekakor bi bilo /potrebno zagotoviti večje število nastanitvenih kapacitet v domski oskrbi/(501) oz. /razvijati sistem podpornih mrež v domačem okolju/(502).«
- **Uporabniki** (S kakšnimi težavami/ vprašanji se uporabniki obračajo na točko? So to večkratni/ enkratni obiski? Ali uporabniki izrazijo kakšno mnenje/ pohvalo/ kritiko o točki?)
 - **Odg.:** »/Največ stisk uporabnikov je bilo povezanih z namestitvijo v domsko oskrbo/(503). /Vsi so nas obiskali 1-krat/(504) in vsi /so bili hvaležni za podane informacije in gradivo/(505), ki so ga prejeli.«

SMERNICE/ KONCEPTI DELOVANJA

- **Vrsta pomoči** (Kakšne dodatne nasvete/ informacije/ pomoč dajete uporabnikom? Se pri podajanju informacij/ nasvetov osredotočate bolj na medicinski, socialni, psihološki... vidik demence?)
 - **Odg.:** »V letu, ki je za nami so /obiskovalci Demenci prijazne točke želeli le splošne informacije vezane na bolezen/(506) in /pomoč pri razbremenitvi svojcev, ki skrbijo za dementno osebo/(507) – iskanje možnih rešitev. /Informacije, ki smo jih podali so bile vezane bolj na socialni vidik demence/(508).«
- **Vključevanje uporabnikov** (Na kakšen način pri delovanju točke vključujete/ upoštevate uporabnike? Ima uporabnik pri delovanju točke kakšen vpliv? Kje in na kakšen način so upoštevane njihove potrebe?)
 - **Odg.:** »Kot sem že navedla zgoraj smo v letu, ki je za nami imeli uporabnike točke, ki so iskali predvsem informacije, zato smo se z njimi srečali le enkrat. Vsekakor pa /se veselimo sodelovanja z uporabniki, ki bi želeli aktivno pristopiti k delovanju točke/(509).

/Veseli bomo tudi, če bodo izrazili kakšne svoje potrebe/(510), ki jim jih bomo poskušali zadovoljiti, uresničiti,...«

- **Socialni vidik demence** (Ste pri podajanju informacij/ nasvetov pozorni tudi na socialni vidik demence- npr. socialne mreže oseb z demenco, medsebojne odnose, njihove družbene vloge, finance, etiko, stigmo...? Kaj od naštetega upoštevate pri delovanju točke in na kakšen način?)
 - **Odg.:** »V letu, ki je za nami smo se /pri podajanju informacij v večini dotaknili socialnega vidika/(511) kjer smo bili pozorni na vse vidike, ki ste jih navedli v vprašanju. Z uporabniki, ki so bili v stiski smo /poskušali poiskati vire moči dokler ne bo na voljo kakšno prosto mesto v domski oskrbi/(512).«
- **Viri moči** (Ste pri svojem delovanju pozorni tudi na iskanje uporabnikovih virov moči- npr. njegovih spretnosti, znanje, izkušnje, sposobnosti? Kje in kako upoštevate ta koncept dela? Katere vire moči največkrat izpostavite pri uporabnikih?)
 - **Odg.:** »Pri delu smo vedno /pozorni na vire moči, ki jih imajo uporabniki/(513), se pa vse pogosteje /srečujemo s situacijo, ko so uporabniki že izčrpali vse možne vire moči/(514), a kljub temu ne zmorejo več skrbeti za dementno osebo. Poleg tega pa se pojavlja še ena velika skrb, saj opažamo, da /vse več dementnih oseb nima socialne mreže/(515), tako da je /edina možna oblika pomoči namestitvev v domsko oskrbo/(516).«

SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH

- **Ideja** (Kaj menite o sami ideji, smiselnosti in namenu demenci prijaznih točk? Je v Sloveniji res potreba po tolikšnem številu točk? Kaj so po vašem mnenju prednosti tovrstnih točk?)
 - **Odg.:** »Glede na to, da /število obolenih z demenco strmo narašča/(517) in da /se svojci zelo težko sprijaznijo z boleznijo njihovih družinskih članov/(518), menim da je /zelo na mestu, da je na voljo čim več točk, ki so jim lahko v podporo/(519), ko jo potrebujejo. Vsekakor /vidim prednost v lokaciji/(520), /v prepoznavnosti/(521) in /strokovni podkovanosti/(522).«
- **Ime** (Kako bi komentirali ime »Demenci prijazne točke? Se ime sklada z namenom?)
 - **Odg.:** »Jaz menim, da /se ime sklada z namenom/(523).«
- **Lokacije** (Kako bi komentirali izbiro lokacij kjer se ustanavljajo točke? Je izbira smiselna?)
 - **Odg.:** »Menim, /da je izbira smiselna/(524), da /se točke ustanavljajo tam, kjer se giblje največ ljudi, ki tovrstno obliko pomoči potrebujejo/(525).«
- **Pomanjkljivosti/ predlogi** (Kje vidite pomanjkljivosti pri delovanju demenci prijaznih točk in kaj so vaši predlogi za boljše in učinkovitejše delovanje?)
 - **Odg.:** »Glede na to, da delujemo krajši čas /ne vidimo pomanjkljivosti/(526) in zaenkrat tudi nimamo predlogov za učinkovitejše delovanje.«

Intervju G (Pegazov dom Rogaška Slatina)

PODATKI O TOČKI

- **Čas delovanja** (Od kdaj točka deluje? Kdaj so informacije dostopne uporabnikom-samo v času uradnih ur?)
 - **Odg.:** »/Točka deluje od maja 2018/(527). Načeloma so /informacije dostopne od ponedeljka do petka, v času ko sem jaz tu- od 7. do 15. ure/(528). /Če mene ni, je tukaj glavna sestra, ki daje informacije/(529). Ona je ponavadi še dlje v službi. Sicer pa /tudi kdo od zdravstvenega osebja/(530)... Skratka nas je /v domu več zaposlenih, ki lahko dajemo te informacije obiskovalcem in uporabnikom/(531).«
- **Pobuda delovanja** (Kdo je predlagal ustanovitev vaše točke in kaj je bil razlog za ustanovitev?)
 - **Odg.:** »To je bil nekako skupni cilj, /da se v skupnosti postavi prostor, kjer je možno pridobiti informacije/(532). Tako, da /nam je bilo vsem v domu v interesu/(533), da se priključimo temu projektu.«
- **Lokacija točke** (Kako bi ocenili primernost lokacije, samo umeščenost v okolje in dostopnost uporabnikom?)
 - **Odg.:** »Mislim, da je/ lokacija točke in sama dostopnost zelo dobra/(534). Že /na splošno je dom za stare en tak prostor, kamor se dosti ljudi obrača po raznorazne informacije/(535). Mi v socialni službi in tudi v zdravstveni službi smo vedno na voljo, da obiskovalcem /damo informacije vseh vrst, tudi tiste, ki jih socialni delavci dajemo v sklopu prve socialne pomoči/(536). Če glede česa nismo sigurni, se med sabo pozanimamo... skratka na nas se lahko obrnejo glede kakršnekoli stiske, ne samo glede demence.«

(Kako bi pa ocenili prepoznavnost točke v lokalnem in širšem okolju?)

- **Odg.:** »Mislim, da je /točka še premalo poznana v našem okolju/(537). /Ljudje se še premalo zavedajo tega problema/(538) in premalo se zavedajo, da je vedno več te bolezni med nami. Zato je /treba zelo delati na lokalni ozaveščenosti/(539). /Sodelujemo tudi z Društvom za pomoč pri demenci Rogaška Slatina in si želimo, da bi bilo več članov oziroma več aktivnih članov/(540). Tempo življenja nas tako preganja, da dosti ljudi nima časa za neke dodatne aktivnosti, zato se na točki zelo trudimo, da vseeno skušamo informacije prenesti v lokalno skupnost in jih ozavestiti, da imajo možnost, da pridejo po informacije.«
- **Kader** (Kdo je odgovoren za vodenje točke? Kakšen je poklic, izobrazba teh oseb?)
 - **Odg.:** »/Za vodenje točke sem odgovorna jaz (socialna delavka)/(541) in /glavna sestra/(542), so pa za podajanje tovrstnih informacij usposobljeni še nekateri drugi zdravstveni delavci. Ampak načeloma sva midve s sestro.«

(Kako bi ocenili dodatno usposobljenost za vodenje demenci prijazne točke?)

- **Odg.:** »/Dodatna usposabljanja so v bistvu bila izobraževanja v okviru projekta »Demenca med nami«/(543). Imeli smo ogromno predavanj in delavnic na to temo. /Izobraževanj pa se nisva udeležili samo midve z glavno sestro, ampak se je tudi veliko ostalega našega kadra udeležilo teh izobraževanj/(544), ker konec koncev imamo tudi v našem domu stanovalce z demenco, zato je ključnega pomena, da je kader izobražen in ve kako z ljudmi ravnati. Sicer pa so se ta /izobraževanja izvajala tudi v našem domu/(545), /veliko pa jih je potekalo v Domu Šentjur/(546). To je bil res velik projekt, ker smo /med sabo sodelovali domovi, zdravstveni domovi in bolnica Celje/(547) in nam je predavalo res veliko strokovnjakov, tako da je bilo res dobro zasnovano. Ta /izobraževanja so bila odprta tudi za zunanje obiskovalce, za lokalno skupnost/(548), ampak je /z njihove strani bil odziv res bolj slab/(549).«
- **Uporabniki** (Vodite tudi kakšno evidenco o uporabnikih in pa kolikšna je okvirna ocena št. oseb z demenco in št. drugih uporabnikov?)
 - **Odg.:** »/Imamo en obrazec, ki smo ga dobili v ta namen s strani Spominčice/(550) in /v njega vpisujemo kdo je prišel (ne imensko, ampak ali je to bil sorodnik ali dejansko oseba z demenco), po kakšne informacije je prišel, kaj smo mu svetovali/(551)... Je pa vsekakor /več obiskov s strani svojcev/(552), pa še to opažam, da /velikokrat pridejo prepozno po informacije, ko je demenca že dosti napredovala/(553). Težava je, da tega problema ne zaznajo toliko prej, ker ne vejo in ne povežejo sprememb pri človeku z boleznijo. Je pa tudi odziv precej slab... /zelo malo je primerov pri katerih bi se ljudje na nas obrnili res samo zato ker imamo to točko/(554). /Bolj se na nas obračajo po informacije v sklopu prve socialne pomoči/(555), pa tudi /na internetu je že toliko dostopnih informacij/(556), da se že tam pozanimajo in si potem niti ne vzamejo časa, da bi morda še k nam prišli po nasvete ali pogovor.«

AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE

- **Aktivnosti** (Katere aktivnosti oziroma storitve izvajate v sklopu vaše točke? In katere aktivnosti so s strani uporabnikov najbolj obiskane?)
 - **Odg.:** »/Izvajamo Alzheimer caffe-je/(557)...zdaj v kratkem smo imeli dva. Potem v mesecu septembru /ob svetovnem dnevu Alzheimerjeve bolezni imamo vedno kakšna predavanja, delavnico/(558)...vedno kaj organiziramo. Jaz sem tudi predsednica /društva Spominčica v Rogaški in se zdaj trudim, da bi se še v tej smeri malo bolj angažirali/(559). Tudi /Sprehod za spomin vedno organiziramo v sklopu svetovnega dneva/(560). Organiziramo pa tudi kakšna /predavanja oziroma izobraževanja, ki potekajo tukaj pri nas v domu, ampak se vedno zraven povabi tudi lokalno skupnost/(561)... razpošljemo vabila, objavimo dogodek na spletu, včasih objavimo tudi na radiu... skratka gremo širše, povabimo ljudi, ker so ponavadi te stvari vse zastoj. /So pa ene stvari kar vredno obiskane, ene pa tudi ne... čisto različno/(562).«

(Kako izbirate samo vsebino oziroma tematiko aktivnosti?)

- **Odg.:** »Pri načrtovanju aktivnosti ali pa kakšnih predavanj /tematike niso vedno vezane samo na demenco/(563). Recimo se včasih osredotočimo /na splošno na zdrav življenjski

slog, na zdravo prehrano, na gibanje/(564), tudi /na duševno zdravje/(565)- da človek ne pozabi na ta vidik in da smo na to pozorni še preden zbolimo.«

(Opažate pri izvajanju aktivnosti kakšne pomanjkljivosti, nekaj kar bi se dalo izboljšati, nadgraditi? Katere so tiste ovire?)

- **Odg.:** »Zdaj /pri izvajanju aktivnosti je ena taka ovira »čas«/(566)... /predavatelji so dostikrat zasedeni/(567), potem pa se k temu navežejo še finance... Največkrat imamo /zunanje predavatelje, ki jih je treba plačati, tako da tukaj je ponavadi tudi denar problem/(568).«

➤ **Učinkovitost** (Kako bi ocenili učinkovitost točke, dosegate namen oziroma cilje točke? Kje so pomanjkljivosti?)

- **Odg.:** »Pri naši točki si nismo zastavili nekih posebnih ciljev v smislu, da želimo doseči določeno število uporabnikov. Naš /cilj je, da skušamo čim bolj ozaveščati lokalno skupnost/(569)... pa tu ne mislim, da skušamo čim več ljudi privabiti na predavanja. Pegazov dom je zelo povezan z Društvom Spominčica Rogaška Slatina in res dobro sodelujemo... zdaj na primer /organiziramo skupino za samopomoč za vse tiste, ki se na kakršenkoli način srečujejo z demenco/(570). To bomo izvedli v mesecu marcu in bomo tudi objavili javno vabilo. V ta namen sem jaz zdaj eno leto /hodila tudi na izobraževanja za vodenje tovrstnih skupin/(571)...tako, da se tudi v tej smeri angažiramo in upam, da bo dober odziv.«

➤ **Potrebe** (Je v lokalnem okolju res potreba po teh točkah, po čem to zaznate in kakšne potrebe zaznavate pri uporabnikih?)

- **Odg.:** »Vsekakor /je potreba po teh točkah... povsod je prisotna ta potreba/(572).«

(Kaj pa bi ljudje z demenco in njihovi oskrbovalci poleg točk še potrebovali?)

- **Odg.:** »Jaz mislim, da /so te točke, z namenom informiranja, zaenkrat dovolj/(573). Mogoče /bi bilo dobro zagotoviti nek prostor za druženja/(574)... Mislim pa, da če je ljudem ali pa predvsem svojcem v interesu, da bi se želeli vključiti v neko dejavnost, ki bi jim predstavljala eno vrsto odklopa od vsakdanjih skrbi, potem /se sigurno najde kakšna stvar, društvo, dejavnost, kamor bi se lahko vključili/(575)...če jim je le v interesu. Je pa to odvisno čisto od vsakega posameznika...so ljudje, ki so raje cele dneve doma, so pa na drugi strani tisti, ki pa radi grejo kam in imajo zanimanje še kakšne druge stvari. Tako, da mislim, da se da najti kar nekaj že obstoječih storitev ali pa dejavnosti, samo informacije je potrebno dobiti.«

➤ **Uporabniki** (S kakšnimi težavami in vprašanji se uporabniki obračajo na točko? So to večkratni/enkratni obiski?)

- **Odg.:** »/Najbolj pogosto jih zanima na splošno o bolezni demence/(576), /komunikacija z osebami z demenco/(577), /kam po pomoč/(578) in kako ravnati zdaj. Ker ponavadi /se obrnejo po pomoč takrat, ko so svojci že v precejšnji stiski, ko so že izčrpani/(579) in ne vedo več kako bi še postopali. Tako, da v večini jih zanimajo te informacije, pa potem

nadalje/ kako je z namestitvijo v dom/(580), pa tudi /kako je z dodelitvijo skrbnika preko sodišča/(581)... So pa to /ponavadi bolj enkratni obiski/(582).«

(So uporabniki že izrazili kakšno mnenje, pohvalo, kritiko glede delovanja vaše točke?)

- **Odg.:** »/Ni še bilo nobene kritike/(583) ali pa neke posebne pohvale glede delovanja točke.«

SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA

- **Vrsta pomoči** (Kakšne dodatne nasvete in informacije pa vi dajete uporabnikom? Se pri tem osredotočate bolj na medicinski, socialni, psihološki... vidik demence?)
 - **Odg.:** »Odvisno kaj nas uporabniki sami vprašajo... Ponavadi jim /rada svetujem, da morajo svojci tudi na sebe gledati, da naredijo nekaj zase/(584), da jim ni prioriteta samo dobra skrb za osebo z demenco ampak /da gledajo tudi na svoje zdravje/(585), /na čas s svojo družino/(586). /Vedno jim dam tudi vizitko/(587), da se lahko še kadarkoli obrnejo na mene ali pa se mi osebno oglasijo v pisarni.«
- **Vključevanje uporabnikov** (Na kakšen način pri delovanju točke vključujete uporabnike? Kje in na kakšen način so upoštevane njihove potrebe?)
 - **Odg.:** »Načeloma jim damo /na Alzheimer caffee-ju en obrazec, na katerega lahko napišejo kakšna tematika bi jih še zanimala/(588), če /so bili zadovoljni s predstavljeno tematiko/(589) ali pa če imajo za prihodnjič kakšno drugo željo.«
- **Socialni vidik demence** (Ste pri podajanju informacij/ nasvetov pozorni tudi na socialni vidik demence- npr. glede soc. mrež, medsebojnih odnosov, družbenih vlog...? Na kakšen način vključite ta vidik?)
 - **Odg.:** »/Smo pozorni na ta vidik demence/(590)...se trudimo. Jaz osebno /medicinskega vidika sploh ne razlagam/(591), ker /nisem zato usposobljena/(592). Jaz jim /vse razložim po domače, tako da ljudje razumejo/(593). Ker neke strokovnosti ljudje ne bodo razumeli, pa tudi meni ni v interesu, da bi se zapletala z neko strokovno razlago. Ljudem se je potrebno približati s toplim odnosom, z lepo besedo, s pravim pristopom, ki jih bo pritegnil in se bodo morda še kdaj vrnili, ker bodo videli, da so bili razumljeni. Najbolj pa res /dajemo poudarek na komunikacijo z osebo z demenco/(594) in pa /kaj lahko oni naredijo doma, da jim bo lažje pri oskrbi svojca z demenco/(595)... npr. pri sami osebni higieni, pa pri dnevni aktivnosti, /da se ljudi spodbuja k samostojnosti/(596)... Seveda pa za vse to rabijo svoj čas in potrpljenje. Tu se potem pokaže, da je /največji problem predvsem komunikacija/(597), /dnevne aktivnosti/(598) in /osebna higiena/(599).«
- **Viri moči** (Ste pri svojem delovanju pozorni tudi na iskanje uporabnikovih virov moči- npr. njegovih spretnosti, znanje, izkušnje, sposobnosti? Kje in kako upoštevate ta koncept dela?)
 - **Odg.:** »Ta /koncept opolnomočenja upoštevamo predvsem na ta način, da jim svetujemo naj se družijo z drugimi ljudmi, ki so morda v podobni situaciji/(600), /naj se povežejo tudi z drugimi družinskimi člani in naj si med seboj pomagajo in podpirajo/(601). Da ni samo en svoje venomer obremenjen, /da si oskrbo malce razdelijo in da si znajo vzeti

čas za počitek/(602). Svetujem jim tudi, /da se vsi člani družine posvetujejo glede demence in da potem vsi delajo enako/(603), ker konstanta je pri demenci pomembna. /Ponudim jim tudi dnevno varstvo/(604), ampak se zelo malo ali skoraj nič ne odločajo za to obliko pomoči.«

SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH

- **Ideja** (Kaj menite o sami ideji, smiselnosti in namenu teh točk? Je v Sloveniji res potreba po tolikšnih točkah? Kako lahko točke pripomorejo k zmanjševanju stigme na področju demence?)

- **Odg.:** »Meni se te /točke zdijo zelo pametna stvar/(605), ker je potrebno ljudi ozavestiti, saj /še vedno ne vedo dovolj o bolezni demence/(606). Mislim tudi, da bi bilo /potrebno s tem začeti že pri otrocih/(607), da se tudi njih ozaveš, da so spremembe pri njihovih babicah, dedkih, posledica bolezni in jim to bolezen tudi predstaviti na njim razumljiv način. In če bomo že otroke pravilno seznanjali s temi stvarmi, bodo potem tudi kot odrasli drugače gledali na to bolezen in jo morda tudi bolj sprejemali. Zato mislim, da bi /tudi na šolah bilo potrebno narediti kakšne delavnice, predavanja/(608). To je tudi moja ideja, /da bi to skušali izpeljati tudi v okviru našega društva/(609).«

(Bi rekli, da so točke tudi pomemben dejavnik pri zmanjševanju stigme na tem področju? Na kakšen način?)

- **Odg.:** »Vsekakor /točke tudi pripomorejo k zmanjševanju stigme/(610), čeprav je /še vedno prisotna v kar precejšnji meri/(611). Še vedno se mi zdi, da /se svojci sramujejo, jih je sram, ampak to se dogaja samo zato, ker ljudje bolezni ne poznajo/(612).«

- **Ime** (Kako bi komentirali ime »Demenci prijazne točke«? Se ime sklada z namenom?)

- **Odg.:** »/Meni se poimenovanje teh točk zdi fajn/(613). Mislim, da /z imenom pove vse kar je treba/(614).«

- **Lokacije** (Kako bi komentirali izbiro lokacij kjer se ustanavljajo točke?)

- **Odg.:** »Tudi /izbira lokacij se mi zdi dobra/(615). Vsepovsod /kjer je velika frekvenca ljudi/(616), je dobro imeti takšno točko, ker /na takšnih mestih je tudi večja verjetnost, da bodo prisotne osebe z demenco/(617) ali ljudje, ki bi jih zanimala kakšna informacija v zvezi s tem. Pomembno je, /da so zaposleni na teh mestih prijazni, da se potrudijo za ljudi, za katere vidijo, da so v neki stiski/(618) in da ljudje tudi začutijo, da smo jim pripravljene pomagati.«

- **Pomanjkljivosti/ predlogi** glede točk in njihovega delovanja

- **Odg.:** »Mogoče to, kar sem že na začetku omenila, /problem se včasih pojavi pri financiranju vseh teh izobraževanj in predavanj/(619). Ker je že /na splošno težko priti do strokovnjakov, ki bi izpeljali kvalitetno predavanje/(620), še posebej težko pa jih je dobiti za manjši denar ali pa prostovoljno. Ker denarja, ki je namenjen izobraževanju ni tako veliko, zato moramo potem biti bolj inovativni, da pripravimo dobro in kvalitetno predavanje, da ljudi pritegnemo in da se še kdaj vrnejo. /Drugi problem pa vidim v tem,

da se lokalna skupnost ne odziva/(621). Zelo fajn bi bilo, da bi /zaposleni na poštah, trgovinah, bankah bili ozaveščeni o vidikih te bolezni, pa z njihove strani ni odziva/(622). Ravno oni bi tudi morali vedeti kako se odzivati, kako postopati, kako se pogovarjati z osebami z demenco... Na otvoritvi točke so recimo bili prisotni s policije pa še z nekaj drugih uradov, ampak potem pa z njihove strani ni bilo več nobenega obiska, čeprav smo jim pošiljali vabila. Se pravi se bo potrebno še kar dosti ukvarjati s tem /kako privabiti oziroma pritegniti ljudi/(623). Glede tega bi nam bila vsaka ideja dobrodošla. Sicer pa nekih drugih pomanjkljivosti ne opažam in mislim, da je bil ta projekt kar dobo zasnovan.«

Intervju H (Dom upokoencev Šmarje pri Jelšah)

PODATKI O TOČKI

➤ **Čas delovanja** (Od kdaj točka deluje? Kdaj ste jo ustanovili?)

- **Odg.:** »/Naziv »Demenci prijazna točka« smo pridobili lansko leto (2019) v mesecu juniju/(624), /1.10. pa smo otvoritev točke izvedli tudi v Podčetrtku, kjer ima naš dom še eno manjšo enoto/(625).«

(Kdaj pa so na vaši točki informacije dostopne uporabnikom? Imate kakšne določene ure?)

- **Odg.:** »Ljudje se lahko na nas obrnejo /predvsem v času uradnih ur, ko je v domu prisotna socialna delavka/(626) ali pa katera od ostalih delavk, ki so zadolžene za to področje. Če pa bi kdo iskal pomoč tudi izven tega časa, pa bi /najnujnejše informacije lahko dobil tudi izven tega časa/(627), ker imamo usposobljen kader, ki bi znal človeku svetovati ali pa se z njim vsaj pogovoriti. Imamo pa v avli /pri recepciji tudi kotiček z brošurami/(628), ki jih je pripravila Spominčica, posredujejo nam pa tudi še kakšno drugo gradivo.«

➤ **Pobuda delovanja** (Kdo je predlagal ustanovitev točke?)

- **Odg.:** »Mislim, da /nas je za to predlagala Spominčica/(629) in smo se temu tudi hitro odzvali ter se odločili, da bomo tudi mi pristopili k temu projektu.«

(Je bil kakšen poseben razlog za ustanovitev vaše točke?)

- **Odg.:** »Jaz mislim, da kljub temu, da se veliko da prebrati na internetu, je vendarle /potrebna še neka dodatna edukacija z razlago nas, ki pa vsakodnevno delamo z ljudmi z demenco/(630) in zato mogoče malce /drugače vidimo te stvari in jih lahko zato tudi malo drugače razložimo/(631).«

➤ **Lokacija točke** (Kako bi ocenili primernost lokacije, umeščenost v okolje in dostopnost uporabnikom?)

- **Odg.:** »Izbira /lokacije v našem domu se mi zdi zelo vredna/(632), ker /imamo dobro usposobljen kader s področja demence/(633) in tudi /mnoge izkušnje dela z osebami z demenco/(634). Pa tudi sicer smo kot dom /zelo prepoznani v lokalnem in širšem

okolju/(635) in se dosti ljudi obrača na nas- ne samo v zvezi z demenco, ampak na sploh glede oskrbe starih ljudi in namestitve v dom. Sama /dostopnost pa je prav tako urejena in prilagojena vsem skupinam ljudi/(636).«

(Kako pa bi ocenili samo prepoznavnost vaše točke v lokalnem in širšem okolju?)

- **Odg.:** »Mi smo dejansko še na začetku delovanja, zato bi rekla, da /v lokalnem in širšem okolju še mogoče res nismo toliko prepoznani kot demenci prijazna točka/(637).«

➤ **Kader** (Kdo je pri vas odgovoren za vodenje točke? Na podlagi česa so bile izbrane te osebe in kakšna je njihova izobrazba?)

- **Odg.:** »V našem domu smo /oblikovali eno manjšo skupino zaposlenih/(638), ki se ukvarjajo s stvarmi in dejavnostmi v povezavi z demenci prijazno točko. V tej skupini smo trenutno štiri osebe, ki smo se /že pred leti začele intenzivneje izobraževati s tega področja in smo tekom let že nabrale precej znanja/(639). Zdaj to /skupino sestavlja socialna delavka/(640), /tehnika zdravstvene nege/(641), /bolničar/(642) in jaz, kot /diplomirana medicinska sestra/(643). Torej me smo tiste osebe, ki smo zadolžene za ta projekt demenci prijazne točke.«

(Kako bi ocenili ustreznost izobrazbe in usposobljenosti za vodenje demenci prijazne točke?)

- **Odg.:** »/Vsi, ki v našem domu delamo z osebami z demenco, smo šli čez cikel posebnih izobraževanj s tega področja/(644). Tako, da o demenci /se izobražujemo že kakšnih 10-15 let/(645), /vsako leto pa znanje nadgrajujemo oziroma kaj tudi obnovimo/(646). Tako, da mislim, da smo /dobro podkovani z znanjem/(647), veliko nam pa /pomagajo tudi lastne izkušnje, ki jih imamo z delom z našimi stanovalci z demenco/(648).«

➤ **Uporabniki** (Vodite tudi kakšno evidenco o uporabnikih?)

- **Odg.:** »/Vodimo evidenco/(649) in sicer na ta način, da /beležimo kdo se je obrnil na točko, kaj se je pozanimal, kaj smo mu razložili in kdo je bila oseba, ki je podala potrebne informacije/(650).«

(Kolikšna bi bila okvirna ocena št. oseb z demenco in št. drugih uporabnikov, ki se po pomoč obrnejo na vašo točko?)

- **Odg.:** »Nekaj ljudi se je že obrnilo na nas. So pa to /v večini svojci, ki že imajo pri nas nameščeno osebo z demenco/(651) ali pa /o namestitvi razmišljajo oziroma iščejo kakšno drugo obliko pomoči/(652).«

AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE

➤ **Aktivnosti** (Katere aktivnosti in storitve izvajate v sklopu vaše točke? Katere storitve uporabniki največ koristijo?)

- **Odg.:** »Združenje Spominčica izvaja dosti aktivnosti na področju demence in ozaveščanja o tej bolezni, ena od teh dejavnosti je tudi odprtje demenci prijaznih točk. Je pa potem /od vsake posamezne organizacije odvisno koliko in kakšne aktivnosti bodo izvajali v okviru njihove točke/(653). Mi smo se odločili, da bomo stvari peljali naprej mogoče

malce netipično... Odločili smo se, da bomo izvajali aktivnosti, ki bodo namenjene tako našim stanovalcem, njihovim svojcem, našim zaposlenim, kot tudi širši javnosti. Zato smo v prejšnjem letu organizirali /prvo takšno aktivnost, to je bil »Sprehod za spomin«/(654), kjer je šlo predvsem za druženje in pogovore, pa moram reči, da je bil /presenetljivo dober odziv- vseh skupaj nas je bilo okrog 70/(655).«

(Imate v prihodnje v načrtu kaj več aktivnosti in pa predvsem kakšne?)

- **Odg.:** »Za to leto smo si naredili plan, da bi v mesecu aprilu naredili eno srečanje oziroma /predavanje o tem kaj je demenca/(656) ter /kakšen je način in pristop dela z osebami z demenco/(657). To imamo namen izvesti /na bolj sproščen način, kot nekakšno druženje s svojci, skozi pogovore ob kavi/(658), kot se na primer izvajajo Alzheimer coffee-ji. Drugo srečanja pa planiramo v juniju, ko bi k nam /povabili enega strokovnjaka, nevrologa/(659). To srečanje bi bilo namenjeno tako zaposlenim kot tudi svojcem naših stanovalcev in širši javnosti. Bomo pa v jesenskem času zopet izvedli »Sprehod za spomin«. Imamo pa še običaj, da v času okrog novega leta /pripravimo kot neke vrste silvestrovanje s slavnostnim kosilom za naše stanovalce z oddelka demence, njihove svojce/(660) in nekatere zaposlene, ki delajo z njimi.«

(Razmišljate tudi o tem, da bi aktivnosti točke razširili tudi v lokalno skupnost oziroma bi se na kakšen način bolj povezali z lokalno skupnostjo?)

- **Odg.:** »Seveda /želimo naše delovanje razširiti tudi v lokalno in širše okolje/(661)... to vključuje tudi šole, vrtce, občine, upravo in vse tiste, ki bi bili zainteresirani. V lanskem letu sva s kolegico že /izvedli eno predavanje za zaposlene na upravni enoti v Šmarju/(662), kjer sva jim poskušali predstaviti kaj je demenca, kakšna je simptomatika, kako ravnati z ljudmi z demenco in podobno. Bomo pa tudi v prihodnje vsekakor še izvedle kakšno tovrstno predavanje.«

(Kako pa izbirate oziroma boste izbirali vsebino vaših aktivnosti in predavanj? Kakšne vrste tematik boste zajeli?)

- **Odg.:** »Pri izbiri tematike naših srečanj in ostalih predavanj, /poskušamo zajeti vse vidike demence/(663). To pomeni, da se tematike navezujejo na zdravstveni vidik, socialni vidik, /negovalni vidik, potem tudi s strani fizioterapije in delovne terapije/(664)... Vemo, da je pri demenci zelo pomembno ohranjanje kognitivnih sposobnosti, zato je prav, da tudi svojce izobražujemo o tem, /kaj lahko naredijo, da bodo te njihove funkcije ostale čim dlje ohranjene/(665). Kaj lahko glede tega naredimo pri sami negi, /kako lahko pri tem vključimo razne igre, ustvarjanje/(666) in podobno.«

➤ **Učinkovitost** (Kako bi ocenili učinkovitost vaše točke, dosegate namen in cilje točke? Kje so še pomanjkljivosti oziroma kaj delate dobro?)

- **Odg.:** »Trenutno /bi težko ocenila našo učinkovitost, ker se mi zdi, da smo prekratek čas odprti/(667), da bi lahko govorili že o nekaj jasnih rezultatih. Mislim pa, da so pomembni že nekateri majhni koraki... Recimo, ko nekdo pride na obisk k sorodniku ali pa se oglasi po kakšne informacije v socialno službo, /da si mimogrede v našem kotičku pri recepciji vzamejo kakšno zloženko/(668), si kaj preberejo, pokažejo neko zanimanje, nas kaj

povprašajo in /se morda odzovejo tudi našemu vabilu na srečanja/(669), ki jih bomo organizirali. Tudi to so potem neki znaki učinkovitosti in da smo z ustanovitvijo točke naredili dober korak.«

- **Potrebe** (Je v lokalnem okolju res potreba po teh točkah, kaj zaznavate? Kakšne potrebe oz. potrebe po čem pa zaznavate pri uporabnikih?)

- **Odg.:** »Vsekakor /so potrebe/(670), čeprav /se s strani lokalne skupnosti to še ni pokazalo v tolikšnem obsegu/(671)...s tem mislim to, da /zaradi točke zdaj nimamo toliko večjega povpraševanja/(672). Glede na to, da pa smo zdaj s strani CSD-ja /prevzeli tudi izvajanje oskrbe na domu, pa mislim, da se bodo pokazale še dodatne razsežnosti te bolezni in da bodo tudi potrebe po informiranju in pomoči večje/(673).«

(Kakšno pomoč bi ljudje z demenco in njihovi oskrbovalci poleg točk še potrebovali?)

- **Odg.:** »Ja, /sigurno bi rabili še kakšno dodatno storitev/(674). Čeprav jaz mislim, da je že /informiranje ljudi ena pomembna oblika pomoči/(675). Spominčica izvaja veliko različnih predavanj in delavnic za svojce; od tega kako človeka z demenco negovati, do tega, da imajo svojci na voljo psihično podporo in podobno. Vse te stvari Spominčica ponuja, pomembno pa je, da ljudi s tem seznanimo in jim svetujemo, da izkoristijo vsako pomoč, ki jim je na voljo.«

- **Uporabniki** (S kakšnimi težavami in vprašanji se uporabniki obračajo na točko? So to večkratni/enkratni obiski?)

- **Odg.:** »Svojci se dostikrat znajdejo v eni težki situaciji. Namreč kljub temu, da so si vse živo prebrali o demenci, /se nikakor ne morejo sprijazniti s tem/(677), da je njihova mama, ki jih je nekoč vse držala pokonci in ki jim je bila velika opora, naenkrat popolnoma odvisna od njih, jih ne prepozna ali pa grejo vse stvari narobe. Dostikrat se na nas obrnejo tudi na ta način, da /nam opišejo njihovo situacijo, ki se jim dogaja doma/(678) in niso sigurni, /če je to demenca ali kaj se dogaja oziroma kaj naj naredijo/(679). Zato jim predlagamo, da to težavo malce bolj raziščejo, /se oglasijo do osebnega zdravnika, kjer bodo opravili določene teste/(680), potem pa če bo potrebno, bodo opravili še druge preiskave. Se pravi večkrat se zgodi, da /ne vejo na koga se obrniti, kje in kako začeti reševati problem/(681). Dostikrat jih tudi zanima /kaj lahko zdravnik naredi glede tega, kakšne preiskave bo opravil, na kakšen način bo potrdil diagnozo/(682)...«

SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA

- **Vrsta pomoči** (Kakšne dodatne nasvete in informacije pa vi dajete uporabnikom? Se pri tem osredotočate bolj na medicinski, socialni, psihološki... vidik demence?)

- **Odg.:** »Do sedaj je največkrat šlo /za podajanje informacij/(683) in /svetovanje/(684). Pri tem jim mi ponavadi /razložimo sam potek bolezni, kako se kažejo simptomi/(685), /kako ravnati z ljudmi z demenco in na kakšen način z njimi komunicirati/(686). Velikokrat pa /ljudje rabijo tudi tolažbo/(687) in /zgolj en pogovor skozi katerega opišejo svojo stisko, svoje strahove/(688). Tako da bi rekla, da /se z ljudmi pogovarjamo o različnih vidikih demence/(689), seveda jim pa skušamo pomagati in jih /informirati predvsem na tistih

področjih, kjer sami izrazijo potrebo/(690), da so še nevedni, nemočni in da jim še manjka informacij.«

➤ **Vključevanje uporabnikov** (Na kakšen način pri delovanju točke vključujete uporabnike, na kakšen način so upoštevane njihove potrebe?)

- **Odg.:** »Za naše stanovalce z demenco /organiziramo kar nekaj dnevnih aktivnosti, kjer jih vključimo/(691) v ustvarjalne delavnice, z njimi plešemo, pojemo, se razgibavamo, skratka jim skušamo zapolniti dan. /Vključimo jih pa tudi v aktivnosti na letni ravni/(692), kjer pa organiziramo letna srečanja z njihovimi svojci, vključimo jih tudi v pustovanje in pripravo na druge praznike, na primer izdelovanje butar, barvanje pirhov, silvestrovanje in podobno. Poleg tega /organiziramo tudi praznovanje rojstnih dni/(693), za tiste, ki to želijo...«

(Kako pa v delovanje točke vključujete zunanje obiskovalce?)

- **Odg.:** »Ostale obiskovalce, ki se oglasio na našo točko, pa vključujemo na ta način, da /jih povabimo na »Sprehod za spomin«/(694), /svojce naših stanovalcev tudi povabimo, da se lahko kadarkoli obrnejo na nas z vprašanji/(695), ki bi jih zanimala in da se udeležijo aktivnosti, ki sem jih prej omenila. Bomo pa letos, ko pripravljamo nekaj več srečanj s predavanji, /povabili tudi lokalno skupnost, da se udeležijo katerega od predavanj in da se tudi oni na nas obrnejo z vprašanji, predlogi/(696)... Trenutno res želimo delati na tem, da se ljudje pridejo pozanimat o informacijah, ki jih zanimajo, da jih ozaveščamo o tej bolezni in da skozi predavanja dobijo še kakšno dodatno in uporabno znanje.«

➤ **Socialni vidik demence** (Ste pri podajanju informacij in nasvetov pozorni tudi na socialni vidik demence- npr. glede soc. mrež, medsebojnih odnosov, družbenih vlog, finance, etiko, stigmo...? Na kakšen način upoštevate tudi ta vidik?)

- **Odg.:** »Vsekakor smo med drugim /pozorni tudi na socialni vidik/(697). Naša socialna delavka je tudi ena od odgovornih za vodenje demenci prijazne točke, tako da ima s tega področja veliko znanja in zna obiskovalce usmeriti s pravimi nasveti. Pa tudi sicer /se ljudje veliko obračajo na socialno službo/(698), ko se pridejo pozanimat ali glede oskrbe na domu ali glede namestitve v dom. Razloži jim /kako oskrba poteka pri nas/(699) in /kako lahko sami doma lažje oskrbujejo osebo z demenco, na kaj naj bodo pozorni pri negi/(700), /kako naj komunicirajo/(701), /kako naj ravnaajo v določeni situaciji/(702) in podobno.«

➤ **Viri moči** (Ste pri svojem delovanju pozorni tudi na iskanje uporabnikovih virov moči- npr. njegovih spretnosti, znanje, izkušnje, sposobnosti? Kje in kako upoštevate ta koncept dela?)

- **Odg.:** »Velik poudarek dajemo temu, da o človeku spoznamo kakšen je bil prej, kako je živel, kaj mu je bilo pomembno...skratka /spoznamo njegovo življenjsko zgodbo/(703). Pri tem vključimo tako svojca kot tudi osebo z demenco, če je še tega sposobna. Na primer pri naših stanovalcih to izvajamo tako, da /če je prihajal iz kmečkega okolja in je bil vajen kmečkega dela, ga tudi tukaj poskušamo vključiti v kakšno delo/(704), kot je na primer urejanje visokih gred, ličkanje koruze in podobno. In čeprav je demenca morda že zelo

napredovala, se opazi, da pa so nekatere spretnosti oziroma neko zanimanje je pa še vedno ostalo.«

SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH

- **Ideja** (Kaj menite o sami ideji, smiselnosti in namenu teh točk? Je v Sloveniji res potreba po tolikšnih točkah?)
 - **Odg.:** »Točke /so absolutno dobra ideja/(705), glede na to, da je /zelo veliko ljudi bolnih z demenco in da je to bolezen 21. stoletja za katero se predvideva, da bo še naraščala/(706). Problem je tudi to, ker je to ena najdražjih boleznin in sicer iz tega vidika, ker takšen človek rabi 24-urno socialno oskrbo. Če zbolíš za nečim drugim, dobiš neka zdravila pa potem ozdraviš ali pa ne, za demenco pa zdravila ni in je potrebno imeti zagotovljeno 24-urno oskrbo, ki pa z napredovanjem bolezni postaja še zahtevnejša.«
- **Ime** (Kako bi komentirali ime »Demenci prijazne točke«? Se ime sklada z namenom?)
 - **Odg.:** »Ja, jaz mislim, da /je ime čisto vredno/(707), ker gre se predvsem za to, da ljudi ozavestimo o tej bolezni in /da vsi skupaj postanemo bolj strpni in prijazni do ljudi z demenco/(708).«
- **Lokacije** (Kako bi komentirali izbiro lokacij kjer se ustanavljajo točke?)
 - **Odg.:** »Absolutno je to /dobra poteza, da se točke ustanavljajo na različnih lokacijah/(709), predvsem pa /tam, kjer je večja verjetnost, da bomo imeli opravka z demenco oziroma bomo naleteli na samo osebo z demenco/(710). Najpomembnejše pri tem pa se mi zdi, /da se ljudje na teh lokacijah izobražujejo in ozaveščajo/(711) in da se vsi skupaj naučimo ravnati z osebami z demenco. To velja tako za neke zdravstvene ustanove, domove, banke, pošte, kot tudi za trgovine, restavracije, ponudnike prevozov in tako naprej.«
- **Pomanjkljivosti/ predlogi** glede točk in njihovega delovanja
 - **Odg.:** »/Spominčica je to prepustila vsaki organizaciji, da plava po svoje/(712). To pomeni, da Spominčica, kot organizacija, ustanavlja te točke po Sloveniji, potem pa se na teh točkah vse izvaja prostovoljno. Nas še naprimer niso nič vprašali kako je, kako nam gre. /Če mi njih kaj rabimo, jih pokličemo in so nam na voljo/(713). Res je tudi, da je /v Spominčici malo zaposlenih in da je tudi to en problem/(714). Mogoče bi morali biti vsaj /eno začetno obdobje, ko bi Spominčica bila več v kontaktih s točkami, bi več sodelovali/(715) in bi nam tudi /dajali kakšna priporočila kako stvar peljati naprej/(716).«

(Imate še kakšen predlog za boljše in učinkovitejše delovanje točk?)

 - **Odg.:** »Saj pravim... mi smo sedaj še prekratek čas odprti, da bi lahko karkoli več komentirala in bomo šele v tem letu videli kako se bo odnesel program, ki smo si ga nekako zastavili. Mi pa mogoče res /manjka en malo večji »support« s strani Spominčice/(717), čeprav so nam tudi zdaj vedno na voljo, jih lahko kadarkoli pokličemo... /smo pa v večini res prepuščeni samim sebi/(718) in sami iščemo to neko pot po kateri bomo delali.«

PRILOGA 2: Odprto kodiranje

Intervju A

	ENOTE KODIRANJA	POJMI	KATEGORIJE
	<i>PODATKI O TOČKI</i>		
1	odprta načeloma tako, kot so odprti naprimer CSD-ji po Sloveniji	Delovni čas CSD-jev	Čas delovanja
2	se aktivnosti odvijajo tudi v popoldanskem času	Popoldan- aktivnosti	Čas delovanja
3	v vikend variantah	Vikendi- aktivnosti	Čas delovanja
4	ko smo mi tukaj oziroma ko je tukaj koordinator aktivnosti, so zagotovo dostopne tudi informacije v zvezi z demenco	Ob prisotnosti koordinatorja	Dostopnost informacij
5	Ustanovitev točke sem predlagala jaz, ki sem tudi koordinator aktivnosti	Koordinator aktivnosti	Pobuda ustanovitve
6	hiša generacij namenjena predvsem v prvi vrsti starejšim	Že izvajajo storitve za starejše	Razlog ustanovitve
7	začeli srečevati s prvimi znaki, da se naprimer neko osebnostno spreminja, da je nekdo tudi osebno prišel potožit, da njegov spomin ne funkcionira več vredno	Srečevanje z znaki demence pri uporabnikih	Razlog ustanovitve
8	v slovenskem prostoru vse bolj prišlo do tega, da bi želeli oziroma opozarjali na pojav demence v vsakdanjem življenju	Izražena potreba- po ozaveščanju	Razlog ustanovitve
9	imamo mi poleg hiše generacij tudi pomoč na domu	Že izvajajo storitve za starejše- pomoč na domu	Razlog ustanovitve
10	tam pa se ta potreba še bolj pojavlja	Že izvajajo storitve za starejše- pomoči na domu- večje potrebe	Razlog ustanovitve
11	Umeščenost v okolje kot tudi dostopnost uporabnikom je dobra	Dobra umeščenost v okolje	Ustreznost lokacije
12	smo v samem centru mesta Laško	Center mesta	Ustreznost lokacije
13	dostopni tudi za invalide	Dostopni invalidom	Dostopnost točke
14	Odprti smo primerno dolžino oziroma vse dni v tednu- od ponedeljka do petka	Ustrezen delovni čas	Dostopnost točke
15	Dosegljivi smo tudi po telefonu in elektronski pošti	Dosegljivi po telefonu in elektronski pošti	Dostopnost točke
16	dajejo odroto pot, da lahko nekdo pride do nas	Odprti za osebna srečanja	Dostopnost točke
17	Hiša generacij je poznana v lokalnem in širšem okolju	Prepoznani-lokalno in širše	Prepoznavnost
18	eden od razlogov, da bi naša hiša postala tudi demenci prijazna točke	Prepoznani v okolju	Razlog ustanovitve
19	se na ta način še dodatno nagovori ljudi, da se k nam obrnejo tudi po tovrstne informacije	Dodatna možnost informiranja	Razlog ustanovitve
20	mesto Laško je malo mesto	Majhnost mesta	Pomanjkljivosti lokacije
21	stvari funkcionirajo na drugačen način kakor v kakšnem večjem mestu	Majhnost mesta- drugačen način življenja kot v večjih mestih	Pomanjkljivosti lokacije
22	da če ljudje pridejo do nas, pridejo	Majhnost mesta- načrti	Pomanjkljivosti

	načrtno, ne pridejo mimogrede	obiski uporabnikov	lokacije
23	specifika, ki jo opažam tudi pri drugih medgeneracijskih centrih	Načrtni obiski uporabnikov v medgeneracijskih centrih	Pomanjkljivosti lokacije
24	Za vodenje točke sem odgovorna samo jaz	Koordinator centra	Vodenja točke
25	Ni bilo nobenega posebnega razloga	Ni posebnega razloga	Razlog za izbor kadra
26	Jaz se konec koncev od samega začetka tudi ukvarjam s starejšimi	Delovanje na področju starejših	Razlog za izbor kadra
27	dala pobudo za točko	Bila pobudnica ustanovitve	Razlog za izbor kadra
28	Po izobrazbi pa sem profesorica sociologije in geografije	Profesorica sociologije in geografije	Izobrazba kadra
29	v Šentjurju in v okoliških krajih potekala dodatna izobraževanja	Dodatna izobraževanja- v Šentjurju	Dodatna usposobljenost kadra
30	zelo strokovna in specifična	Dodatna izobraževanja- v Šentjurju- strokovna, specifična	Dodatna usposobljenost kadra
31	leta 2018 bil en evropski projekt	Dodatna izobraževanja- evropski projekt 2018	Dodatna usposobljenost kadra
32	na podroben način predstavljalo demenco iz vseh vidikov	Dodatna izobraževanja- vsi vidiki demence	Dodatna usposobljenost kadra
33	Spominčica je izvedla tisti uvodni, informativni sestanek	Uvodno izobraževanje Spominčice	Dodatna usposobljenost kadra
34	največjo mero informacij pa sem res dobila na drugih izobraževanjih	Dodatna izobraževanja- pridobljenih veliko informacij	Dodatna usposobljenost kadra
35	Smo povabljeni k temu da vodimo	Se vodi	Evidenca o uporabnikih
36	samo dve osebi prišli se res specifično pogovarjat o tej temi	2 osebi- specifičen pogovor o demenci	Evidenca o uporabnikih
37	se pa ogromno informacij poda med predavanji	Predavanja	Aktivnosti / Storitve
38	delavnicami	Delavnice	Aktivnosti / Storitve
39	pogovornimi skupinami	Pogovorne skupine	Aktivnosti / Storitve
40	na sestankih s prostovoljci	Sestanki prostovoljcev	Aktivnosti / Storitve
41	socialnimi oskrbovalkami	Sestanki socialnih oskrbovalk	Aktivnosti / Storitve
42	sta se samo dve osebi res specifično obrnile na nas kot demenci prijazno točko	2 osebi- specifičen pogovor o demenci	Evidenca o uporabnikih
	AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE		
43	Predavanja	Predavanja	Aktivnosti / Storitve
44	tečaji	Tečaji	Aktivnosti / Storitve
45	športne aktivnosti	Športne aktivnosti	Aktivnosti / Storitve
46	ustvarjalne delavnice	Delavnice- ustvarjalne	Aktivnosti / Storitve
47	skupine za samopomoč	Skupine za samopomoč	Aktivnosti / Storitve
48	skupine za druženje	Druženje	Aktivnosti / Storitve
49	Ena od teh skupin je namenjena tudi treningu spomina oziroma za krepitev in ohranjanje spomina	Treningi spomina	Aktivnosti / Storitve
50	v tej skupini se res na nek način najbolj osebno družimo z ljudmi	Treningi spomina- osebno druženje	Aktivnosti / Storitve
51	tam tudi najbolj prepoznaš osebe z demenco	Treningi spomina- prepoznavanje oseb z demenco	Aktivnosti / Storitve
52	po informacije v zvezi z demenco najbolj	Največ svojcev	Evidenca o

	obračajo svojci		uporabnikih
53	prijatelji	Prijatelji	Evidenca o uporabnikih
54	sosedje	Sosedje	Evidenca o uporabnikih
55	tudi sam začneš opazat spremembe	Treningi spomina- prepoznavanje oseb z demenco	Aktivnosti / Storitve
56	Največ obiska je v ustvarjalnih delavnicah	Največ v ustvarjalnih delavnicah	Obiskanost aktivnosti / storitev
57	dopoldanskem času	Najbolj v dopoldanskem času	Obiskanost aktivnosti / storitev
58	če imaš pogovorno skupino se ljudje zelo malo odprejo	Pogovorne skupine- uporabniki zadržani	Aktivnosti / Storitve
59	če pa ljudje nekaj ustvarjajo, pa se med tem nehote in čisto naključno začnejo razvijati pogovori skozi katere se lahko z ljudmi ogromno pogovoriš	Delavnice- ustvarjalne- uporabniki bolj odprti za pogovor	Aktivnosti / Storitve
60	vse aktivnosti, ki se odvijajo pri nas so v prvi vrsti namenjene tudi druženju	Druženje	Aktivnosti / Storitve
61	na dinamiko same skupine	Glede na dinamiko skupine	Vsebina aktivnosti / storitev
62	Odvisno kakšno je razpoloženje v skupini	Glede na razpoloženje skupine	Vsebina aktivnosti / storitev
63	čim več različnega in pestrega nabora aktivnosti, ki seveda pripomorejo k ohranjanju in treningu spomina	Treningi spomina- pester nabor aktivnosti	Aktivnosti / Storitve
64	se vedno tudi uporabnike vpraša kaj želijo, kaj je njihova specifična potreba	Glede na potrebe uporabnikov	Vsebina aktivnosti / storitev
65	na spletu ali v kakšnem časopisu najde kakšna ideja, pobuda pa uporabimo tudi tisto	Ideje s spleta	Vsebina aktivnosti / storitev
66	en takšen »manjko«, da bi imeli več specifičnih predavanj na katerih bi se govorilo o demenci	Premalo predavanj o demenci	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
67	da bi imeli skupino za svoje ljudi z demenco	Manjka skupina za svoje ljudi z demenco	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
68	skupino za svoje, ki oskrbujejo doma svoje domače, vendar se zelo težko udeležijo takšnih srečanj	Skupina za svoje- težko se udeležijo srečanj	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
69	okrog 21. septembra, pripravljamo Sprehod za spomin	Sprehod za spomin	Aktivnosti / Storitve
70	skupaj povežemo Hišo generacij, zdravstveni dom Laško in dom starejših Laško	Sprehod za spomin- povezovanje z drugimi organizacijami	Aktivnosti / Storitve
71	Glede na to koliko je povpraševanja, mislim da smo kar učinkoviti	Učinkoviti- glede na povpraševanje	Učinkovitost
72	so še vedno opcije, da smo boljši	Možnosti za izboljšanje	Učinkovitost
73	da bi pri sami vsebini predavanj se morda malo bolj usmerili v specifične tematike s področja demence	Možnosti za izboljšanje- predavanja z bolj specifičnimi tematikami	Učinkovitost
74	je v našem lokalnem okolju zaznati precejšnjo potrebo po teh točkah	Je potreba- v lokalnem okolju precejšnja	Potreba po točkah
75	ozaveščamo tudi ostale ljudi, ne samo	Uspešni pri ozaveščanju-	Učinkovitost

	naše uporabnike	širok krog ljudi	
76	smo pri tem opozarjanju o spremembah in ozaveščanju, da lahko človek z demenco kljub svoji bolezni živi v domačem okolju, kar uspešni	Uspešni pri ozaveščanju- o življenju v domačem okolju	Učinkovitost
77	potrebno več denarja	Več denarja	Potreba po dodatni obliki pomoči
78	24 urno varstvo	Varstvo- 24h	Potreba po dodatni obliki pomoči
79	svojci bi potrebovali predvsem možnost počitka in nadomeščanja v času njihove odsotnosti	Možnost počitka za svojece	Potreba po dodatni obliki pomoči
80	še eno dodatno podporo v tem smislu, da bi lažje sprejemali in razumeli spremembe, ki jih opažajo pri svojih najbližjih	Dodatna podpora pri razumevanju bolezni	Potreba po dodatni obliki pomoči
81	Je pa v domači oskrbi veliko ljudi z demenco, dosti jih prepoznamo tudi preko storitve oskrbe na domu	Oskrba na domu- veliko število ljudi z demenco	Aktivnosti / Storitve
82	samo po objem ali tolažbo	Potrebujejo tolažbo	Stiske uporabnikov
83	ne rabijo veliko strokovnih informacij in razlag, ker se o osnovah veliko že v literaturi pozanimajo	Ne rabijo veliko strokovnih informacij- veliko poznajo iz literature	Stiske uporabnikov
84	dovolj že to, da jih nekdo zgolj posluša in da imajo ta občutek, da razumeš njihovo stisko	Razumevanje njihove situacije	Stiske uporabnikov
85	Veliko je povpraševanja po 24-urni oskrbi	24-urna oskrba na domu- veliko povpraševanje	Potreba po dodatni obliki pomoči
86	da bi nekdo ves čas pazil na njihove starše, predvsem če starši živijo sami, otroci pa so v kakšnem drugem kraju	Varstvo- 24h	Potreba po dodatni obliki pomoči
87	da se potožijo o vseh svojih stiskah, ki jih doživljajo	Potrebujejo tolažbo	Stiske uporabnikov
88	morajo okolje prilagajati	Prilagajanje domačega okolja	Stiske uporabnikov
89	spremenjenega vedenja	Spremembe v vedenju	Stiske uporabnikov
90	na kakšen način naj to tolerirajo	Sprejemanje bolezni	Stiske uporabnikov
91	v večini primerov rabijo samo to, da jih poslušas in tolažiš	Potrebujejo tolažbo	Stiske uporabnikov
92	dosti tudi telefonskih klicev	Veliko iščejo informacije preko telefona	Stiske uporabnikov
93	je procentualno največ enkratnih in dvokratnih obiskov	Največ enkratni in dvokratni	Obiski uporabnikov
94	Nekaj malega pa je potem tudi večkratnih obiskov	Večkratni- manj	Obiski uporabnikov
95	s strani tistih, ki se srečujejo tudi s prostovoljkami	Večkratni- s strani prostovoljcev	Obiski uporabnikov
96	svojci sami postanejo naši prostovoljci, zato se tudi vračajo k nam	Večkratni- s strani prostovoljcev	Obiski uporabnikov
97	izrazijo pohvalo v smislu, da se ti zahvalijo za prejete informacije ali pomoč	Se zahvalijo za prejeto pomoč	Zadovoljstvo uporabnikov
98	pisne ali javne zahvale pa še nismo prejeli	Pisne ali javne zahvale ni bilo	Zadovoljstvo uporabnikov
99	vedno zadovoljni odhajali od nas	So zadovoljni	Zadovoljstvo

			uporabnikov
100	pri telefonskih pogovorih je mogoče včasih zaznati razočaranje	Razočarani- zaznati preko telefonskih pogovorov	Zadovoljstvo uporabnikov
101	ko jim razložimo, kaj lahko mi naredimo in v čem smo nemočni	Razočarani- ko razložijo kaj se da storiti in kaj ne	Zadovoljstvo uporabnikov
102	izrazijo željo, da bi se prostovoljci vključili v varovanje njihovih svojcev na domu	Urejanje varstva na domu- možnost vključitve prostovoljcev	Stiske uporabnikov
	SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA		
103	večji poudarek na socialni	Poudarek na informacijah s socialnega vidika	Informacije s strani zaposlenih
104	psihološki vidik demence	Poudarek na informacijah s psihološkega vidika	Informacije s strani zaposlenih
105	Medicinski vidik opuščamo	Informacije z medicinskega vidika- opuščajo	Informacije s strani zaposlenih
106	k sodelovanju povabimo tudi zdravstveni dom in potem oni iz tega medicinskega stališča povejo potrebne informacije	Informacije z medicinskega vidika- sodelovanje z zdravstvenim domom	Informacije s strani zaposlenih
107	so nas o osnovnih zdravstvenih stvareh poučili na izobraževanjih	Osnove zdravstvenega vidika	Dodatna usposobljenost kadra
108	našim uporabnikom te informacije dajemo v zelo majhni meri	Medicinski vidik- v majhni meri	Informacije s strani zaposlenih
109	Uporabniki imajo vpliv pri postavljanju vsebin	Pri postavljanju vsebin	Vključevanje uporabnikov
110	kar oni izražajo da bi imeli, na tisto se mi odzovemo	Odzivajo se na uporabnikove potrebe	Vključevanje uporabnikov
111	izrazila vse bolj naraščajoča potreba po tem, da naredimo nekaj za demenco, potem verjetno tudi nebi šli v ta projekt demenci prijazne točke	Izražena potreba- naraščajoča potreba po spremembah	Razlog ustanovitve
112	to specifikko smo vključili ravno zaradi potreb naših uporabnikov	Odzivajo se na uporabnikove potrebe	Vključevanje uporabnikov
113	potreba po predavanjih iz tega področja, se javlja iz njihove smeri	Uporabniki izražajo svoje potrebe- predavanja o demenci	Vključevanje uporabnikov
114	enkrat na leto zagotovo predavanje na temo demence	Predavanja-1 krat letno na temo demenca	Aktivnosti / Storitve
115	takrat izrazi potreba ali želja, da bi tega moralo biti še več	Uporabniki izražajo svoje potrebe- več predavanj	Vključevanje uporabnikov
116	informacije podajamo tudi preko občinskega glasila Laški bilten	Preko občinskega glasila	Dostopnost informacij
117	v smislu vedenjskih sprememb	O vedenjskih spremembah	Informacije s strani zaposlenih
118	iz zdravstvenega vidika samo to, da pride do izgube spomina	Informacije z medicinskega vidika- izguba spomina	Informacije s strani zaposlenih
119	smo pozorni na njihove sposobnosti	Pozorni na uporabnikove sposobnosti	Krepitev moči
120	spretnosti	Pozorni na uporabnikove spretnosti	Krepitev moči
121	prilagodimo dejavnosti tudi osebam z demenco	Prilagajajo aktivnosti	Krepitev moči
122	se potem celotno skupino spodbuja, da drug drugemu pomagajo in se to osebo	Spodbujanje uporabnikov- medsebojna pomoč	Krepitev moči

	tudi spodbuja		
123	postajamo vse bolj tolerantni	Strpnost do uporabnikov	Krepitev moči
124	ko se pri nekom opazijo neke spremembe, da se to ne označi in se tega ne izpostavlja	Strpnost do uporabnikov- ni označevanja	Krepitev moči
125	Pri uporabnikih na domu je te vire moči nekoliko težje spodbujati	Uporabniki na domu- težko spodbujati	Krepitev moči
126	socialne oskrbovalke pri tem doživljajo kar nekaj stiske	Uporabniki na domu- težko spodbujati- oskrbovalke so v stiski	Krepitev moči
127	so drugačnega razpoloženja in obnašanja, pa tudi na situacije se drugače odzovejo	Uporabniki na domu- težko spodbujati- drugačne se odzivajo	Krepitev moči
128	da tudi uporabniki na domu ohranjajo nekatere svoje spretnosti	Uporabniki na domu- spodbujanje k ohranjanju spretnosti	Krepitev moči
129	ohranjati skrb za higieno	Uporabniki na domu- spodbujanje k skrbi za higieno	Krepitev moči
130	da čim dlje ostanejo samostojni	Uporabniki na domu- spodbujanje k samostojnosti	Krepitev moči
131	oskrbovalke z njimi tudi rade pošalijo in v oskrbo vnesejo tudi humor in dosti pozitivne energije	Uporabniki na domu- vnos pozitivne energije pri oskrbi	Krepitev moči
132	ročnih spretnosti	Uporabniki na domu- primanjkuje časa za ročne spretnosti z uporabniki	Krepitev moči
133	reševanje ugank	Uporabniki na domu- primanjkuje časa za reševanje ugank z uporabniki	Krepitev moči
134	tega pa z njimi ne izvajajo, ker jim tudi čas ne dopušča	Uporabniki na domu- oskrbovalkam primanjkuje časa	Krepitev moči
SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH			
135	je ideja teh točk dobra	Dobra	Ideja
136	da je tistim ki, pa želijo imeti osebni stik, da so na voljo tovrstne točke	Možnost osebnega stika	Namen
137	tudi te nalepke spominčic opominjajo, da med nami obstajajo ljudje, ki imajo težave z demenco	Opomin o obstoju demence- nalepke na vratih	Namen
138	pri zmanjševanju stigme imajo točke pomembno vlogo	Točke imajo pomembno vlogo pri zmanjševanju	Stigma
139	sporočamo, da je demenca nekaj povsem normalnega in vsakdanjega	Opomin o obstoju demence- demenca je del vsakdana	Namen
140	kadar imamo kakšno predavanje na to temo, so ljudje precej zadržani	Ljudje so zadržani- na predavanjih	Stigma
141	na predavanja pa niti ne pridejo, da se nebi slučajno kdo izpostavo in s tem dobil oznako	Ljudje so zadržani- strah pred oznakami	Stigma
142	da je ime dobro	Dobro	Ime
143	z njim povemo, da ne stigmatiziramo to skupino ljudi	Nosi sporočilo- destigmatizacija	Ime
144	jim ne dajemo nekih posebnih nalepk, etiket	Nosi sporočilo- ni etiketiranja	Ime

145	imamo tukaj priložnost spoznati kaj je ta bolezen	Nosi sporočilo- prostor za spoznavanje bolezni	Ime
146	da se točke ustanovljajo tudi v drugih vrstah organizacij in zavodov se mi zdi dobro	Dobra- več vrst organizacij	Izbira lokacij
147	da tudi demenca obstaja v vsakdanjem življenju	Opomin o obstoju demence- demenca je del vsakdana	Namen
148	da so te točke tam, kjer se dosti ljudi giblje in zadržuje	Lokacije z večjo koncentracijo ljudi	Izbira lokacij
149	tudi ljudje oziroma uradne osebe na teh lokacijah morajo biti o tem ozaveščene	Izobraževanje javnih uslužbencev	Razlog za izbiro lokacij
150	da njihovega vedenja ne ocenjujejo napačno	Izobraževanje javnih uslužbencev- pravilno odzivanje	Razlog za izbiro lokacij
151	dobro naredil sam protokol in samo strukturo	Dobro zastavljen protokol	Prednosti točk
152	dosti delajo tudi na prostovoljni bazi	Delo s prostovoljci	Prednosti točk
153	se stvari včasih malo zapletejo, predvsem pri vzpostavljanju teh demenci prijaznih točk	Zapleti pri vzpostavljanju točke	Pomanjkljivosti točk
154	so malce kadrovske podhranjeni	Pomanjkanje kadra na Spominčici	Pomanjkljivosti točk
155	protokol, ki ga imajo, pa mi je vredno, bi ga pa mogoče lahko še malo bolj podrobno dodelali	Pomanjkljiv protokol- urejanje podrobnosti	Pomanjkljivosti točk

Intervju B

	ENOTE KODIRANJA	POJMI	KATEGORIJE
	<i>PODATKI O TOČKI</i>		
156	Dne 13.11.2018 je Center za socialno delo Celje Enota Celje (v nadaljevanju CSD) postala Demenci prijazna točka (DPT)	Od 13.11.2018	Čas delovanja
157	Informacije so uporabnikom dostopne ves čas poslovnega časa CSD	V poslovnem času CSD-ja	Dostopnost informacij
158	v okviru izvajanja socialno varstvene storitve prve socialne pomoči (PSP)	V okviru PSP	Dostopnost informacij
159	da je to bil Dom ob Savinji (to je dom starejših občanov)	Predlagal Dom ob Savinji	Pobuda ustanovitve
160	koordinator DPT na območju našega CSD	Predlagal Dom ob Savinji- koordinator DPT na območju CSD	Pobuda ustanovitve
161	Razlogi, da tudi naš CSD postane ena od DPT, je bila zagotovo dejavnost, ki jo izvaja CSD	Izvajanje dejavnosti CSD-ja	Razlog ustanovitve
162	V tistem času smo bili tudi še vključeni v evropski projekt Živeti z demenco – podpora v domačem okolju	Vključenost v projekt Živeti z demenco	Razlog ustanovitve
163	CSD je prava lokacija za DPT	Ustrezna- CSD	Ustreznost lokacije
164	v okviru svoje socialno varstvene dejavnosti, ki jo izvaja, uporabnike seznanja tudi z vsemi tistimi informacijami, ki so pomembne tako za	Ustrezna- v okviru dejavnosti seznanjajo z informacijami s področja demence	Ustreznost lokacije

	osebe, ki so že obbolele za demenco		
165	za njihove svojce, ki se tudi s temi vprašanji obrnejo na strokovne delavce CSD	Ustrezna- v okviru dejavnosti seznanjajo z informacijami s področja demence	Ustreznost lokacije
166	za uporabnike lažje, če bi se CSD nahajal v centru mesta	Izven centra mesta	Pomanjkljivosti lokacije
167	smo nekoliko težje dostopni	Težje dostopno- izven centra mesta	Dostopnost točke
168	smo kljub temu dovolj prepoznavni v okolju	Prepoznani- dovolj	Prepoznavnost
169	Za vodenje DPT nimamo posebej izbrane osebe	Ni določene osebe	Vodenje točke
170	podajajo pa informacije v zvezi s tem vse strokovne delavke, ki izvajajo storitev prvo socialno pomoč (PSP)	Strokovne delavke- področje PSP	Vodenje točke
171	strokovni delavki s področja skrbništva	Strokovne delavke področje skrbništva	Vodenje točke
172	so univerzitetno izobražene in sicer s področja socialnega dela	Socialno delo	Izobrazba kadra
173	prava	Pravo	Izobrazba kadra
174	sociologije	Sociologija	Izobrazba kadra
175	Evidenc o uporabnikih ne vodimo posebej	Se ne vodi	Evidenca o uporabnikih
176	se vse naše storitve PSP in javna pooblastila (v tem primeru področje skrbništva) beležijo v sistemu socialne baze podatkov	Socialna baza podatkov- opravljene storitve PSP in skrbništva	Evidenca o uporabnikih
	AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE		
177	Največ aktivnosti se nanaša na nudenje ustreznih informacij svojcem	Informiranje- največ svojcev	Aktivnosti / Storitve
178	o tem, kako jo prepoznati	Znaki demence	Informacije s strani zaposlenih
179	kam se obrniti po dodatno pomoč	O možnostih dodatne pomoči	Informacije s strani zaposlenih
180	kako urejati posamezne socialno varstvene pravice za te osebe	Urejanje socialnovarstvenih pravic	Informacije s strani zaposlenih
181	kdaj urejati storitev pomoči na domu in kdaj institucionalno varstvo	Urejanje pomoči na domu/ institucionalnega varstva	Informacije s strani zaposlenih
182	postopek postavitve osebe pod skrbništvo	Postopek urejanja skrbništva	Informacije s strani zaposlenih
183	Menim, da je namen delovanja DPT dosežen	Namen dosežen	Učinkovitost
184	uporabniki zadovoljni s celovitostjo informacij	Zadovoljni uporabniki- celovitost informacij	Učinkovitost
185	Uporabniki bi predvsem potrebovali hitrejšo možnost vključitve v socialno varstvene storitve pomoči na domu	Hitrejša vključitev v socialnovarstvene storitve- pomoč na domu	Potreba po dodatni obliki pomoči
186	hitrejšo možnost vključitve v institucionalno varstvo	Hitrejša vključitev v socialnovarstvene	Potreba po dodatni obliki pomoči

		storitve- institucionalno varstvo	
187	se obrnejo na strokovne delavce največkrat svojci	Največ svojcev	Evidenca o uporabnikih
188	strokovni delavci prepoznajo kot osebe, ki potrebujejo pomoč zaradi demence	Oseba z demenco- strokovni delavci jih prepoznajo med izvajanjem storitev	Evidenca o uporabnikih
189	se nekateri zadovoljijo z enim obiskom	Enkratni	Obiski uporabnikov
190	tisti, ki pa potem urejajo skrbništvo, pa postanejo »naši« stalni uporabniki	Večkratni- zaradi urejanja skrbništva	Obiski uporabnikov
191	Večinoma so vsi uporabniki s tem, kar jim je s strani CSD ponujeno, zadovoljni	So zadovoljni	Zadovoljstvo uporabnikov
SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA			
192	Strokovne delavke se osredotočajo predvsem na socialni vidik demence	Poudarek na informacijah s socialnega vidika	Informacije s strani zaposlenih
193	opozorijo pa, seveda, tudi na medicinskega	Informacije z medicinskega vidika- v majhni meri	Informacije s strani zaposlenih
194	Uporabnike pri svojem delu upoštevamo v smislu, da jih opolnomočimo	Uporabnike opolnomočijo	Vključevanje uporabnikov
195	z ustreznimi informacijami	S podajanjem ustreznih informacij	Krepitev moči
196	ponudimo naše socialno varstvene storitve kot npr. osebno pomoč	Ponudijo socialnovarstvene storitve- osebna pomoč	Krepitev moči
197	jih usmerimo k drugim izvajalcem socialno varstvenih storitev	Ponudijo drugo vrsto pomoči	Krepitev moči
198	Vsekakor, saj smo CSD, ki izvajamo socialno varstveno dejavnost	Upoštevajo- izvajajo socialno varstvene dejavnosti	Socialni vidik demence
199	se z uporabniki pogovorimo v okviru naše socialno varstvene storitve prve socialne pomoči	Upoštevajo- med pogovori z uporabniki v okviru PSP	Socialni vidik demence
200	Da	Upoštevajo	Krepitev moči
SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH			
201	da bi vsak CSD moral biti hkrati tudi DPT	Vsak CSD naj bo DPT	Predlogi
202	že iz njegovega področja dela izhaja, da mora uporabnikom, ki zbolijo za demenco, pa nimajo svojcev, pa obstaja nevarnost za njihovo zdravje, življenje ali premoženje, zanje poskrbeti v okviru svojih pristojnosti (skrbništvo)	Vsak CSD naj bo DPT- zaradi področja dela	Predlogi
203	Da	Ustrezno	Ime
204	Da	Ustrezna	Izbira lokacij
205	Naj bo vsak CSD tudi DPT	Vsak CSD naj bo DPT	Predlogi

Intervju C

	ENOTE KODIRANJA	POJMI	KATEGORIJE
	PODATKI O TOČKI		
206	ustanovljena aprila 2018	April 2018	Čas delovanja

207	informacije ljudem dostopne ves čas	Ves čas	Dostopnost informacij
208	brošure in revija Spominčica so vedno na voljo pri recepciji	Literatura- ves čas pri recepciji	Dostopnost informacij
209	informacije so na voljo ves čas	Ves čas	Dostopnost informacij
210	Ustanovitev naše točke je predlagal Dom Hmelina	Predlagal Dom Hmelina	Pobuda ustanovitve
211	že ves čas delujemo v smeri demenci prijazne točke	Že delovali v smeri DPT	Razlog ustanovitve
212	v lokalni skupnosti smo prepoznani	Prepoznani- lokalno	Prepoznavnost
213	S tem ko delujemo kot dom za varstvo starejših, nas avtomatsko povezujejo tudi s področjem demence	Dom za stare ljudi povezujejo s področjem demence	Prepoznavnost
214	Lokacija mislim, da je vredu	Ustrezna	Ustreznost lokacije
215	smo tako v centru Velenja	Center mesta	Ustreznost lokacije
216	za samo dostopnost je vredu poskrbljeno	Urejena	Dostopnost točke
217	v Velenju vsi vedo, da pri nas deluje demenci prijazna točka	Prepoznani- lokalno	Prepoznavnost
218	klic iz zdravstvenega doma, da so na internetu preverili, da smo mi demenci prijazna točko in so osebo usmerili k nam po nadaljnje informacije	Prepoznani- s strani drugih organizacij	Prepoznavnost
219	bi moralo biti po Velenju še več teh točk	Potrebno večje število točk	Pomanjkljivosti lokacije
220	Za vodenje točke sva odgovorni dve socialni delavki	Socialni delavec- dve	Vodenje točke
221	dve strokovni delavki na enotah demence	Strokovne delavke- dve na enotah demence	Vodenje točke
222	smo v bistvu 4 strokovne delavke, ki pokrivamo to področje	Strokovne delavke	Vodenje točke
223	ker smo po izobrazbi socialne delavke in se že iz tega vidika bolj srečujemo s to problematiko	Izobrazba- socialna delavka	Razlog za izbor kadra
224	se najprej obrnejo na socialno službo, smo prvi stik z uporabniki	Socialna služba- prvi stik z uporabniki	Razlog za izbor kadra
225	se ves čas dodatno izobražujemo	Dodatna izobraževanja- ves čas	Dodatna usposobljenost kadra
226	pogosto krat tudi pripravljamo izobraževanja	Dodatna izobraževanja- pripravljajo lastna	Dodatna usposobljenost kadra
227	Alzheimer caffè-je smo zaenkrat same pripravljale	Alzheimer caffè- pripravljajo sami	Aktivnosti / Storitve
228	na tematiko »Sporazumevanje z osebo z demenco«	Komunikacija z osebami z demenco	Vsebina aktivnosti / storitev
229	»Podpora strokovnih delavcev sorodnikom, ki skrbijo za osebe z demenco v domačem okolju«	Podpora svojcem pri oskrbi	Vsebina aktivnosti / storitev
230	direktorica zelo naklonjena temu, da se kader vedno dodatno izobražuje	Dodatna izobraževanja- direktorica zelo spodbuja	Dodatna usposobljenost kadra
231	Vodimo evidenco o naših uporabnikih	Se vodi	Evidenca o uporabnikih
232	vpisujeva kakšne posebne dogodke, ko se srečujemo z uporabniki ali pa jih k nam	Beleženje posebnih dogodkov	Evidenca o uporabnikih

	kdo napoti		
233	zelo veliko takšnih primerov ko uporabniki potem tudi vložijo vlogo za namestitev v dom	Prepletanje s storitvami PSP	Evidenca o uporabnikih
234	ne zapiševa vsako vlogo, ker se to velikokrat prepleta	Prepletanje s storitvami PSP	Evidenca o uporabnikih
235	V veliki večini se na nas obračajo svojci oseb z demenco	Največ svojcev	Evidenca o uporabnikih
236	imeli pa smo eno osebo, ki je v bistvu na nek način pribežala k nam	Oseba z demenco-pribežala	Evidenca o uporabnikih
237	en primer, ko se je na nas obrnil zdravstveni dom	Druge organizacije-zdravstveni dom	Evidenca o uporabnikih
238	en primer, ko je nekdo od sosedov pripeljal osebo z demenco	Oseba z demenco- v spremstvu soseda	Evidenca o uporabnikih
239	največ primerov, ko se na nas obrnejo svojci in se hkrati zanimajo tudi za namestitev v dom	Največ svojcev-zanimanje za namestitev	Evidenca o uporabnikih
240	dnevno po 3 prošnje	Največ svojcev-zanimanje za namestitev- 3 prošnje dnevno	Evidenca o uporabnikih
	AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE		
241	izvajamo izobraževanja tako za zaposlene	Izobraževanja- za zaposlene	Aktivnosti / Storitve
242	imeli 5 Alzheimer caffè-jev, približno na 2-3 mesece	Alzheimer caffè- nekajkrat na leto	Aktivnosti / Storitve
243	Alzheimer caffè-ji so ena taka stvar, kjer je kar dosti obiska, približno 20-30 udeležencev	Alzheimer caffè dobro obiskan	Obiskanost aktivnosti / storitev
244	Največ pa pridejo po zgolj prvo socialno pomoč	Največ PSP	Obiskanost aktivnosti / storitev
245	po informacije	Največ po informacije	Obiskanost aktivnosti / storitev
246	najbolj je v ospredju prva socialna pomoč, torej da jim svetujemo glede postopka za pridobitev dodatka za pomoč in postrežbo	Največ PSP-svetovanje glede dodatka za pomoč in postrežbo	Obiskanost aktivnosti / storitev
247	glede ureditve pomoči na domu	Največ PSP-svetovanje glede pomoči na domu	Obiskanost aktivnosti / storitev
248	svetujemo jim napotitev na kakšen nevropsihiatričen pregled	Svetovanje- napotitev na specialistični pregled	Aktivnosti / Storitve
249	Pri izbiri tematika pa velik poudarek dajemo komunikaciji z osebami z demenco	Komunikacija z osebami z demenco	Vsebina aktivnosti / storitev
250	Alzheimer caffè-je smo zelo usmerili v pomoč tistim, ki doma skrbijo za te osebe z demenco	Podpora svojcem pri oskrbi	Vsebina aktivnosti / storitev
251	kako si lahko prostor prilagodijo	Prilagajanje domačih prostorov	Vsebina aktivnosti / storitev
252	kako naj svojci poskrbijo zase	Kako svojci poskrbijo sami zase	Vsebina aktivnosti / storitev
253	kakšne oblike pomoči obstajajo	Oblike pomoči	Vsebina aktivnosti / storitev

254	kako je z dolgotrajno oskrbo	Dolgotrajna oskrba	Vsebina aktivnosti / storitev
255	Z medicinskega vidika pa jih zgolj usmerjamo na koga se lahko obrnejo	Informacije z medicinskega vidika- zgolj na koga se obrniti	Informacije s strani zaposlenih
256	jim pa teh informacij tudi primanjkuje	Medicinski vidik- na koga se obrniti	Stiske uporabnikov
257	vidim priložnost v tem, da bi sodelovali z osnovnimi in srednjimi šolami	Sodelovanje s šolami	Predlogi
258	tudi v knjižnici Velenje smo enkrat imele dober uvodni film	Predavanja- v knjižnici	Aktivnosti / Storitve
259	bi potem morala biti določena strokovna delavka, ki bi delala samo s tem področjem oziroma bi se res ukvarjala samo z mrežo demenci prijaznih točk	Določitev koordinatorja za vodenje aktivnosti	Predlogi
260	smo učinkoviti	Učinkoviti	Učinkovitost
261	smo bili že tudi prej, še preden smo dobili ta pečat demenci prijazne točke	Učinkoviti- že pred ustanovitvijo DPT	Učinkovitost
262	smo že pred tem izvajali razne aktivnosti na to temo	Učinkoviti- že pred ustanovitvijo DPT- izvajali aktivnosti	Učinkovitost
263	tudi okolje nas prepozna, da se lahko na nas obrnejo v tej smeri	Prepoznani v okolju	Učinkovitost
264	imamo oddelek z osebnim spremljanjem, ki ni pod ključem in s tem dajemo neko drugo sliko o demenci	Oddelek z osebnim spremljanjem-drugačna slika demence	Učinkovitost
265	je zaznati potrebo po demenci prijazni točki	Je potreba	Potreba po točkah
266	povsod po Sloveniji	Je potreba- po celotni Sloveniji	Potreba po točkah
267	potreba še večja v ruralnih okoliših, kjer je še bolj podeželsko okolje	Je potreba- večja v ruralnem okolju	Potreba po točkah
268	demenca še manj poznano področje	Je potreba- večja v ruralnem okolju- nepoznavanje demence	Potreba po točkah
269	Sigurno bi ljudje, poleg točk, potrebovali še kakšno drugo pomoč	Da	Potreba po dodatni obliki pomoči
270	dosti uporabnikov bi potrebovalo dnevno obliko varstva	Dnevno varstvo	Potreba po dodatni obliki pomoči
271	kakšna oblika dnevnega varstva, dnevnega bivanja	Dnevno varstvo	Potreba po dodatni obliki pomoči
272	kakšen gerontološki center	Gerontološki center	Potreba po dodatni obliki pomoči
273	po informacije kako odreagirati, kako se odnašati, kako se pogovarjati	Medsebojni odnosi	Stiske uporabnikov
274	Sedaj so prišla v ospredje vprašanja »Kako se odzvati, kako pristopiti do človeka z demenco?«	Medsebojni odnosi	Stiske uporabnikov
275	informacije o tem kako sploh začeti nek postopek pridobivanja pravic (npr. za pomoč in postrežbo)	Pridobivanje socialnovarstvenih pravic	Stiske uporabnikov
276	kako človeka pripraviti na domsko namestitev	Priprava na domsko namestitev	Stiske uporabnikov
277	kakšne oblike pomoči še obstajajo	Oblike pomoči- kaj je	Stiske uporabnikov

		na voljo	
278	kako sodelovati z zdravniki	Medicinski vidik- kako sodelovati z zdravniki	Stiske uporabnikov
279	da je ljudem še dosti nepoznana informacija, da človek z demenco mora biti pregledan pri nevro psihologu	Medicinski vidik- nevednost o opravljanju preiskavah	Stiske uporabnikov
280	Je tudi kar dosti večkratnih obiskov	Večkratni	Obiski uporabnikov
281	Prvič na primer pridejo po nekaj osnovnih, kratkih informacij pa vzamejo še vlogo za dodatek za pomoč in postrežbo	Enkratni- osnovne informacije	Obiski uporabnikov
282	se drugič vrnejo in se pozanimajo o možnosti pomoči na domu	Večkratni- zaradi urejanja pomoči na domu	Obiski uporabnikov
283	Čez čas pa prinesejo tudi vlogo za domsko namestitvev	Večkratni- zaradi urejanja namestitve v dom	Obiski uporabnikov
284	zelo hvaležni za vsako informacijo	Se zahvalijo za prejeto pomoč	Zadovoljstvo uporabnikov
285	pridejo tudi na kakšen Alzheimer caffe	Se vračajo na aktivnosti	Zadovoljstvo uporabnikov
SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA			
286	se največkrat dajejo informacije glede dodatka za pomoč in postrežbo	Glede dodatka za pomoč in postrežbo	Informacije s strani zaposlenih
287	glede možnosti pomoči družini na domu	O možnostih dodatne pomoči- pomoč družini na domu	Informacije s strani zaposlenih
288	glede možnosti dnevnega in institucionalnega varstva	O možnostih dodatne pomoči- dnevno in institucionalno varstvo	Informacije s strani zaposlenih
289	o sami komunikaciji z osebo z demenco	O komunikaciji z osebami z demenco	Informacije s strani zaposlenih
290	Z našimi uporabniki, ki so pri nas že nameščeni v domu in imajo postavljeno diagnozo demence, imamo veliko aktivnosti	Stanovalci- vključevanje v aktivnosti	Vključevanje uporabnikov
291	vključimo jih tudi v vse prireditve doma	Stanovalci- vključevanje v prireditve	Vključevanje uporabnikov
292	jih vključimo tudi v delavnice ročnih spretnosti	Stanovalci- vključevanje v delavnice ročnih spretnosti	Vključevanje uporabnikov
293	izvajamo pa še pogovorne urice	Stanovalci- vključevanje v pogovorne urice	Vključevanje uporabnikov
294	Z raziskovanjem njihove življenjske zgodbe tudi nego prilagajamo temo primerno	Stanovalci-raziskujejo njihove življenjske zgodbe- prilagodijo nego	Vključevanje uporabnikov
295	smo usmerjeni na stanovalca in njegove življenjske zgodbe	Stanovalci- raziskujejo njihove življenjske zgodbe	Vključevanje uporabnikov
296	dajemo socialnemu vidiku veliko prednost	Dajejo poudarek socialnem vidiku	Socialni vidik demence

297	se zelo trudimo, da bi naše negovalno osebje bilo pozorno na te socialne dejavnike	Negovalno osebje je pozorno na socialne dejavnike	Socialni vidik demence
298	direktorica je zelo naklonjena kulturi usklajenih odnosov	Naklonjeni kulturi usklajenih odnosov	Socialni vidik demence
299	smo vseskozi usmerjeni k uporabnikom in izhajamo iz njih	Izhajajo iz uporabnikov	Socialni vidik demence
300	te vire moči upoštevamo ravno preko teh življenjskih zgodb	Z upoštevanjem življenjskih zgodb	Krepitev moči
301	Na te stvari opozarjamo tudi druge obiskovalce, ki morda doma skrbijo za osebo z demenco	Z upoštevanjem življenjskih zgodb- nasvet svojcem pri oskrbi	Krepitev moči
302	Alzheimer caffè-jih so namenjeni takšnim in podobnim tematikam	Tematika na Alzheimer caffè	Krepitev moči
SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH			
303	Ideja o ustanavljanju teh točk je dobra	Dobra	Ideja
304	v tem smislu, da se ljudi ozavešča	Dobra- ozaveščanje ljudi	Ideja
305	ko bi enkrat tudi že osnovnošolci ali pa vrtčevski otroci razumeli to bolezen in znali odreagirati, bi s tem v razumevanju demence naredili velik korak	Spremembe v razumevanju demence- pri otrocih	Namen
306	Ljudje bi morali ponotranjiti misel, da je to bolezen, da se človek ni osebno spremenil zaradi sebe	Spremembe v razumevanju demence- gre za bolezen	Namen
307	povsod po Sloveniji velika potreba po teh točkah	Dobra- je potreba po točkah	Ideja
308	da na sploh informiramo in opozarjamo družbo	Informiranje družbe	Namen
309	na ta način vplivamo na njihov odnos do same demence in do ljudi z demenco	Sprememba odnosa do demence	Namen
310	Mislim da je ime kar dobro	Dobro	Ime
311	bi demenci morale biti prijazne vse ustanove, vsi ljudje in ne samo posamezne točke	Ustvarjanje demenci prijazne družbe	Predlogi
312	v vseh javnih ustanovah bi morali razvijati še več nekega empatičnega odnosa in več strpnosti	Razvijanje strpnosti do demence- v javnih ustanovah	Predlogi
313	pomembno, da se točke ustanavljajo v različnih vrstah organizacij	Dobra- več vrst organizacij	Izbira lokacij
314	Izobraževati bi bilo potrebno tako upravne enote, kot tudi pošte, policijo, gasilce, banke, trgovine	Izobraževanje javnih uslužbencev	Razlog za izbiro lokacij
315	povsod bi se spremenil odnos do te bolezni in ljudi z demenco	Sprememba odnosa do demence	Namen
316	Vabila za ta predavanja, kot so Alzheimer caffè, gredo pri nas avtomatsko v lokalno objavo	Alzheimer caffè- javno lokalno vabilo	Aktivnosti / Storitve
317	bi verjetno morali takšna izobraževanja pripraviti in izvajati posebej za njih	Izobraževanja- za javne uslužbence	Predlogi
318	bi tudi bilo potrebno pripraviti posebno ekipo	Določitev posebne ekipe za vodenje aktivnosti	Predlogi

319	da bi se sami odzvali na te Alzheimer caffeje tega ne opažamo	Slaba udeležba javnih uslužbencev	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
320	čisto v lastni žiriji, ne na primer v sklopu službenega izobraževanja	Slaba udeležba javnih uslužbencev	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
321	da je teh izobraževanj in ozaveščanja na podeželju veliko manj	Pomanjkanje informacij v ruralnem okolju	Pomanjkljivosti točk
322	Ljudje, ki v bolj oddaljenih in podeželskih koncih skrbijo doma za osebe z demenco, so manj informirani	Pomanjkanje informacij v ruralnem okolju	Pomanjkljivosti točk
323	bi bilo potrebno čim več izobraževati tudi v podeželskem okolju	Izobraževanja- v ruralnem okolju	Predlogi

Intervju D

	ENOTE KODIRANJA	POJMI	KATEGORIJE
	<i>PODATKI O TOČKI</i>		
324	točka je bila odprta maja 2018	Maj 2018	Čas delovanja
325	Informacije so dostopne od zjutraj ko se dom odpre, pa čez cel dan do večera	Cel dan- od zjutraj do večera	Dostopnost informacij
326	V preddverju imamo razstavljeno gradivo in brošure	Literatura- v preddverju	Dostopnost informacij
327	vedno tudi kdo od zaposlenih prisoten, ki bi obiskovalcem znal dati informacije s tega področja	Cel dan- ko so prisotni zaposleni	Dostopnost informacij
328	ker smo imeli s tega področja veliko izobraževanj	Predhodna izobraževanja s področja demence	Razlog ustanovitve
329	v domu imamo varovano enoto	Že izvajajo storitve za starejše- varovana enota	Razlog ustanovitve
330	Pobudnica pa je bila gospa direktor	Direktor	Pobuda ustanovitve
331	Lokacija točke mislim da je kar vredno	Ustrezna	Ustreznost lokacije
332	smo kot dom v Topolšici in okolici dobro prepoznani	Ustrezna- prepoznani v okolju	Ustreznost lokacije
333	Zelo se promoviramo tudi s skupino za samopomoč	Se promovirajo- s skupino za samopomoč	Prepoznavnost
334	s sprehodom za spomin	Se promovirajo- s sprehodom za spomin	Prepoznavnost
335	dostopnost uporabnikom je dobro urejena	Urejena	Dostopnost točke
336	prepoznavnost širimo preko različnih aktivnosti	Se promovirajo- z različnimi aktivnostmi	Prepoznavnost
337	septembra izvajamo sprehod za spomin	Sprehod za spomin	Aktivnosti / Storitve
338	organiziramo tudi Alzheimer caffe-je	Alzheimer caffe	Aktivnosti / Storitve
339	imamo skupino za samopomoč	Skupine za samopomoč	Aktivnosti / Storitve
340	izvajamo tudi predavanja za devetošolce v osnovnih šolah	Izobraževanja- za osnovnošolce	Aktivnosti / Storitve
341	tudi za učitelje smo že imeli	Izobraževanja- za učitelje	Aktivnosti / Storitve

342	predavanja pa smo organizirali tudi še v nekaterih drugih društvih (npr. v društvu osteoporoze)	Predavanja- za društva	Aktivnosti / Storitve
343	Vodenje točke imamo razdeljeno	Razdeljeno	Vodenje točke
344	nas je več takšnih, ki se lahko vključimo na tem področju	Več zaposlenih	Vodenje točke
345	Glede na izobrazbo smo različno zastopani, tako iz področja socialne	Socialno delo	Izobrazba kadra
346	iz področja zdravstva	Področje zdravstva	Izobrazba kadra
347	Dodatno usposabljanje je tako pogoj, da lahko prevzameš delovanje demenci prijazne točke	Pogoj za prevzem DPT	Dodatna usposobljenost kadra
348	hodili na izobraževanja Spominčice, takrat smo dali skozi en lep sklop predavanj	Dodatna izobraževanja- pripravila Spominčica	Dodatna usposobljenost kadra
349	eno večje izobraževanje, kjer pa se je približno 50 zaposlenih izobrazilo za delo z osebami z demenco	Dodatna izobraževanja- eno večje- udeležilo 50 zaposlenih	Dodatna usposobljenost kadra
350	Neke posebne evidence ne vodimo	Se ne vodi	Evidenca o uporabnikih
351	naši obiskovalci nikoli posebej ne izpostavijo, da so prišli po informacije na demenci prijazno točko	Prepletanje s storitvami PSP	Evidenca o uporabnikih
352	demenci prijazna točka zgolj ena formalnost	Postavitev točke je zgolj formalnost	Ideja
353	Vodimo pa evidenco koliko jih je prisotnih na Alzheimer caffe-jih	Se vodi- Alzheimer caffe	Evidenca o uporabnikih
354	kakšen je obisk v svetovalnicah	Se vodi- svetovalnice	Evidenca o uporabnikih
355	kakšen je obisk v skupini za samopomoč	Se vodi- skupina za samopomoč	Evidenca o uporabnikih
356	kolikšen je obisk na sprehodu za spomine	Se vodi- sprehod za spomin	Evidenca o uporabnikih
357	v večjem delu na nas obračajo svojci	Največ svojcev	Evidenca o uporabnikih
358	samih oseb z demenco pa je zelo malo	Oseba z demenco- zelo majhno število	Evidenca o uporabnikih
359	Opažamo pa, da si gradivo kar radi vzamejo	Radi vzamejo gradivo	Obiskanost aktivnosti / storitev
<i>AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE</i>			
360	Alzheimer caffe	Alzheimer caffe	Aktivnosti / Storitve
361	skupina za samopomoč	Skupine za samopomoč	Aktivnosti / Storitve
362	posvetovalnice	Svetovanje	Aktivnosti / Storitve
363	o teh aktivnostih so v lokalnih medijih objavljeni tudi podatki in kontakti	Sodelovanje z lokalnimi mediji- objava podatkov/ kontaktov	Aktivnosti / Storitve
364	se izvajajo še izobraževanja za osnovnošolce	Izobraževanja- za osnovnošolce	Aktivnosti / Storitve
365	za kakšna društva s katerimi sodelujemo-	Predavanja- za društva	Aktivnosti / Storitve

	npr. društvo upokojencev		
366	pripravimo kakšen članek na temo demence	Objavljanje člankov	Aktivnosti / Storitve
367	sodelovali že tudi na radijskih oddajah in na lokalni televiziji	Sodelovanje z lokalnimi mediji	Aktivnosti / Storitve
368	Alzheimer caffe je zelo obiskan	Alzheimer caffe dobro obiskan	Obiskanost aktivnosti / storitev
369	tudi druga predavanja	Predavanja dobro obiskana	Obiskanost aktivnosti / storitev
370	včasih prisotni tudi kje na terenu	Izvajanje tudi na terenu	Aktivnosti / Storitve
371	Na začetku, ko smo začeli s temi aktivnostmi na področju demence, smo na predavanjih, izobraževanjih in Alzheimer caffejih govorili bolj o osnovnih stvareh	Osnove o demenci- na začetku	Vsebina aktivnosti / storitev
372	zelo veliko ljudi te stvari že pozna, so s temi osnovami že dobro seznanjeni	Osnove o demenci- veliko ljudi že pozna	Vsebina aktivnosti / storitev
373	Zdaj smo se recimo bolj na ta odnosni vidik usmerili	Odnosi z ljudmi z demenco	Vsebina aktivnosti / storitev
374	Alzheimer caffe, ki bo tematsko obarvan kako zelišča vplivajo na možgane in zdrava prehrana	Zdrava prehrana / vpliv zelišč	Vsebina aktivnosti / storitev
375	na ta predavanja v večini povabimo zunanje predavatelje	Alzheimer caffe- zunanji predavatelji	Aktivnosti / Storitve
376	da bi za osebe z demenco v lokalnem okolju organizirali neke aktivnosti	Pomanjkanje aktivnosti za ljudi z demenco	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
377	bi se organiziral kakšen izlet, ki bi bil namenjen samo osebam z demenco in njihovim svojcem	Pomanjkanje aktivnosti za ljudi z demenco- npr. izlet	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
378	da bi osebe z demenco skušali zvabiti v neko večjo aktivnost	Slaba vključenost ljudi z demenco	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
379	s samo točko kot tako niti nismo toliko učinkoviti	Slabša učinkovitost- samo DPT	Učinkovitost
380	Gradivo, ki ga imamo razstavljenega v preddverju kar hitro poide, tako da zgleda, da interes s strani ljudi je	Kaže se interes ljudi- hitro zmanjka gradiva	Potreba po točkah
381	če bi imel samo demenci prijazno točko, ob tem pa nebi izvajal še nekih drugih aktivnosti, potem pa mislim, da te točke nebi bile tako učinkovite	Slabša učinkovitost- samo DPT brez drugih aktivnosti	Učinkovitost
382	bistvenih pomanjkljivosti ne opažam	Ni pomanjkljivosti	Učinkovitost
383	gradiva so super pripravljena	Dobro pripravljeno gradivo	Prednosti točk
384	Absolutno ljudje rabijo informacije, ker demenca je zelo v porastu	Je potreba- zaradi porasta demence	Potreba po točkah
385	paleta storitev, ki jo imamo trenutno mislim, da je kar vrede	Ne- trenutne razpoložljive storitve so dovolj	Potreba po dodatni obliki pomoči
386	dodala še neke aktivnosti, ki bi bile namenjene res samo osebam z demenco	Aktivnosti za ljudi z demenco	Potreba po dodatni obliki pomoči
387	en program, kjer bi se dejansko	Aktivnosti za ljudi z	Potreba po dodatni

	vključevale samo osebe z demenco in bi bilo res samo njim prilagojeno	demenco	obliki pomoči
388	jih sprva zanima res tisto osnovno- kam se obrniti po pomoč, se obrniti k zdravniku, kako naprej	Osnovne informacije- kje začeti reševati problem	Stiske uporabnikov
389	marsikdaj opazijo prvi znak ravno to, da svojec postane »žleht«	Spremembe v vedenju	Stiske uporabnikov
390	Se ljudje tudi večkrat obrnejo na nas	Večkratni	Obiski uporabnikov
391	v različne oblike pomoči se vključujejo	Večkratni- vključeni v različne oblike pomoči	Obiski uporabnikov
392	Nekateri imajo kar zanimanje za to temo in se želijo informirati	Večkratni- imajo zanimanje za področje demence	Obiski uporabnikov
393	so naši uporabniki zadovoljni s točko	So zadovoljni	Zadovoljstvo uporabnikov
394	kakšne sugestije, da bi moralo biti drugače do sedaj še ni bilo	Ni kritike	Zadovoljstvo uporabnikov
	SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA		
395	čutijo to stisko kako komunicirati in ravnati z osebo z demenco	Komunikacija z osebami z demenco	Stiske uporabnikov
396	Skupina za samopomoč je na primer dobra stvar, če v njej sodelujejo svojci, ki imajo že nekaj več izkušenj in lahko na konkretna vprašanja izmenjajo izkušnje	Skupine za samopomoč- svojci lahko izmenjajo izkušnje	Aktivnosti / Storitve
397	Uporabniki na nas naslovijo potrebo, kaj je tisto kar jih zanima in mi na nek način pripravimo odgovor na to	Odzivajo se na uporabnikove potrebe	Vključevanje uporabnikov
398	Zadnje predavanje na Alzheimer caffe ali pa prihodnje, ki ga planiramo, so ga tematsko predlagali ravno svojci	Upoštevacjo predloge uporabnikov- tematike predavanj	Vključevanje uporabnikov
399	s časoma se nekatere teme že iztrošijo, zato pa so njihovi predlogi zelo dobrodošli	Upoštevacjo predloge uporabnikov- tematike predavanj	Vključevanje uporabnikov
400	dajemo večji poudarek socialnemu vidiku	Dajejo poudarek socialnem vidiku	Socialni vidik demence
401	tudi naše uporabnike zanimajo informacije bolj s tega vidika	Uporabnike zanimajo informacije s tega vidika	Socialni vidik demence
402	smo pozorni na opolnomočenje naših uporabnikov in stanovalcev	Upoštevacjo	Krepitev moči
403	Za vsakega uporabnika se izdela biografija, njegova življenjska zgodba	Z raziskovanjem življenjske zgodbe	Krepitev moči
404	pri samem konceptu dela to tudi upoštevamo in ga opolnomočimo tam kjer so njegova področja	Z upoštevanjem življenjskih zgodb	Krepitev moči
405	pomembno, da je stalen kader	Pomembna stalnost kadra	Krepitev moči
406	vsak, ki se potem preseli v dom, mora za uspešno življenje doživeti in razviti občutek zaupanja	Z razvijanjem zaupanja uporabnikov	Krepitev moči
407	pomembne še strategije komunikacije	S pravilno	Krepitev moči

		komunikacijo	
408	pomembno, da se ljudi z demenco opolnomoči v tistem kar še zmorejo in se jih spodbuja k samostojnosti	Opolnomočenje uporabnikov- s spodbujanjem samostojnosti	Krepitev moči
SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH			
409	Meni se zdi super, da so se začele ustanavljati tovrstne točke	Dobra	Ideja
410	pomemben korak v tej strategiji obvladovanja in ozaveščanja o bolezni demence	Strategija obvladovanja demence	Namen
411	da točke niso samo v domovih za starejše ampak so tudi na drugih punktih	Dobra- več vrst organizacij	Izbira lokacij
412	točke dobro pripomorejo k zmanjšanju stigme	Točke imajo pomembno vlogo pri zmanjšanju	Stigma
413	najprej so se začeli svojci odpirati; ker tudi svojcem na začetku ni bilo enostavno, so bili zelo zaprti okrog te problematike	Svojci so že bolj odprti do tematike	Stigma
414	svojci že dosti lažje izpostavijo svojo zgodbo, to recimo vidimo pri Alzheimer caffè-jih	Svojci so že bolj odprti do tematike- zgodbe na Alzheimer caffè	Stigma
415	da bodo generacije, ki prihajajo za nami, že imele drugačno miselnost o tej bolezni	Sprememba odnosa do demence	Namen
416	je to ime dobro, simpatično	Dobro	Ime
417	se je tudi dobro prijelo	Sprejeto med ljudmi	Ime
418	takoj pove čemu je namenjeno	Nosi sporočilo- namen točke	Ime
419	nosi neko dobro sporočilo	Nosi sporočilo- dobro sporočilo	Ime
420	je od vsake organizacije odvisno koliko aktivnosti bo še k temu dodala	Delovanje točke prepuščeno vsaki organizaciji	Pomanjkljivosti točk

Intervju E

	ENOTE KODIRANJA	POJMI	KATEGORIJE
	PODATKI O TOČKI		
421	Dom ob Savinji Celje je demenci prijazna točka od 13. novembra 2018	13. november 2018	Čas delovanja
422	Informacije so uporabnikom na voljo v času uradnih ur socialne službe	V uradnih urah socialne službe	Dostopnost informacij
423	v ponedeljek 12.00-15.00, sreda in petek od 8.00 do 11.00	V uradnih urah socialne službe- ponedeljek, sreda, petek	Dostopnost informacij
424	Dostopnost do zloženek in drugega materiala je ves čas odprtja doma	Literatura- ves čas	Dostopnost informacij
425	osnovne informacije na recepciji doma vse dni v tednu	Ves čas- osnove na recepciji	Dostopnost informacij

426	Pobuda za ustanovitev točke je podala direktorica	Direktor	Pobuda ustanovitve
427	razlog za ustanovitev točke je bilo predvsem ozaveščanje ljudi tudi izven doma, v lokalnem okolju	Ozaveščanje lokalnega okolja	Razlog ustanovitve
428	Lokacija točke v Domu ob Savinji Celje je zelo primerna	Ustrezna	Ustreznost lokacije
429	repcija doma vstopna točka	Ustrezna- repcija vstopna točka	Ustreznost lokacije
430	Koordinatorica demenci prijazne točke je Lucija Pangerl, univ. dipl. delovna terapevtka	Koordinatorica DPT- delovna terapevtka	Vodenje točke
431	z uporabniki pa se srečujejo receptorke, socialni delavki, koordinatorji pomoči na domu in dnevnega centra, ter ostali zaposleni po potrebi	Več zaposlenih- srečujejo se z uporabniki	Vodenje točke
432	pripravili že vrsto izobraževanj za zaposlene	Dodatna izobraževanja- pripravljajo lastna	Dodatna usposobljenost kadra
433	za širšo javnost	Izobraževanja- za širšo javnost	Aktivnosti / Storitve
434	ocenjujemo potrebo po nadaljnjih izobraževanjih na kakšen način pristopiti k pomoči potrebnemu	Dodatna izobraževanja- v prihodnje tema: pristop k pomoči potrebnim	Dodatna usposobljenost kadra
435	Evidence o uporabnikih ne vodimo	Se ne vodi	Evidenca o uporabnikih
436	težko ločevati kdo se je na nas obrnil po informacije v sklopu demenci prijazne točke, kdo pa v sklopu prve socialne pomoči ali možnosti namestitve v domu	Prepletanje s storitvami PSP	Evidenca o uporabnikih
AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE			
437	Uporabnikom ponudimo informiranje	Informiranje	Aktivnosti / Storitve
438	usmerjanje	Usmerjanje	Aktivnosti / Storitve
439	svetovanje	Svetovanje	Aktivnosti / Storitve
440	informativni material	Informativno gradivo	Aktivnosti / Storitev
441	vklučitev v skupino za samopomoč svojcem obolelih z demenco	Skupine za samopomoč- za svojce	Aktivnosti / Storitev
442	vklučitev v skupino obolelih za demenco	Skupina za ljudi z demenco	Aktivnosti / Storitev
443	povabilo na izobraževanja	Izobraževanja	Aktivnosti / Storitev
444	vklučitev v storitve pomoči na domu	Pomoč na domu	Aktivnosti / Storitev
445	dnevno varstvo	Dnevno varstvo	Aktivnosti / Storitev
446	načrtovanje namestitve v dom	Načrtovanje namestitve v dom	Aktivnosti / Storitev
447	Dosedanji rezultati kažejo na učinkovito delovanje demenci prijazne točke	Učinkoviti- glede na dosedanje rezultate	Učinkovitost
448	V bodoče je naš cilj ustanovitev skupne vstopne točke	Cilj v prihodnosti- enotna vstopna točka	Učinkovitost
449	kjer bo uporabnik lahko prejel vse	Cilj v prihodnosti-	Učinkovitost

	informacije in načrt pomoči na enem mestu	enotna vstopna točka- vsa pomoč na enem mestu	
450	potrebe v lokalnem okolju velike	Je potreba- v lokalnem okolju precejšnja	Potreba po točkah
451	se vedno več starejših, predvsem pa svojcev obrača na nas za različne vrste informacij	Je potreba- vedno več povpraševanja svojcev po informacijah	Potreba po točkah
452	Potrebovali bi enotno vstopno točko	Enotna vstopna točka	Potreba po dodatni obliki pomoči
453	prostor za druženje	Prostor za druženje	Potreba po dodatni obliki pomoči
454	Konkretno izrazijo svojo stisko	Konkretno izrazijo svojo stisko	Stiske uporabnikov
455	iščejo pomoč in rešitve	Iščejo pomoč in rešitve	Stiske uporabnikov
456	Vračajo se glede namestitve v dom	Večkratni- zaradi urejanja namestitve v dom	Obiski uporabnikov
SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA			
457	Podajamo informacije, ki so razumljive	Razumljive uporabnikom	Informacije s strani zaposlenih
458	pri vseh vidikih demence	O vseh vidikih demence	Informacije s strani zaposlenih
459	usmerjena na njihove potreb	Odzivajo se na uporabnikove potrebe	Vključevanje uporabnikov
460	smo pozorni na socialni vidik	Upoštevajo	Socialni vidik demence
461	Uporabnike opolnomočimo	Opolnomočenje uporabnikov	Krepitev moči
462	ponudimo rešitev glede na njihove zmožnosti	Ponudijo rešitve glede na uporabnikove zmožnosti	Krepitev moči
463	Samostojnost odločanja	Opolnomočenje uporabnikov- s spodbujanjem samostojnosti	Krepitev moči
SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH			
464	Potrebne so enotne vstopne točke	Potrebne enotne vstopne točke	Pomanjkljivosti točk
466	Ime nam je OK	Ustrezno	Ime
467	lokacija smiselna, saj ponujamo različne storitve na enem mestu	Ustrezna- ponujajo različne storitve	Ustreznost lokacije
468	Pomanjkljivost je v prostoru	Neustrezni prostori	Pomanjkljivosti točk
470	Financiranje ni urejeno	Financiranje	Pomanjkljivosti točk

Intervju F

	ENOTE KODIRANJA	POJMI	KATEGORIJE
	PODATKI O TOČKI		
471	Točka deluje od 18.10.2018	18.10.2018	Čas delovanja

472	Informacije so uporabnikom dostopne od 7.00 do 20.00 ure	Cel dan- Od 7.00 do 20.00	Dostopnost informacij
473	Točka se je ustanovila na pobudo vodje doma	Vodja doma	Pobuda ustanovitve
474	sledi sodobnim novostim, ki jih dom lahko ponudi	Sledenje novostim	Razlog ustanovitve
475	Lokacija se nam zdi zelo primerna	Ustrezna	Ustreznost lokacije
476	smo v lokalnem okolju prepoznavni	Prepoznani- lokalno	Prepoznavnost
477	imamo tudi veliko izkušenj na področju demence	Ustrezna- izkušnje na področju demence	Ustreznost lokacije
478	si lahko obiskovalci točke tudi pogledajo naš dom in dobro prakso dela z obolelimi za demenco	Možnost ogleda prakse dela z osebami z demenco	Ustreznost lokacije
479	Za vodenje točke smo zadolžene vodja doma	Vodja doma	Vodenje točke
480	socialna delavka	Socialni delavec	Vodenje točke
481	vodja zdravstvene nege	Vodja zdravstvene nege	Vodenje točke
482	imamo dolgoletne izkušnje na področju skrbi za starejše	Dolgoletne izkušnje na področju skrbi za starejše	Razlog za izbor kadra
483	dodatna izobraževanja s področja demence	Izobražba- dodatna izobraževanja s področja demence	Razlog za izbor kadra
484	vodimo evidenco obiskov na demenci prijazni točki	Se vodi	Evidenca o uporabnikih
485	so jo pripravili na Združenju za pomoč pri demenci Spominčica	Se vodi- obrazec pripravila Spominčica	Evidenca o uporabnikih
486	se je osebno oglasilo 17 oseb	17 oseb	Evidenca u uporabnikih
487	2 osebi z demenco	Oseba z demenco- dve	Evidenca o uporabnikih
488	1 strokovni delavec	Strokovni delavec	Evidenca o uporabnikih
<i>AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE</i>			
489	v prvi vrsti nudili informacije osebam, ki so se obrnile na nas po pomoč	Informiranje	Aktivnosti / Storitve
490	izobraževali zaposlene za čim bolj kvalitetno delo s stanovalci, svojci in drugimi	Izobraževanja- za zaposlene	Aktivnosti / Storitve
491	sodelovali pri Sprehodu za spomin	Sprehod za spomin	Aktivnosti / Storitve
492	Bomo pa nadaljevali z organizacijo alzheimer cafe-jev	Alzheimer caffe	Aktivnosti / Storitve
493	predavanj	Predavanja	Aktivnosti / Storitve
494	največ uporabnikov koristilo informacije	Največ po informacije	Obiskanost aktivnosti / storitev
495	vsako leto pa je tudi lepo obiskan dogodek Sprehod za spomin	Sprehod za spomin dobro obiskan	Obiskanost aktivnosti / storitev
496	izbiramo na podlagi stisk uporabnikov	Glede na stiske uporabnikov	Vsebina aktivnosti / storitev
497	sodobnih smernic skrbi za osebe z demenco	Glede na sodobne smernice	Vsebina aktivnosti / storitev

498	Zaenkrat se z ovirami nismo srečali	Ni pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
499	zaenkrat delamo dobro	Učinkoviti	Učinkovitost
500	Zaradi vse večjega števila obolelih za boleznijo demence menimo, da je dobro, da je čim več točk	Je potreba- zaradi porasta demence	Potreba po točkah
501	potrebno zagotoviti večje število nastanitvenih kapacitet v domski oskrbi	Več nastanitvenih kapacitet	Potreba po dodatni obliki pomoči
502	razvijati sistem podpornih mrež v domačem okolju	Sistem podpornih mrež v domačem okolju	Potreba po dodatni obliki pomoči
503	Največ stisk uporabnikov je bilo povezanih z namestitvijo v domsko oskrbo	Priprava na domsko namestitev	Stiske uporabnikov
504	Vsi so nas obiskali 1-krat	Enkratni	Obiski uporabnikov
505	so bili hvaležni za podane informacije in gradivo	Se zahvalijo za prejeto pomoč	Zadovoljstvo uporabnikov
SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA			
506	obiskovalci Demenci prijazne točke želeli le splošne informacije vezane na bolezen	Splošne informacije o demenci	Informacije s strani zaposlenih
507	pomoč pri razbremenitvi svojcev, ki skrbijo za dementno osebo	Nasveti za razbremenitev svojcev	Informacije s strani zaposlenih
508	Informacije, ki smo jih podali so bile vezane bolj na socialni vidik demence	Poudarek na informacijah s socialnega vidika	Informacije s strani zaposlenih
509	se veselimo sodelovanja z uporabniki, ki bi želeli aktivno pristopiti k delovanju točke	Možnost aktivnega sodelovanja pri delovanju točke	Vključevanje uporabnikov
510	Veseli bomo tudi, če bodo izrazili kakšne svoje potrebe	Odzivajo se na uporabnikove potrebe	Vključevanje uporabnikov
511	pri podajanju informacij v večini dotaknili socialnega vidika	Dajejo poudarek socialnemu vidiku	Socialni vidik demence
512	poskušali poiskati vire moči dokler ne bo na voljo kakšno prosto mesto v domski oskrbi	Iskanje virov moči pri uporabnikih	Socialni vidik demence
513	pozorni na vire moči, ki jih imajo uporabniki	Upoštevaajo	Krepitev moči
514	srečujemo s situacijo, ko so uporabniki že izčrpali vse možne vire moči	Izčrpani viri moči	Krepitev moči
515	vse več dementnih oseb nima socialne mreže	Izčrpani viri moči- ni socialne mreže	Krepitev moči
516	edina možna oblika pomoči namestitev v domsko oskrbo	Izčrpani viri moči- edina možnost je namestitev v dom	Krepitev moči
SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH			
517	število obolelih z demenco strmo narašča	Dobra- zaradi naraščanja števila ljudi z demenco	Ideja
518	se svojci zelo težko sprijaznijo z boleznijo njihovih družinskih članov	Dobra- pomoč pri stiskah svojcev	Ideja
519	zelo na mestu, da je na voljo čim več točk, ki so jim lahko v podporo	Podpora svojcem	Namen
520	vidim prednost v lokaciji	Izbira lokacij	Prednosti točk
521	v prepoznavnosti	Prepoznavnost točk	Prednosti točk

522	strokovni podkovanosti	Izobraženost kadra na točkah	Prednosti točk
523	se ime sklada z namenom	Ustrezno	Ime
524	da je izbira smiselna	Ustrezna	Izbira lokacij
525	se točke ustanovljajo tam, kjer se giblje največ ljudi, ki tovrstno obliko pomoči potrebujejo	Lokacije z večjo koncentracijo ljudi ki potrebujejo pomoč	Izbira lokacij
526	ne vidimo pomanjkljivosti	Ni pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti točk

Intervju G

	ENOTE KODIRANJA	POJMI	KATEGORIJE
	PODATKI O TOČKI		
527	Točka deluje od maja 2018	Maj 2018	Čas delovanja
528	informacije dostopne od ponedeljka do petka, v času ko sem jaz tu- od 7. do 15. ure	V uradnih urah socialne službe- od 7. do 15. ure	Dostopnost informacij
529	Če mene ni, je tukaj glavna sestra, ki daje informacije	Pri glavni sestri	Dostopnost informacij
530	tudi kdo od zdravstvenega osebja	Pri zdravstvenem osebju	Dostopnost informacij
531	v domu več zaposlenih, ki lahko dajemo te informacije obiskovalcem in uporabnikom	Pri več zaposlenih	Dostopnost informacij
532	da se v skupnosti postavi prostor, kjer je možno pridobiti informacije	Dodatna možnost informiranja	Razlog ustanovitve
533	nam je bilo vsem v domu v interesu	Interes doma	Razlog ustanovitve
534	lokacija točke in sama dostopnost zelo dobra	Ustrezna	Ustreznost lokacije
535	na splošno je dom za stare en tak prostor, kamor se dosti ljudi obrača po raznorazne informacije	Ustrezna- dom za stare ljudi- ljudje dosti obračajo po različne informacije	Ustreznost lokacije
536	damo informacije vseh vrst, tudi tiste, ki jih socialni delavci dajemo v sklopu prve socialne pomoči	Ustrezna- informacije vseh vrst- PSP	Ustreznost lokacije
537	točka še premalo poznana v našem okolju	Premalo prepoznani	Prepoznavnost
538	Ljudje se še premalo zavedajo tega problema	Premalo prepoznani- premalo zavedanje problema	Prepoznavnost
539	treba zelo delati na lokalni ozaveščenosti	Potrebno izboljšati- z lokalnim ozaveščanjem	Prepoznavnost
540	Sodelujemo tudi z Društvom za pomoč pri demenci Rogaška Slatina in si želimo, da bi bilo več članov oziroma več aktivnih članov	Potrebno izboljšati- z večjo aktivnostjo društva za pomoč pri demenci	Prepoznavnost
541	Za vodenje točke sem odgovorna jaz (socialna delavka)	Socialni delavec	Vodenje točke
542	glavna sestra	Glavna sestra	Vodenje točke
543	Dodatna usposabljanja so v bistvu bila izobraževanja v okviru projekta »Demenca med nami«	Dodatna izobraževanja- projekt »Demenca med nami«	Dodatna usposobljenost kadra

544	Izobraževanj pa se nisva udeležili samo midve z glavno sestro, ampak se je tudi veliko ostalega našega kadra udeležilo teh izobraževanj	Dodatna izobraževanja- projekt »Demenca med nami«- udeležilo več zaposlenih	Dodatna usposobljenost kadra
545	izobraževanja izvajala tudi v našem domu	Dodatna izobraževanja- potekala v domu	Dodatna usposobljenost kadra
546	veliko pa jih je potekalo v Domu Šentjur	Dodatna izobraževanja- v Šentjurju	Dodatna usposobljenost kadra
547	med sabo sodelovali domovi, zdravstveni domovi in bolnica Celje	Dodatna izobraževanja- projekt »Demenca med nami«- sodelovanje več organizacij	Dodatna usposobljenost kadra
548	izobraževanja so bila odprta tudi za zunanje obiskovalce, za lokalno skupnost	Izobraževanja- »Demenca med nami«- odprta za lokalno skupnost	Aktivnosti / Storitve
549	z njihove strani bil odziv res bolj slab	»Demenca med nami«- slab odziv lokalne skupnosti	Obiskanost aktivnosti / storitev
550	Imamo en obrazec, ki smo ga dobili v ta namen s strani Spominčice	Se vodi- obrazec pripravila Spominčica	Evidenca o uporabnikih
551	v njega vpisujemo kdo je prišel (ne imensko, ampak ali je to bil sorodnik ali dejansko oseba z demenco), po kakšne informacije je prišel, kaj smo mu svetovali	Se vodi- kdo, kakšne informacije	Evidenca o uporabnikih
552	več obiskov s strani svojcev	Največ svojcev	Evidenca o uporabnikih
553	velikokrat pridejo prepozno po informacije, ko je demenca že dosti napredovala	Pridejo prepozno- ko demenca že napreduje	Obiski uporabnikov
554	zelo malo je primerov pri katerih bi se ljudje na nas obrnili res samo zato ker imamo to točko	Malo obiskov samo zaradi točke	Evidenca o uporabnikih
555	Bolj se na nas obračajo po informacije v sklopu prve socialne pomoči	Največ PSP	Obiskanost aktivnosti / storitev
556	na internetu je že toliko dostopnih informacij	Največ PSP- veliko informacij že na spletu	Obiskanost aktivnosti / storitev
AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE			
557	Izvajamo Alzheimer caffe-je	Alzheimer caffe	Aktivnosti / Storitve
558	ob svetovnem dnevu Alzheimerjeve bolezni imamo vedno kakšna predavanja, delavnico	Ob svetovnem dnevu alzheimerjeve bolezni	Aktivnosti / Storitve
559	društva Spominčica v Rogaški in se zdaj trudim, da bi se še v tej smeri malo bolj angažirali	Društvo Spominčica Rog. Slatina- več aktivnosti v prihodnje	Aktivnosti / Storitve
560	Sprehod za spomin vedno organiziramo v sklopu svetovnega dneva	Sprehod za spomin	Aktivnosti / Storitve
561	predavanja oziroma izobraževanja, ki	Izobraževanja- za lokalno skupnost	Aktivnosti / Storitve

	potekajo tukaj pri nas v domu, ampak se vedno zraven povabi tudi lokalno skupnost		
562	So pa ene stvari kar vrede obiskane, ene pa tudi ne... čisto različno	Različna obiskanost	Obiskanost aktivnosti / storitev
563	tematike niso vedno vezane samo na demenco	Tematika ni vedno vezana na demenco	Vsebina aktivnosti / storitev
564	na splošno na zdrav življenjski slog, na zdravo prehrano, na gibanje	Zdrav življenjski slog	Vsebina aktivnosti / storitev
565	na duševno zdravje	Duševno zdravje	Vsebina aktivnosti / storitev
566	pri izvajanju aktivnosti je ena taka ovira »čas«	Pomanjkanje časa	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
567	predavatelji so dostikrat zasedeni	Pomanjkanje časa-zasedenost predavateljev	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
568	zunanj predavatelje, ki jih je treba plačati, tako da tukaj je ponavadi tudi denar problem	Finance- financiranje predavateljev	Pomanjkljivosti pri aktivnostih
569	cilj je, da skušamo čim bolj ozaveščati lokalno skupnost	Cilj v prihodnosti- čim bolj ozaveštit lokalno skupnost	Učinkovitost
570	organiziramo skupino za samopomoč za vse tiste, ki se na kakršenkoli način srečujejo z demenco	Skupine za samopomoč	Aktivnosti / Storitve
571	hodila tudi na izobraževanja za vodenje tovrstnih skupin	Izobraževanja za vodenje skupin	Dodatna usposobljenost kadra
572	je potreba po teh točkah... povsod je prisotna ta potreba	Je potreba	Potreba po točkah
573	so te točke, z namenom informiranja, zaenkrat dovolj	Ne- točke za informiranje dovolj	Potreba po dodatni obliki pomoči
574	bi bilo dobro zagotoviti nek prostor za druženja	Prostor za druženje	Potreba po dodatni obliki pomoči
575	se sigurno najde kakšna stvar, društvo, dejavnost, kamor bi se lahko vključili	Ne- trenutne razpoložljive storitve so dovolj	Potreba po dodatni obliki pomoči
576	Najbolj pogosto jih zanima na splošno o boleznih demence	Splošno o demenci	Stiske uporabnikov
577	komunikacija z osebami z demenco	Komunikacija z osebami z demenco	Stiske uporabnikov
578	kam po pomoč	Oblike pomoči- kaj je na voljo	Stiske uporabnikov
579	se obrnejo po pomoč takrat, ko so svojci že v precejšnji stiski, ko so že izčrpani	Pridejo prepozno- ko so že izčrpani	Obiski uporabnikov
580	kako je z namestitvijo v dom	Priprava na domsko namestitvev	Stiske uporabnikov
581	kako je z dodelitvijo skrbnika preko sodišča	Urejanje skrbništva	Stiske uporabnikov
582	ponavadi bolj enkratni obiski	Enkratni	Obiski uporabnikov
583	Ni še bilo nobene kritike	Ni kritike	Zadovoljstvo uporabnikov
	SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA		
584	rada svetujem, da morajo svojci tudi na sebe gledati, da naredijo nekaj zase	Nasveti za razbremenitev svojcev	Informacije s strani zaposlenih

585	da gledajo tudi na svoje zdravje	Nasveti za razbremenitev svojcev- skrb za zdravje	Informacije s strani zaposlenih
586	na čas s svojo družino	Nasveti za razbremenitev svojcev- čas za družino	Informacije s strani zaposlenih
587	Vedno jim dam tudi vizitko	Ponudijo vizitko	Informacije s strani zaposlenih
588	na Alzheimer caffee-ju en obrazec, na katerega lahko napišejo kakšna tematika bi jih še zanimala	Upoštevajo predloge uporabnikov- tematike predavanj	Vključevanje uporabnikov
589	so bili zadovoljni s predstavljeno tematiko	Upoštevajo uporabnikovo mnenje- zadovoljstvo s storitvami	Vključevanje uporabnikov
590	Smo pozorni na ta vidik demence	Upoštevajo	Socialni vidik demence
591	medicinskega vidika sploh ne razlagam	Informacije z medicinskega vidika- ne razlagajo	Informacije s strani zaposlenih
592	nisem zato usposobljena	Informacije z medicinskega vidika- ne razlagajo- niso usposobljeni	Informacije s strani zaposlenih
593	vse razložim po domače, tako da ljudje razumejo	Razumljive uporabnikom	Informacije s strani zaposlenih
594	dajemo poudarek na komunikacijo z osebo z demenco	Poudarek na komunikaciji z osebo z demenco	Socialni vidik demence
595	kaj lahko oni naredijo doma, da jim bo lažje pri oskrbi svojca z demenco	Nasveti za lažjo domačo oskrbo	Socialni vidik demence
596	da se ljudi spodbuja k samostojnosti	Spodbujanje uporabnikov k samostojnosti	Socialni vidik demence
597	največji problem predvsem komunikacija	Komunikacija z osebami z demenco	Stiske uporabnikov
598	dnevne aktivnosti	Dnevne aktivnosti v domačem okolju	Stiske uporabnikov
599	osebna higiena	Oskrba- skrb za osebno higieno	Stiske uporabnikov
600	koncept opolnomočenja upoštevamo predvsem na ta način, da jim svetujemo naj se družijo z drugimi ljudmi, ki so morda v podobni situaciji	Opolnomočenje uporabnikov- svetujejo druženje z ljudmi s podobno situacijo	Krepitev moči
601	naj se povežejo tudi z drugimi družinskimi člani in naj si med seboj pomagajo in podpirajo	Podpora družinskih članov	Krepitev moči
602	da si oskrbo malce razdelijo in da si znajo vzeti čas za počitek	Pomoč družinskih članov- počitek	Krepitev moči
603	da se vsi člani družine posvetujejo glede demence in da potem vsi delajo enako	Pomoč družinskih članov	Krepitev moči
604	Ponudim jim tudi dnevno varstvo	O možnostih dodatne pomoči- dnevno varstvo	Informacije s strani zaposlenih

	SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH		
605	točke zdijo zelo pametna stvar	Dobra	Ideja
606	še vedno ne vedo dovolj o bolezni demence	Dobra- še vedno preslaba informiranost ljudi	Ideja
607	potrebno s tem začeti že pri otrocih	Izobraževanja- za otroke	Predlogi
608	tudi na šolah bilo potrebno narediti kakšne delavnice, predavanja	Izobraževanja- na šolah	Predlogi
609	da bi to skušali izpeljati tudi v okviru našega društva	Izobraževanja- na šolah- izpeljana v okviru društva	Predlogi
610	točke tudi pripomorejo k zmanjševanju stigme	Točke imajo pomembno vlogo pri zmanjševanju	Stigma
611	še vedno prisotna v kar precejšnji meri	Še prisotna v precejšnji meri	Stigma
612	se svojci sramujejo, jih je sram, ampak to se dogaja samo zato, ker ljudje bolezni ne poznajo	Sramovanje svojcev- posledica nepoznavanja bolezni	Stigma
613	Meni se poimenovanje teh točk zdi fajn	Ustrezno	Ime
614	z imenom pove vse kar je treba	Nosi sporočilo- pove vse potrebno	Ime
615	izbira lokacij se mi zdi dobra	Dobra	Izbira lokacij
616	kjer je velika frekvenca ljudi	Lokacije z večjo koncentracijo ljudi	Izbira lokacij
617	na takšnih mestih je tudi večja verjetnost, da bodo prisotne osebe z demenco	Večja verjetnost prisotnosti ljudi z demenco	Razlog za izbiro lokacije
618	da so zaposleni na teh mestih prijazni, da se potrudijo za ljudi, za katere vidijo, da so v neki stiski	Zaposleni na točkah razvijejo pravilen odnos	Razlog za izbiro lokacije
619	problem se včasih pojavi pri financiranju vseh teh izobraževanj in predavanj	Financiranje izobraževanj	Pomanjkljivosti točk
620	na splošno težko priti do strokovnjakov, ki bi izpeljali kvalitetno predavanje	Težka dostopnost predavateljev	Pomanjkljivost točk
621	Drugi problem pa vidim v tem, da se lokalna skupnost ne odziva	Slaba odzivnost lokalne skupnosti	Pomanjkljivost točk
622	zaposleni na poštah, trgovinah, bankah bili ozaveščeni o vidikih te bolezni, pa z njihove strani ni odziva	Slaba odzivnost lokalne skupnosti- javnih uslužbencev	Pomanjkljivosti točk
623	kako privabit oziroma pritegnit ljudi	Kako privabiti ljudi?	Pomanjkljivosti točk

Intervju H

	ENOTE KODIRANJA	POJMI	KATEGORIJE
	PODATKI O TOČKI		
624	Naziv »Demenci prijazna točka« smo pridobili lansko leto (2019) v mesecu juniju	Junij 2019	Čas delovanja
625	1.10. pa smo otvoritev točke izvedli tudi v Podčetrtku, kjer ima naš dom še eno	1.10.2019- v enoti Podčetrtek	Čas delovanja

	manjšo enoto		
626	predvsem v času uradnih ur, ko je v domu prisotna socialna delavka	V uradnih urah socialne službe	Dostopnost informacij
627	najnujnejše informacije lahko dobil tudi izven tega časa	Izven uradnih ur socialne službe	Dostopnost informacij
628	pri recepciji tudi kotiček z brošurami	Literatura- pri recepciji	Dostopnost informacij
629	nas je za to predlagala Spominčica	Predlagala Spominčica	Pobuda ustanovitve
630	potrebna še neka dodatna edukacija z razlago nas, ki pa vsakodnevno delamo z ljudmi z demenco	Izkušnje zaposlenih- možnost izobraževanja	Razlog ustanovitve
631	drugače vidimo te stvari in jih lahko zato tudi malo drugače razložimo	Izkušnje zaposlenih- drugačen vidik	Razlog ustanovitve
632	lokacije v našem domu se mi zdi zelo vredno	Ustrezna	Ustreznost lokacije
633	imamo dobro usposobljen kader s področja demence	Ustrezna- usposobljen kader s področja demence	Ustreznost lokacije
634	mnoge izkušnje dela z osebami z demenco	Ustrezna- izkušnje na področju demence	Ustreznost lokacije
635	zelo prepoznani v lokalnem in širšem okolju	Ustrezna- prepoznani v okolju	Ustreznost lokacije
636	dostopnost pa je prav tako urejena in prilagojena vsem skupinam ljudi	Urejena in prilagojena vsem skupinam ljudi	Dostopnost točke
637	v lokalnem in širšem okolju še mogoče res nismo toliko prepoznani kot demenci prijazna točka	Premalo prepoznani	Prepoznavnost
638	oblikovali eno manjšo skupino zaposlenih	Manjša skupina zaposlenih	Vodenje točke
639	že pred leti začele intenzivneje izobraževati s tega področja in smo tekom let že nabrale precej znanja	Izobrazba- že pred leti začeli z dodatnim izobraževanjem s področja demence	Razlog za izbor kadra
640	skupino sestavlja socialna delavka	Socialno delo	Izobrazba kadra
641	tehnik zdravstvene nege	Področje zdravstva- tehnik zdravstvene nege	Izobrazba kadra
642	bolničar	Področje zdravstva- bolničar	Izobrazba kadra
643	diplomirana medicinska sestra	Področje zdravstva- dipl. medicinska sestra	Izobrazba kadra
644	Vsi, ki v našem domu delamo z osebami z demenco, smo šli čez cikel posebnih izobraževanj s tega področja	Dodatna izobraževanja- cikel izobraževanj	Dodatna usposobljenost kadra
645	se izobražujemo že kakšnih 10-15 let	Dodatna izobraževanja- že 10-15 let	Dodatna usposobljenost kadra
646	vsako leto pa znanje nadgrajujemo oziroma kaj tudi obnovimo	Dodatna izobraževanja- vsakoletna nadgradnja	Dodatna usposobljenost kadra
647	dobro podkovani z znanjem	Dobro izobraženi	Dodatna usposobljenost kadra
648	pomagajo tudi lastne izkušnje, ki jih	Lastne izkušnje z	Dodatna

	imamo z delom z našimi stanovalci z demenco	delom s stanovalci z demenco	usposobljenost kadra
649	Vodimo evidenco	Se vodi	Evidenca o uporabnikih
650	beležimo kdo se je obrnil na točko, kaj se je pozanimal, kaj smo mu razložili in kdo je bila oseba, ki je podala potrebne informacije	Se vodi- kdo, kakšne informacije	Evidenca o uporabnikih
651	v večini svojci, ki že imajo pri nas nameščeno osebo z demenco	Največ svojcev- že imajo osebo z demenco v domu	Evidenca o uporabnikih
652	o namestitvi razmišljajo oziroma iščejo kakšno drugo obliko pomoči	Največ svojcev- iščejo namestitev / obliko pomoči	Evidenca o uporabnikih
AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE			
653	od vsake posamezne organizacije odvisno koliko in kakšne aktivnosti bodo izvajali v okviru njihove točke	Odvisno od vsake organizacije- koliko in kakšne aktivnosti	Aktivnosti / Storitve
654	prvo takšno aktivnost, to je bil »Sprehod za spomin«	Sprehod za spomin	Aktivnosti / Storitve
655	presenetljivo dober odziv- vseh skupaj nas je bilo okrog 70	Sprehod za spomin dobro obiskan- 70 udeležencev	Obiskanost aktivnosti / storitev
656	predavanje o tem kaj je demenca	Osnove o demenci	Vsebina aktivnosti / storitev
657	kakšen je način in pristop dela z osebami z demenco	Način in pristop dela z osebami z demenco	Vsebina aktivnosti / storitev
658	na bolj sproščen način, kot nekakšno druženje s svojci, skozi pogovore ob kavi	Predavanja- izvedena skozi druženje s svojci	Aktivnosti / Storitve
659	povabili enega strokovnjaka, nevrologa	Predavanja- predavanje nevrologa	Aktivnosti / Storitve
660	pripravimo kot neke vrste silvestrovanje s slavnostnim kosilom za naše stanovalce z oddelka demence, njihove svojce	Silvestrovanje za stanovalce z demenco in svojce	Aktivnosti / Storitve
661	želimo naše delovanje razširiti tudi v lokalno in širše okolje	Delovanje želijo razširiti v lokalno in širše okolje	Aktivnosti / Storitve
662	izvedli eno predavanje za zaposlene na upravni enoti v Šmarju	Predavanja- za zaposlene na upravni enoti	Aktivnosti / Storitve
663	poskušamo zajeti vse vidike demence	Vsi vidiki demence	Vsebina aktivnosti / storitev
664	negovalni vidik, potem tudi s strani fizioterapije in delovne terapije	Medicinski vidik- negovanje, fizioterapija, delovna terapija	Vsebina aktivnosti / storitev
665	kaj lahko naredijo, da bodo te njihove funkcije ostale čim dlje ohranjene	Ohranjanje kognitivnih funkcij	Vsebina aktivnosti / storitev
666	kako lahko pri tem vključimo razne igre, ustvarjanje	Ohranjanje kognitivnih funkcij- vključevanje iger, ustvarjanja	Vsebina aktivnosti / storitev
667	bi težko ocenila našo učinkovitost, ker se mi zdi, da smo prekratek čas odprti	Težko oceniti- prekratek čas delovanja	Učinkovitost

668	da si mimogrede v našem kotičku pri recepciji vzamejo kakšno zloženko	Učinkoviti- uporabniki vzamejo literaturo	Učinkovitost
669	se morda odzovejo tudi našemu vabilu na srečanja	Učinkoviti- udeležba uporabnikov na srečanju	Učinkovitost
670	so potrebe	Je potreba	Potreba po točkah
671	se s strani lokalne skupnosti to še ni pokazalo v tolikšnem obsegu	Lokalna skupnost še ni pokazala tolikšne potrebe	Potreba po točkah
672	zaradi točke zdaj nimamo toliko večjega povpraševanja	Zaradi točke ni večjega obiska	Potreba po točkah
673	prevzeli tudi izvajanje oskrbe na domu, pa mislim, da se bodo pokazale še dodatne razsežnosti te bolezni in da bodo tudi potrebe po informiranju in pomoči večje	Večanje potreb po informiranju med izvajanjem oskrbe na domu	Potreba po točkah
674	sigurno bi rabili še kakšno dodatno storitev	Da	Potreba po dodatni obliki pomoči
675	informiranje ljudi ena pomembna oblika pomoči	Informiranje je ena pomembnejših oblik pomoči	Potreba po dodatni obliki pomoči
677	se nikakor ne morejo sprijazniti s tem	Sprejemanje bolezni	Stiske uporabnikov
678	nam opišejo njihovo situacijo, ki se jim dogaja doma	Razumevanje njihove situacije	Stiske uporabnikov
679	če je to demenca ali kaj se dogaja oziroma kaj naj naredijo	Osnovne informacije- kje začetni reševati problem	Stiske uporabnikov
680	se oglasijo do osebnega zdravnika, kjer bodo opravili določene teste	Informacije z medicinskega vidika- napotitev do zdravnikov	Informacije s strani zaposlenih
681	ne vejo na koga se obrniti, kje in kako začetni reševati problem	Osnovne informacije- kje začetni reševati problem	Stiske uporabnikov
682	kaj lahko zdravnik naredi glede tega, kakšne preiskave bo opravil, na kakšen način bo potrdil diagnozo	Medicinski vidik- nevednost o opravljanju preiskav	Stiske uporabnikov
SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA			
683	za podajanje informacij	Informiranje- največ svojcev	Aktivnosti / Storitve
684	svetovanje	Svetovanje- največ	Aktivnosti / Storitve
685	razložimo sam potek bolezni, kako se kažejo simptomi	Splošne informacije o demenci	Informacije s strani zaposlenih
686	kako ravnati z ljudmi z demenco in na kakšen način z njimi komunicirati	O komunikaciji z osebami z demenco	Informacije s strani zaposlenih
687	ljudje rabijo tudi tolažbo	Potrebujejo tolažbo	Stiske uporabnikov
688	zgolj en pogovor skozi katerega opišejo svojo stisko, svoje strahove	Potrebujejo pogovor o stiski, strahovih	Stiske uporabnikov
689	se z ljudmi pogovarjamo o različnih vidikih demence	O različnih vidikih demence	Informacije s strani zaposlenih
690	informirati predvsem na tistih področjih, kjer sami izrazijo potrebo	Glede na potrebe uporabnikov	Informacije s strani zaposlenih
691	organiziramo kar nekaj dnevnih aktivnosti,	Stanovalci-	Vključevanje

	kjer jih vključimo	vključevanje v aktivnosti	uporabnikov
692	Vključimo jih pa tudi v aktivnosti na letni ravni	Stanovalci- vključevanje v letne dogodke	Vključevanje uporabnikov
693	organiziramo tudi praznovanje rojstnih dni	Stanovalci- praznovanje rojstnih dni	Vključevanje uporabnikov
694	jih povabimo na »Sprehod za spomin«	Povabilo na Sprehod za spomin	Vključevanje uporabnikov
695	svojce naših stanovalcev tudi povabimo, da se lahko kadarkoli obrnejo na nas z vprašanji	Svojcem so vedno na voljo za vprašanja	Vključevanje uporabnikov
696	povabili tudi lokalno skupnost, da se udeležijo katerega od predavanj in da se tudi oni na nas obrnejo z vprašanji, predlogi	Povabilo lokalne skupnosti na predavanja	Vključevanje uporabnikov
697	pozorni tudi na socialni vidik	Upoštevajo	Socialni vidik demence
698	se ljudje veliko obračajo na socialno službo	Uporabniki se veliko obračajo na socialno službo	Socialni vidik demence
699	kako oskrba poteka pri nas	Kako poteka oskrba v domu	Informacije s strani zaposlenih
700	kako lahko sami doma lažje oskrbujejo osebo z demenco, na kaj naj bodo pozorni pri negi	Napotki za lažjo domačo oskrbo	Informacije s strani zaposlenih
701	kako naj komunicirajo	O komunikaciji z osebami z demenco	Informacije s strani zaposlenih
702	kako naj ravnajo v določeni situaciji	Pravilno odzivanje na situacije	Informacije s strani zaposlenih
703	spoznamo njegovo življenjsko zgodbo	Z raziskovanjem življenjske zgodbe	Krepitev moči
704	če je prihajal iz kmečkega okolja in je bil vaje kmečkega dela, ga tudi tukaj poskušamo vključiti v kakšno delo	Z upoštevanjem življenjskih zgodb	Krepitev moči
SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH			
705	so absolutno dobra ideja	Dobra	Ideja
706	zelo veliko ljudi bolnih z demenco in da je to bolezen 21. stoletja za katero se predvideva, da bo še naraščala	Dobra- zaradi naraščanja števila ljudi z demenco	Ideja
707	je ime čisto vrede	Ustrezno	Ime
708	da vsi skupaj postanemo bolj strpni in prijazni do ljudi z demenco	Sprememba odnosa do demence	Namen
709	dobra poteza, da se točke ustanovljajo na različnih lokacijah	Dobra- več vrst organizacij	Izbira lokacij
710	tam, kjer je večja verjetnost, da bomo imeli opravka z demenco oziroma bomo naleteli na samo osebo z demenco	Kjer je večja verjetnost prisotnosti ljudi z demenco	Izbira lokacij
711	da se ljudje na teh lokacijah izobražujejo in ozaveščajo	Izobraževanje javnih uslužbencev	Razlog za izbiro lokacij
712	Spominčica je to prepustila vsaki organizaciji, da plava po svoje	Premalo usmerjanja s strani Spominčice	Pomanjkljivosti točk

713	Če mi njih kaj rabimo, jih pokličemo in so nam na voljo	Spominčica je na voljo za pomoč	Prednosti točk
714	v Spominčici malo zaposlenih in da je tudi to en problem	Pomanjkanje kadra na Spominčici	Pomanjkljivosti točk
715	eno začetno obdobje, ko bi Spominčica bila več v kontaktih s točkami, bi več sodelovali	Več začetne podpore s strani Spominčice	Predlogi
716	dajali kakšna priporočila kako stvar peljati naprej	Več začetne podpore s strani spominčice-priporočila, nasveti	Predlogi
717	manjka en malo večji »suport« s strani Spominčice	Premajhna podpora s strani Spominčice	Pomanjkljivosti točk
718	smo pa v večini res prepuščeni samim sebi	Delovanje točke prepuščeno vsaki organizaciji	Pomanjkljivosti točk

PRILOGA 3:Osno kodiranje

1. PODATKI O TOČKI

KATEGORIJE	POJMI	ŠT. IZJAVE	
ČAS DELOVANJA	od 13.11.2018	156(B)	
	april 2018	206(C)	
	maj 2018	324(D)	
	13. november 2018	421(E)	
	18.10.2018	471(F)	
	maj 2018	527(G)	
	junij 2019	624(H)	
	1.10.2019- v enoti Podčetrtek	625(H)	
	delovni čas CSD-jev	1(A)	
	popoldan- aktivnosti	2(A)	
	vikendi- aktivnosti	3(A)	
DOSTOPNOST INFORMACIJ	<i>Ves čas</i>	ves čas	207(C), 209(C)
		osnove na recepciji	425(E)
	<i>Cel dan</i>	od zjutraj do večera	325(D)
		od 7.00 do 20.00	472(F)
		ko so prisotni zaposleni	327(D)
	<i>V uradnih urah socialne službe</i>	v uradnih urah socialne službe	422(E), 626(H)
		ponedeljek, sreda, petek	423(E)
		od 7. do 15. ure	528(G)
	Izven uradnih ur socialne službe	627(H)	
	V poslovnem času CSD-ja	157(B)	
	Ob prisotnosti koordinatorja	4(A)	
	Pri glavni sestri	529(G)	
	Pri zdravstvenem osebju	530(G)	
Pri več zaposlenih	531(G)		
V okviru PSP	158(B)		

	<i>Literatura</i>	ves čas	424(E)
		ves čas pri recepciji	208(C)
		pri recepciji	628(H)
		v preddverju	326(D)
		preko občinskega glasila	116(A)
POBUDA USTANOVITVE	Direktor		330(D), 426(E)
	Vodja doma		473(F)
	Koordinator aktivnosti		5(A)
	<i>Predlagal Dom ob Savinji</i>	predlagal Dom ob Savinji	159(B)
		koordinator DPT na območju CSD	160(B)
	Predlagal Dom Hmelina		210(C)
	Predlagala Spominčica		629(H)
RAZLOG USTANOVITVE	<i>Že izvajajo storitve za starejše</i>	že izvajajo storitve za starejše	6(A)
		varovana enota	329(D)
		pomoč na domu	9(A)
		pomoč na domu- večje potrebe	10(A)
	Že delovali v smeri DPT		211(C)
	Izvajanje dejavnosti CSD-ja		161(B)
	<i>Izkušnje zaposlenih</i>	možnost izobraževanja	630(H)
		drugačen vidik	631(H)
	Predhodna izobraževanja s področja demence		328(D)
	Vključenost v projekt Živeti z demenco		162(B)
	<i>Izražena potreba</i>	po ozaveščanju	8(A)
		naraščajoča potreba po spremembah	111(A)
	Srečevanje z znaki demence pri uporabnikih		7(A)
	Prepoznani v okolju		18(A)
	Ozaveščanje lokalnega okolja		427(E)
	Dodatna možnost informiranja		19(A), 532(G)
	Sledenje novostim		474(F)
	Interes doma		533(G)
USTREZNOST LOKACIJE	<i>Ustrezna</i>	ustrezna	214(C), 331(D), 428(E), 475(F), 534(G), 632(H)
		CSD	163(B)
		Dom za stare ljudi- ljudje dosti obračajo po različne informacije	535(G)
		v okviru dejavnosti seznanjajo z informacijami s področja demence	164(B), 165(B)
		ponujajo različne storitve	467(E)
		informacije vseh vrst- PSP	536(G)
		izkušnje na področju demence	477(F), 634(H)
		usposobljen kader s področja demence	633(H)

		prepoznani v okolju	332(D), 635(H)
		repcija vstopna točka	429(E)
		Dobra umeščenost v okolje	11(A)
		Center mesta	12(A), 215(C)
		Možnost ogleda prakse dela z osebami z demenco	478(F)
DOSTOPNOST TOČKE		Urejena	216(C), 335(D)
		Ustrezen delovni čas	14(A)
		Odprti za osebna srečanja	16(A)
		Dosegljivi po telefonu in elektronski pošti	15(A)
		Urejena in prilagojena vsem skupinam ljudi	636(H)
		Dostopni invalidom	13(A)
		Težje dostopno- izven centra mesta	167(B)
PREPOZNAVNOST	<i>Prepoznani</i>	dovolj	168(B)
		lokalno in širše	17(A)
		lokalno	212(C), 217(C), 475(F)
		s strani drugih organizacij	218(C)
	<i>Se promovirajo</i>	s skupino za samopomoč	333(D)
		s sprehodom za spomin	334(D)
		z različnimi aktivnostmi	336(D)
		Dom za stare ljudi povezujejo s področjem demence	213(C)
	<i>Premalo prepoznani</i>	premalo prepoznani	537(G), 637(H)
		premalo zavedanje problema	538(G)
	<i>Potrebno izboljšati</i>	z lokalnim ozaveščanjem	539(G)
		z večjo aktivnostjo društva za pomoč pri demenci	540(G)
POMANJKLJIVOSTI LOKACIJE		Izven centra mesta	166(B)
	<i>Majhnost mesta</i>	majhnost mesta	20(A)
		drugačen način življenja kot v večjih mestih	21(A)
		načrtni obiski uporabnikov	22(A)
		Načrtni obiski uporabnikov v medgeneracijskih centrih	23(A)
		Potrebno večje število točk	219(C)
VODENJE TOČKE		Vodja doma	479(F)
		Koordinator centra	24(A)
		Koordinatorica DPT- delovna terapevtka	430(E)
	<i>Socialni delavec</i>	socialni delavec	480(F), 541(G)
		dve	220(C)
	<i>Strokovne delavke</i>	strokovne delavke	221(C)
		dve na enotah demence	221(C)
		področje PSP	170(B)

		področje skrbništvo	171(B)
		Vodja zdravstvene nege	481(F)
		Glavna sestra	542(G)
		Razdeljeno	343(D)
	<i>Več zaposlenih</i>	več zaposlenih	344(D)
		srečujejo se z uporabniki	431(E)
		Manjša skupina zaposlenih	638(H)
		Ni določene osebe	169(B)
IZOBRAZBA KADRA			
		Socialno delo	172(B), 345(D), 640(H)
		Pravo	173(B)
		Sociologija	174(B)
	<i>Področje zdravstva</i>	področje zdravstva	346(D)
		tehnik zdravstvene nege	641(H)
		bolničar	642(H)
		dipl. medicinska sestra	643(H)
		Profesorica sociologije in geografije	28(A)
RAZLOG ZA IZBOR KADRA			
	<i>Izobrazba</i>	socialna delavka	223(C)
		dodatna izobraževanja s področja demence	483(F)
		že pred leti začeli z dodatnim izobraževanjem s področja demence	639(H)
		Socialna služba- prvi stik z uporabniki	224(C)
		Dolgoletne izkušnje na področju skrbi za starejše	482(F)
		Delovanje na področju starejših	26(A)
		Bila pobudnica ustanovitve	27(A)
		Ni posebnega razloga	25(A)
DODATNA USPOSOBLJENOST KADRA			
		Pogoj za prevzem DPT	347(D)
		Dobro izobraženi	647(H)
	<i>Dodatna izobraževanja</i>	Evropski projekt 2018	31(A)
		projekt »Demenca med nami«	543(G)
		projekt »Demenca med nami«- udeležilo več zaposlenih	544(G)
		Projekt »Demenca med nami- sodelovanje več organizacij	547(G)
		v Šentjurju	29(A), 546(G)
		v Šentjurju- strokovna, specifična	30(A)
		cikel izobraževanj	644(H)
		eno večje- udeležilo 50 zaposlenih	349(D)
		potekala v domu	545(G)

		pripravila Spominčica	384(D)	
		pripravljajo lastna	226(C), 432(E)	
		ves čas	225(C)	
		že 10-15 let	645(H)	
		Vsakoletna nadgradnja	646(H)	
		vsi vidik demence	32(A)	
		osnove zdravstvenega vidika	107(A)	
		v prihodnje tema: pristop k pomoči potrebnim	434(E)	
		pridobljenih veliko informacij	34(A)	
		direktorica zelo spodbuja	230(C)	
		Uvodno izobraževanje Spominčice	33(A)	
		Izobraževanja za vodenje skupin	571(G)	
		Lastne izkušnje z delom s stanovalci z demenco	648(H)	
EVIDENCA O UPORABNIKIH	<i>Se vodi</i>	Se vodi	35(A), 231(C), 484(F), 649(H)	
		obrazec pripravila Spominčica	485(F), 550(G)	
		kdo, kakšne informacije	551(G), 650(H)	
		Alzheimer caffe	353(D)	
		svetovalnice	354(D)	
		skupina za samopomoč	355(D)	
		sprehod za spomin	356(D)	
			Beleženje posebnih dogodkov	232(C)
			Prepletanje s storitvami PSP	233(C), 234(C), 351(D), 436(E)
			Socialna baza podatkov- opravljene storitve PSP in skrbništva	176(B)
			17 oseb	486(F)
			2 osebi- specifičen pogovor o demenci	36(A), 42(A)
		<i>Največ svojcev</i>	največ svojcev	52(A), 235(C), 357(D), 552(G), 187(B)
			zanimanje za namestitev	239(C)
			zanimanje za namestitev- 3 prošnje dnevno	240(C)
			iščejo namestitev / obliko pomoči	652(H)
			že imajo osebo z demenco v domu	651(H)
		<i>Oseba z demenco</i>	zelo majhno število	358(D)
			dve	487(F)
			pribežala	236(C)
			v spremstvu soseda	238(C)
			strokovni delavci jih prepoznajo med izvajanjem storitev	188(B)
		Prijatelji	53(A)	
		Sosedje	54(A)	
		Druge organizacije- zdravstveni dom	237(C)	

	Strokovni delavec	488(F)
	Se ne vodi	175(B), 350(D), 435(E)
	Malo obiskov samo zaradi točke	554(G)

2. AKTIVNOSTI / DELOVANJE TOČKE

KATEGORIJE	POJMI	ŠT. IZJAVE	
AKTIVNOST / STORITVE	<i>Informiranje</i>	informiranje	437(E), 489(F)
		največ svojcev	177(B), 683(H)
	<i>Svetovanje</i>	svetovanje	362(D), 439(E)
		največ	684(H)
		napotitev na specialistični pregled	248(C)
	<i>Usmerjanje</i>		438(E)
	<i>Alzheimer caffe</i>	Alzheimer caffe	338(D), 360(D), 492(F), 557(G)
		zunani predavatelji	375(D)
		pripravljajo sami	227(C)
		nekajkrat letno	242(C)
		javno lokalno vabilo	316(C)
	<i>Sprehod za spomin</i>	sprehod za spomin	69(A), 337(D), 491(F), 560(G), 654(H)
		povezovanje z drugimi organizacijami	70(A)
	<i>Predavanja</i>	predavanja	37(A), 43(A), 493(F)
		1-krat letno na temo demence	114(A)
		izvedena skozi druženje s svojci	658(H)
		predavanje nevrologa	659(H)
		za društva	342(D), 365(D)
		v knjižnici	258(C)
	<i>Izobraževanja</i>	izobraževanja	443(E)
		za zaposlene	241(C), 490(F)
		za učitelje	341(D)
		za osnovnošolce	340(D), 364(D)
		za zaposlene na upravni enoti	662(H)
		za lokalno skupnost	561(G)
		za širšo javnost	433(E)
		»Demenca med nami«-odprta za lokalno skupnost	548(G)
	<i>Delavnice</i>	delavnice	38(A)
		ustvarjalne	46(A)
		ustvarjalne- uporabniki bolj odprti za pogovor	59(A)
		Tečaji	44(A)

	<i>Pogovorne skupine</i>	pogovorne skupine	39(A)
		uporabniki zadržani	58(A)
	<i>Skupine za samopomoč</i>	skupine za samopomoč	47(A), 339(D), 361(D), 570(G)
		za svojce	441(E)
		svojci lahko izmenjajo izkušnje	396(D)
	Skupina za ljudi z demenco		442(E)
	<i>Treningi spomina</i>	treningi spomina	49(A)
		osebno druženje	50(A)
		prepoznavanje oseb z demenco	51(A), 55(A)
		pester nabor aktivnosti	63(A)
Športne aktivnosti		45(A)	
Načrtovanje namestitve v dom		446(E)	
Oskrba na domu- veliko število ljudi z demenco		81(A)	
Pomoč na domu		444(E)	
Dnevno varstvo		445(E)	
Društvo Spominčica Rog. Slatina- več aktivnosti v prihodnje		559(G)	
Druženje		48(A), 60(A)	
Silvestrovanje za stanovalce z demenco in svojce		660(H)	
Sestanki prostovoljcev		40(A)	
Sestanki socialnih oskrbovalk		41(A)	
Izvajanje tudi na terenu		370(D)	
<i>Sodelovanje z lokalnimi mediji</i>	sodelovanje z lokalnimi mediji	367(D)	
	objava podatkov / kontaktov	363(D)	
Informativno gradivo		440(E)	
Objavljanje člankov		366(D)	
Ob svetovnem dnevu Alzheimerjeve bolezni		558(G)	
Delovanje želijo razširiti v lokalno in širše okolje		661(H)	
Odvisno od vsake organizacije- koliko in kakšne aktivnosti		653(H)	
OBISKANOST AKTIVNOSTI / STORITEV	Alzheimer caffè dobro obiskan		243(C), 368(D)
	<i>Sprehod za spomin dobro obiskan</i>	sprehod za spomin dobro obiskan	495(F)
		70 udeležencev	655(H)
	Predavanja dobro obiskana		369(D)
	Največ po informacije		245(C), 494(F)
	<i>Največ PSP</i>	največ PSP	244(C), 555(G)
		svetovanje glede dodatka za pomoč in postrežbo	246(C)
		svetovanje glede pomoči na domu	247(C)
		veliko informacij že na spletu	556(G)
	Radi vzamejo gradivo		359(D)

	Največ v ustvarjalnih delavnicah	56(A)
	Najbolj v dopoldanskem času	57(A)
	Različna obiskanost	562(G)
	»Demenca med nami«- slab odziv lokalne skupnosti	549(G)
OBISKI UPORABNIKOV		
<i>Enkratni</i>	enkratni	189(B), 504(F), 582(G)
	osnovne informacije	281(C)
	Največ enkratni in dvokratni	93(A)
<i>Večkratni</i>	večkratni	280(C), 390(D)
	manj	94(A)
	s strani prostovoljcev	95(A), 96(A)
	zaradi urejanja pomoči na domu	282(C)
	zaradi urejanja namestitve v dom	283(C), 456(E)
	zaradi urejanja skrbništva	190(B)
	vključeni v različne oblike pomoči	391(D)
	imajo zanimanje za področje demence	392(D)
<i>Pridejo prepozno</i>	ko so že izčrpani	579(G)
	ko demenca že napreduje	553(G)
STISKE UPORABNIKOV		
	Splošno o demenci	576(G)
	Osnovne informacije- kje začetni reševati problem	388(D), 681(H), 679(H)
	Iščejo pomoč in rešitve	455(E)
<i>Medicinski vidik</i>	na koga se obrniti	256(C)
	kako sodelovati z zdravniki	278(C)
	nevednost o opravljanju preiskav	279(C), 682(H)
	Potrebujejo tolažbo	82(A), 87(A), 91(A), 687(H)
	Potrebujejo pogovor o stiski, strahovih	688(H)
	Razumevanje njihove situacije	84(A), 678(H)
	Sprejemanje bolezni	90(A), 677(H)
	Spremembe v vedenju	89(A), 389(D)
	Medsebojni odnosi	273(C), 274(C)
	Komunikacija z osebami z demenco	395(D), 577(G), 597(G)
	Prilagajanje domačega okolja	88(A)
	Oskrba- skrb za osebno higieno	599(G)
	Dnevne aktivnosti v domačem okolju	598(G)
	Urejanje varstva na domu- možnost vključitve prostovoljcev	102(A)
	Priprava na domsko namestitve	276(C), 503(F), 580(G)
	Oblike pomoči- kaj je na voljo	277(C), 578(G)
	Pridobivanje socialnovarstvenih pravic	275(C)
	Urejanje skrbništva	581(G)
	Ne rabijo veliko strokovnih informacij- veliko poznajo iz literature	83(A)

	Konkretno izrazijo svojo stisko	454(E)	
	Veliko iščejo informacije preko telefona	92(A)	
VSEBINA AKTIVNOSTI / STORITEV	Vsi vidiki demence	663(H)	
	Medicinski vidik- negovanje, fizioterapija, delovna terapija	664(H)	
	<i>Osnove o demenci</i>	osnove o demenci	656(H)
		na začetku	371(D)
		veliko ljudi že pozna	372(D)
	<i>Ohranjanje kognitivnih funkcij</i>	ohranjanje kognitivnih funkcij	665(H)
		vključevanje iger, ustvarjanja	666(H)
	Odnosi z ljudmi z demenco	373(D)	
	Komunikacija z osebami z demenco	249(C), 228(C)	
	Način in pristop dela z osebami z demenco	657(H)	
	Podpora svojcem pri oskrbi	250(C), 229(C)	
	Kako svojci poskrbijo sami zase	252(C)	
	Prilagajanje domačih prostorov	251(C)	
	Dolgotrajna oskrba	254(C)	
	Oblike pomoči	253(C)	
	Tematika ni vedno vezana na demenco	563(G)	
	Zdrav življenjski slog	564(G)	
	Zdrava prehrana / vpliv zelišč	374(D)	
	Duševno zdravje	565(G)	
	Glede na stiske uporabnikov	496(F)	
	Glede na potrebe uporabnikov	64(A)	
	Glede na dinamiko skupine	61(A)	
	Glede na razpoloženje skupine	62(A)	
	Glede na sodobne smernice	497(F)	
	Ideje s spleta	65(A)	
POMANJKLJIVOSTI PRI AKTIVNOSTIH	Premalo predavanj o demenci	66(A)	
	Manjka skupina za svojce ljudi z demenco	67(A)	
	Skupina za svojce- težko se udeležijo srečanj	68(A)	
	Pomanjkanje aktivnosti za ljudi z demenco	376(D)	
	Pomanjkanje aktivnosti za ljudi z demenco- npr. izlet	377(D)	
	Slaba vključenost ljudi z demenco	378(D)	
	Slaba udeležba javnih uslužbencev	319(C),320(C)	
	<i>Pomanjkanje časa</i>	pomanjkanje časa	566(G)
		zasedenost predavateljev	567(G)
	Finance- financiranje predavateljev	568(G)	
	Ni pomanjkljivosti	498(F)	
UČINKOVITOST	<i>Učinkoviti</i>	učinkoviti	260(C), 499(F)
		glede na dosedanje rezultate	447(E)
		glede na povpraševanje	71(A)
		uporabniki vzamejo literaturo	668(H)
		udeležba uporabnikov na	669(H)

		srečanju		
		že pred ustanovitvijo DPT	261(C)	
		že pred ustanovitvijo DPT-izvajali aktivnosti	262(C)	
	Prepoznani v okolju		263(C)	
	<i>Uspešni pri ozaveščanju</i>	širok krog ljudi	75(A)	
		o življenju v domačem okolju	76(A)	
	Oddelek z osebnim spremljanjem- drugačna slika demence		264(C)	
	Namen dosežen		183(B)	
	Zadovoljni uporabniki- celovitost informacij		184(B)	
	<i>Cilj v prihodnosti</i>	enotna vstopna točka	448(E)	
		enotna vstopna točka- vsa pomoč na enem mestu	449(E)	
		čim bolj ozavestiti lokalno skupnost	569(G)	
	<i>Možnosti za izboljšanje</i>	možnosti za izboljšanje	72(A)	
		predavanja z bolj specifičnimi tematikami	73(A)	
	<i>Slabša učinkovitost</i>	samo DPT	379(D)	
		samo DPT brez drugih aktivnosti	381(D)	
	Težko oceniti- prekratek čas delovanja		667(H)	
	Ni pomanjkljivosti		382(D)	
POTREBA PO TOČKAH	Je potreba	je potreba	265(C), 572(G), 670(H)	
		zaradi porasta demence	384(D), 500(F)	
		vedno več povpraševanja svojcev po informacijah	451(E)	
		po celotni Sloveniji	266(C)	
		v lokalnem okolju precejšnja	74(A), 450(E)	
		večja v ruralnem okolju	267(C)	
		večja v ruralnem okolju- nepoznavanje demence	268(C)	
	Kaže se interes ljudi- hitro zmanjka gradiva		380(D)	
	Večanje potreb po informiranju med izvajanjem oskrbe na domu		673(H)	
	Lokalna skupnost še ni pokazala tolikšne potrebe		671(H)	
	Zaradi točke ni večjega obiska		672(H)	
	POTREBA PO DODATNI OBLIKI POMOČI	Da		269(C), 674(H)
Dodatna podpora pri razumevanju bolezni		80(A)		
Več denarja		77(A)		
Dnevno varstvo		270(C), 271(C)		
Varstvo- 24h		78(A), 86(A)		
24-urna oskrba na domu- veliko povpraševanje		85(A)		
Sistem podpornih mrež v domačem okolju		502(F)		
Možnost počitka za svojce		79(A)		
<i>Hitrejša vključitev v</i>		pomoč na domu	185(B)	

	<i>socialnovarstvene storitve</i>	institucionalno varstvo	186(B)
	Aktivnosti za ljudi z demenco		386(D), 387(D)
	Gerontološki center		272(C)
	Enotna vstopna točka		452(E)
	Prostor za druženje		453(E), 574(G)
	Več nastanitvenih kapacitet		501(F)
	Informiranje je ena pomembnejših oblik pomoči		675(H)
	Ne- točke za informiranje dovolj		573(G)
	Ne- trenutne razpoložljive storitve so dovolj		385(D), 575(G)
ZADOVOLJSTVO UPORABNIKOV			
	So zadovoljni		99(A), 191(B), 393(D)
	Se zahvalijo za prejeto pomoč		97(A), 284(C), 505(F)
	Se vračajo na aktivnosti		285(C)
	Pisne ali javne zahvale ni bilo		98(A)
	<i>Razočarani</i>	zaznati preko telefonskih pogovorov	100(A)
		ko razložijo kaj se da storiti in kaj ne	101(A)
	Ni kritike		394(D), 583(G)

3. SMERNICE / KONCEPTI DELOVANJA

KATEGORIJE	POJMI	ŠT. IZJAVE	
INFORMACIJE S STRANI ZAPOSLENIH	O vseh vidikih demence	458(E)	
	O različnih vidikih demence	689(H)	
	Poudarek na informacijah s socialnega vidika	103(A), 192(B), 508(F)	
	Poudarek na informacijah s psihološkega vidika	104(A)	
	<i>Informacije z medicinskega vidika</i>	ne razlagajo	591(G)
		ne razlagajo- niso usposobljeni	592(G)
		opuščajo	105(A)
		v majhni meri	108(A), 193(B)
		sodelovanje z zdravstvenim domom	106(A)
		zgolj na koga se obrniti	255(C)
		napotitev do zdravnikov	680(H)
		izguba spomina	118(A)
	Splošne informacije o demenci	506(F), 685(H)	
	Znaki demence	178(A)	
	O vedenjskih spremembah	117(A)	
	O komunikaciji z osebami z demenco	289(C), 686(H), 701(H)	
	Pravilno odzivanje na situacije	702(H)	
	<i>O možnostih dodatne pomoči</i>	o možnostih dodatne pomoči	179(B)
		pomoč družini na domu	287(C)
		dnevno in institucionalno varstvo	288(C)
dnevno varstvo		604(G)	

	<i>Nasveti za razbremenitev svojcev</i>	nasveti za razbremenitev svojcev	507(F), 584(G)
		skrb za zdravje	585(G)
		Čas za družino	586(G)
	Urejanje pomoči na domu / institucionalnega varstva		181(B)
	Kako poteka oskrba v domu		699(H)
	Napotki za lažjo domačo oskrbo		700(H)
	Urejanje socialnovarstvenih pravic		180(B)
	Glede dodatka za pomoč in postrežbo		286(C)
	Postopek urejanja skrbništva		182(B)
	Glede na potrebe uporabnikov		690(H)
	Razumljive uporabnikom		457(E), 593(G)
	Ponudijo vizitko		587(G)
VKLJUČEVANJE UPORABNIKOV			
	Uporabnike opolnomočijo		194(B)
	<i>Uporabniki izražajo svoje potrebe</i>	več predavanj	115(A)
		predavanja o demenci	113(A)
	Odzivajo se na uporabnikove potrebe		110(A), 112(A), 397(D), 459(E), 510(F)
	Pri postavljanju vsebin		109(A)
	Upošteevajo predloge uporabnikov- tematike predavanj		398(D), 399(D), 588(G)
	Upošteevajo uporabnikovo mnenje- zadovoljstvo s storitvami		589(G)
	<i>Stanovalci</i>	vkjučevanje v aktivnosti	290(C), 691(H)
		vključevanje v prireditve	291(C)
		Vkjučevanje v letne dogodke	692(H)
		vključevanje v delavnice ročnih spretnosti	292(C)
		vključevanje v pogovorne urice	293(C)
		raziskujejo njihove življenjske zgodbe	295(C)
		raziskujejo njihove življenjske zgodbe- prilagodijo nego	294(C)
		praznovanje rojstnih dni	693(H)
	Svojem so vedno na voljo za vprašanja		695(H)
	Povabilo na Sprehod za spomin		694(H)
	Povabilo lokalne skupnosti na predavanja		696(H)
	Možnost aktivnega sodelovanja pri delovanju točke		509(F)
SOCIALNI VIDIK DEMENCE			
	Dajejo poudarek socialnemu vidiku		296(C), 400(D), 511(F)
	<i>Upošteevajo</i>	upošteevajo	460(E), 590(G), 697(H)
		izvajajo socialno varstvene storitve	198(B)
		med pogovori z uporabniki v okviru PSP	199(B)
	Poudarek na komunikaciji z osebo z demenco		594(G)

	Izhajajo iz uporabnikov	299(C)	
	Iskanje virov moči pri uporabnikih	512(F)	
	Spodbujanje uporabnikov k samostojnosti	596(G)	
	Nasveti za lažjo domačo oskrbo	595(G)	
	Negovalno osebje je pozorno na socialne dejavnike	297(C)	
	Naklonjeni kulturi usklajenih odnosov	298(C)	
	Uporabniki se veliko obračajo na socialno službo	698(H)	
	Uporabnike zanimajo informacije s tega vidika	401(D)	
KREPITEV MOČI	Upoštevajo	200(B), 402(D), 513(F)	
	Z raziskovanjem življenjske zgodbe	403(D), 703(H)	
	Z upoštevanjem življenjskih zgodb	300(C), 404(D), 704(H)	
	Z upoštevanjem življenjskih zgodb- nasvet svojcem pri oskrbi	301(C)	
	<i>Opolnomočenje uporabnikov</i>	opolnomočenje uporabnikov	461(E)
		s spodbujanjem samostojnosti	408(D), 463(E)
		svetujejo druženje z ljudmi s podobno situacijo	600(G)
	Spodbujanje uporabnikov- medsebojna pomoč	122(A)	
	Pozorni na uporabnikove sposobnosti	119(A)	
	Pozorni na uporabnikove spretnosti	120(A)	
	Prilagajajo aktivnosti	121(A)	
	Ponudijo rešitve glede na uporabnikove zmožnosti	462(E)	
	Strpnost do uporabnikov	123(A)	
	Strpnost do uporabnikov- ni označevanja	124(A)	
	S podajanjem ustreznih informacij	195(B)	
	Z razvijanjem zaupanja uporabnikov	406(D)	
	S pravilno komunikacijo	407(D)	
	Ponudijo socialnovarstvene storitve- osebna pomoč	196(B)	
	Ponudijo drugo vrsto pomoči	197(B)	
	Podpora družinskih članov	601(G)	
	Pomoč družinskih članov	603(G)	
	Pomoč družinskih članov- počitek	602(G)	
	<i>Uporabniki na domu</i>	težko spodbujati	125(A)
		težko spodbujati- oskrbovalke so v stiski	126(A)
		težko spodbujati- drugače se odzivajo	127(A)
		spodbujanje k samostojnosti	130(A)
		spodbujanje k ohranjanju spretnosti	128(A)
		spodbujanje k skrbi za higieno	129(A)
		vnos pozitivne energije pri oskrbi	131(A)
		oskrbovalkam primanjkuje	134(A)

		časa	
		primanjkuje časa za ročne spretnosti z uporabniki	132(A)
		primanjkuje časa za reševanje ugank z uporabniki	133(A)
	Pomembna stalnost kadra		405(D)
	Tematika na Alzheimer caffè		302(C)
	<i>Izčrpani viri moči</i>	izčrpani viri moči	514(F)
		ni socialne mreže	515(F)
		edina možnost je namestitev v dom	516(F)

4. SPLOŠNO MNENJE O TOČKAH

KATEGORIJE	POJMI		ŠT. IZJAVE	
IDEJA	<i>Dobra</i>	dobra	135(A), 303(C), 409(D), 605(G), 705(H)	
		je potreba po točkah	307(C)	
		zaradi naraščanja števila ljudi z demenco	517(F), 706(H)	
		ozaveščanje ljudi	304(C)	
		še vedno preslaba ozaveščenost ljudi	606(G)	
		pomoč pri stiskah svojcev	518(F)	
	Postavitev točke je zgolj formalnost		352(D)	
IME	Dobro		142(A), 310(C), 416(D)	
	Ustrezno		203(B), 466(E), 523(F), 613(G), 707(H)	
	Sprejeto med ljudmi		417(D)	
	<i>Nosi sporočilo</i>	dobro sporočilo		419(D)
		pove vse potrebno		614(G)
		namen točke		418(D)
		destigmatizacija		143(A)
		ni etiketiranja		144(A)
	prostor za spoznavanje bolezni		145(A)	
NAMEN	Informiranje družbe		308(C)	
	<i>Opomin o obstoju demence</i>	nalepke na vratih	137(A)	
		demence je del vsakdana	139(A), 147(A)	
	Strategija obvladovanja demence		410(D)	
	Sprememba odnosa do demence		315(C), 309(C), 415(D), 708(H)	
	<i>Spremembe v razumevanju demence</i>	pri otrocih	305(C)	
		gre za bolezen	306(C)	
	Podpora svojcem		519(F)	
Možnost osebnega stika		136(A)		

STIGMA	Točke imajo pomembno vlogo pri zmanjševanju		138(A), 412(D), 610(G)
	Še prisotna v precejšnji meri		611(G)
	Sramovanje svojcev- posledica nepoznavanja bolezni		612(G)
	<i>Ljudje so zadržani</i>	na predavanjih	140(A)
		strah pred oznakami	141(A)
	Svojci so že bolj odprti do tematike		413(D)
	Svojci so že bolj odprti do tematike- zgodbe na Alzheimer caffe		414(D)
IZBIRA LOKACIJ	Ustrezna		204(B), 524(F)
	<i>Dobra</i>	dobra	615(G)
		več vrst organizacij	146(A), 313(C), 411(D), 709(H)
	Lokacije z večjo koncentracijo ljudi		148(A), 616(G)
	Lokacije z večjo koncentracijo ljudi ki potrebujejo pomoč		525(F)
	Kjer je večja verjetnost prisotnosti ljudi z demenco		710(H)
RAZLOG ZA IZBIRO LOKACIJ	Večja verjetnost prisotnosti ljudi z demenco		617(G)
	<i>Izobraževanje javnih uslužbencev</i>	izobraževanje javnih uslužbencev	149(A), 314(C), 711(H)
		pravilno odzivanje	150(A)
	Zaposleni na točkah razvijejo pravilen odnos		618(G)
PREDNOSTI TOČK	Izbira lokacij		520(F)
	Prepoznavnost točk		521(F)
	Dobro pripravljeno gradivo		383(D)
	Izobraženost kadra na točkah		522(F)
	Dobro zastavljen protokol		151(A)
	Delo s prostovoljci		152(A)
	Spominčica je na voljo za pomoč		713(H)
POMANJKLJIVOSTI TOČKE	Pomanjkanje informacij v ruralnem okolju		321(C), 322(C)
	Pomanjkanje kadra na Spominčici		154(A), 714(H)
	Premalo usmerjanja s strani Spominčice		712(H)
	Premajhna podpora s strani Spominčice		717(H)
	Delovanje točke prepuščeno vsaki organizaciji		718(H), 420(D)
	Zapleti pri vzpostavljanju točke		153(A)
	Pomanjkljiv protokol- urejanje podrobnosti		155(A)
	Neustrezni prostori		468(E)
	Potrebne enotne vstopne točke		464(E)
	Financiranje		470(E)
	Financiranje izobraževanj		619(G)
	Težka dostopnost predavateljev		620(G)
	Slaba odzivnost lokalne skupnosti- javnih uslužbencev		622(G)
	Kako privabiti ljudi?		623(G)
Ni pomanjkljivosti		526(F)	

PREDLOGI	<i>Vsak CSD naj bo DPT</i>	vsak CSD naj bo DPT	201(B), 205(B)
		zaradi področja dela	202(B)
	Določitev koordinatorja za vodenje aktivnosti		259(C)
	Določitev posebne ekipe za vodenje aktivnosti		318(C)
	Več začetne podpore s strani Spominčice		715(H)
	Več podpore s strani Spominčice- priporočila, nasveti		716(H)
	<i>Izobraževanja</i>	za javne uslužbence	317(C)
		na šolah	608(G)
		na šolah- izpeljana v okviru društva	609(G)
		za otroke	607(G)
		v ruralnem okolju	323(C)
	Sodelovanje s šolami		257(C)
	Razvijanje strpnosti do demence- v javnih ustanovah		312(C)
Ustvarjanje demenci prijazne družbe		311(C)	